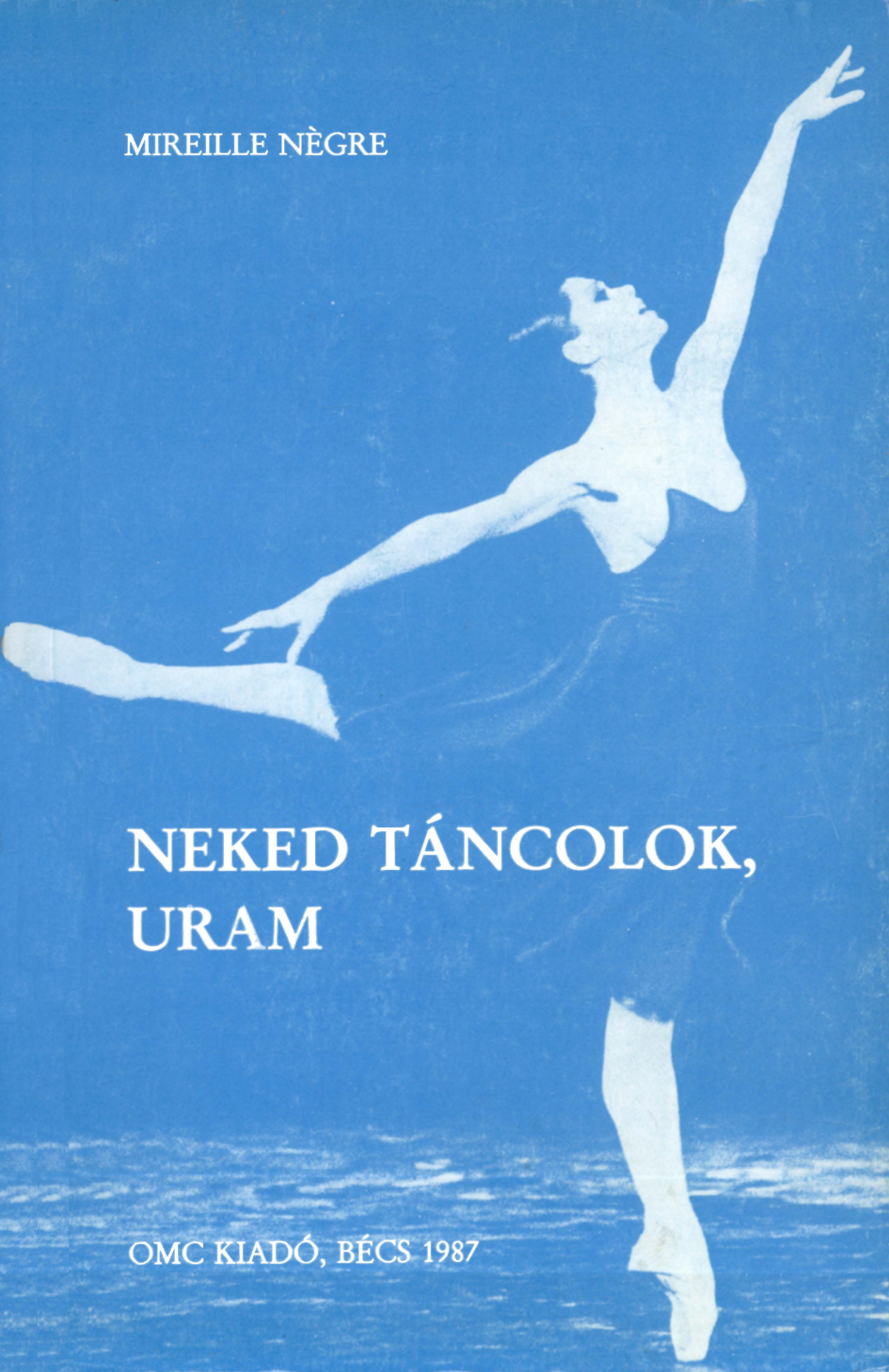

MIREILLE NÈGRE

NEKED TÁNCOLOK,
URAM

OMC KIADÓ, BÉCS 1987

NEKED TÁNCOLOK, URAM

MIREILLE NÈGRE

**NEKED TÁNCOLOK,
URAM**

OMC KIADÓ, BÉCS 1987

Egyházi jóváhagyással

A mű eredeti címe és kiadója: M. Nègre, Je danserai pour toi,
Desclée de Brouwer, Paris

Fordította: Krúdy Pál

Copyright der ungarischen Übersetzung 1987 by
Opus Mystici Corporis Verlag,
(in Verbindung mit dem Österreichischen Pastoralinstitut)
Satz: Eigenbetrieb des Verlages
Druck: Novographic, A-1238 Wien

Megrendelhető:

OMC KIADÓ, A-1090 WIEN, Boltzmanngasse 14.

A KIADÓ ELŐSZAVA

Hogyan lett a párizsi Opera szólótáncosnőjéből kármelita apáca, majd a francia tévétársaságok rendkívüli hatást kiváltó szereplője? Erről szól ez a vallomás és riport. Sokkal többet ad, mint egyszerűen egy „tévelygő lélek megtérésének” történetét. Az ilyen fordulatokkal együttjáró belső vívódásokból csak szemérmesen rövid ízelítőket kapunk, amelyek annyira szűkszavúak, hogy néha azt a benyomást keltik az olvasóban, mintha a főhős a kármelita rend lelkiiségi kincséből sem merített volna mindig. Élettörténetének leírása mellett a szerző bősz ízelítőt ad újszerű, de az üdvtörténet (nemcsak az egyháztörténet) hagyományaiba belesímuló elgondolásairól. Valóságos teológiai traktátust állít össze a tánc lelkiiségéről, vallásos életünkben elfoglalt szerepéről.

Milyen Isten lenne az, akit csak egyféleképp lehet keresni, vagy csak egyféleképp tudna megnyilatkozni? Isten lenne még az ilyen szűkhorizontú lény? Ezt a benyomást hagyja az olvasóban Mireille Nègre élettörténete. Igaz, hogy kifejezőmódja, jelrendszere szokatlan, de ez nem ok arra, hogy Istentől idegennek tartsuk. Rendi előjárói is így tekintették sodró erejű próbálkozásait, és ameddig a rendi hagyományok és szabályok engedték, szabad teret is biztosítottak művészi tevékenységének. Kettős „harcot” kellett megvívnia a párizsi Opera volt szólótáncosnőjének: a hagyományos aszketika fölfogásával (amely a testet „gyanús idegenként” tekintette) és a közfelfogással is, amely a balettet a „szórakozás-szórakoztatás” kategóriájába sorolja, és ezért eláll a lélegzete, ha ebben a műfajban az evangéliummal találkozik. Könyvünk elmondja, hogy milyen sikerrel vívta meg Mireille Nègre ezeket a harcait.

Mireille nővér szokatlan életútja fölveti az egészséges emancipáció kérdését, megpendíti az ún. „institutum saeculare” (világiak közösségei) egyházjogi kérdéseit, hosszan foglalkozik az emberi test teológiájával és a lelkiéletben elfoglalt szerepének még alig ismert területeivel. Könyvünk tehát bőséges alkalmat nyújt az egyéni elmélkedésre és a közösségi eszmecserékre.

BEVEZETŐ

Először egy tavaszi napon, 1983-ban találkoztam Mireille Nègre-rel Párizsban. Gyermekkora „tájának” szívében: Montsouris park, egyetemi város, Reille avenue. Ezt én nem tudtam. Mégis alighogy üdvözöltem, máris lelkesen láttunk hozzá, hogy emlékei tárházában kutassunk.

Elnéztem, ahogyan gyermekkoráról mesélt. Igen, szó szerint néztem. Figyelmemet nemcsak a szavak kötötték le, amelyeket hallottam. Olykor le is tudtam volna olvasni némelyiket csodálatosan élénk arcáról, kezéről, ahogyan szinte élő figurákat rajzolt. Nem úgy beszélt életéről, mint aki részvétre vár. Semmiféle sajnálat, nosztalgia, a keserűség szikrája sem látszott rajta. Ellenkezőleg! Úgy beszélt el nekem gyermekkorát, mint aki még ki sem lépett belőle. Kicsit mindig zavarba ejtő olyan felnőttel találkozni, aki ily közel van gyermekkorához.

Csodálkozásom nem sokáig tartott Mireille elmagyarázta, hogy erősen úgy érzi: új gyermekkort él át, 40 éves fejjel újraszületett.

Mégis milyen megrázkódtatásokon kellett átesnie, milyen drámai fordulatokat kellett megélnie gyermekéveiben! Kétéves korában súlyos baleset áldozata lett. Majdnem belehalt. Nyolcévesen az Opera balettiskolájába került és ezzel lemondott a „boldog gyermekorról”. 28 évesen mindent maga mögött hagyott és belépett a kármelita rendbe. És ma? Kalandja nem ért véget. Mireille visszatért a nyilvánosság-hoz, hogy táncolva „fakasszon örömet”. Olyan örömet, amely nem elbizakodottságból vagy kísérletezőkedvből ered. Ez az öröm az élő Istentől való, aki lelkesíti azt, aki Őt táncolva megsejteti az emberekkel.

Mireille Nègre jogosan viseli nevét (nègre = néger). Neve a fekete táncosok bájára és kifejezőképességére utal. A Napot, Arles-t és Dél-Franciaországot, édesapja szülőföldjét juttatja eszünkbe. Mireille Nègre — művészet és fény találkozása. Élő kép — árnyék nélkül. Áttetsző. De nem nélkülözi a titkot...

I. A PÁRIZSI OPERÁBAN

A majdnem halálos baleset

Első emlékem gyermekkoromból, mégpedig igen jelentős emlékem, az a nap, amikor lábamat baleset érte. Kétéves voltam. Mindenre pontosan emlékszem, mint pillanatfölvételek sorára. Szüleimmal és két évvel idősebb bátyámmal a Montsouris parkban tettünk sétát. Hazatérőben a liftbe szálltunk. Csak bátyám ment föl a lépcsőn. Talán ő akart lenni az első a lakás ajtajában. Szívesen kelt versenyre a lifttel. Ezt én nagyon élveztem. Bent a liftben hirtelen kiszakítottam magam anyám kezéből, lehuppantam a padlóra és kidugtam a lábamat. Gyermekfejjel úgy gondoltam, hogy így a rácsos ajtón túl velem incselkedő bátyámat elérhetem a lábammal. Akkoriban a lifteknek még ilyen rácsos ajtajuk volt. Ballábam tehát kívül volt a rácson, és amikor a lift elindult, lábam a külső falnál szétroncsolódott. Nagyon jól emlékszem, hogy a lift azonnal megállt. Sírni kezdtem. De nem hangosan. Egészen csöndesen... Édesanyám rémületében teleordította az egész lépcsőházat. Az általános izgalomban amilyen gyorsan csak lehetett, a gyermekkórházba szállítottak. Még ma is magam előtt látom a fegyveres katonai őröket, akik körülállták gyermekkocsimat, amikor a kórház bejáratához értünk. És látom, mintha csak tegnap történt volna, azt a kis üvegtartályt, amelybe belehelyeztek. Azonnal a műtőbe vittek és egy éteres álarcra elaltattak. Talán nem hiszi el, de egész pontosan emlékszem még az álmaimra is a műtét alatt. Mindenféle színű léggömbök ezreit láttam, amint körülöttem az ég felé szálltak. Mesés volt! Amikor a műtét után fölébredtem, odajött egy betegápoló nővér és azt mondta, hogy mama kint van és szeretne bejönni a szobába. Ezzel azonban egyáltalán nem értettem egyet. Én akartam hozzá kimenni. Annyira elviselhetetlenül viselkedtem, hogy a nővér kiemelt az ágyból és az ablakon át megmutatott anyámnak.

Orvosi vélemény szerint a lábam elveszett. Teljesen össze volt zúzva és igazában amputálni kellett volna. Az üszkösödés már előrehaladt. Már a baleset napján teljesen fekete lett a lábam. De volt egy hallatlan esélyem: a penicillin. Penicillin nélkül elvesztettem volna a lábamat és az életemet is. Éppen 1945-ben kezdték a penicillint alkalmazni. Csak kevés orvosnak volt még vele tapasztalata. Szüleim egy ismert sebésszel konzultáltak, aki kész volt penicillint alkalmazni. Ez tényleg az utolsó pillanatban történt mentés volt, mert a mérgezés már kezdett az egész testemre áttérjedni. Azt kell mondanom, hogy a szüleim olyan sebészhez fordultak, aki szakmája igazi művészenek bizonyult. Rendkívüli ember volt. Amikor meglátta a lábamat, amelyet tulajdonképpen már amputálni kellett volna, kijelentette, hogy megpróbálja megmenteni. Hétszer operálta meg a lábamat. Az eredmény csodálatos volt. Megmentette a lábam. Sőt, valóságos műremeket alkotott, teljesen rendbehozta. Két lábujjamtól eltekintve, amelyet le kellett venni, lábam ismét — mondjuk így — emberi formát kapott. Amikor ma az orvosok megnézik a lábamról készült röntgenfelvételt, elnémulnak. Ámulva nézik, mint egy mesterművet. Ennek a sebésznek nemcsak hálás vagyok, csodálom őt. Mert vállalkozása, hogy egy szó szerint szétzúzott végtagot megmentsen, kezdetben teljesen veszett ügy volt. Bátorságával, ügyességével és akaraterejével rendkívüli eredményt sikerült elérnie.

Három hosszú hónapon át voltam a gyermekkorházban és csak azután mehettem haza. Majd megbolondultam az örömtől, hogy megint szüleimmel, bátyámmal és az én szobámban lehetek. Hirtelen szinte el is felejtettem, hogy nyomorék vagyok! Nagyon szenvedtem attól, hogy hónapokon át nem mozoghattam. Persze csak két éves voltam! Elfelejtettem, hogy sebészorvosom kis mesterműve nagyon törékeny. Egy rossz lépés tönkretette volna. Az operált lábamat még nem szabadott mozgatnom, főleg nem ráállnom. Engem pedig úgy ismertek, mint aki állandó mozgásban van!

Már édesanyám szíve alatt nyugtalan lehettem. Mama mesélte, hogy amikor áldott állapotban volt velem, rendszeresen járt misére vasárnaponként apámmal. De minden alkalommal annyira mozogtam benne, hogy a mise vége előtt ki kellett jönnie a templomból.

Nyugtalan voltam tehát már anyám méhében. Olyan tulajdonságom ez, amitől szívesen megváltam volna. Mert az igazat megvallva, ez a nyugtalanság lett az oka annak, hogy szüleim többé nem mertek misére járni.

Szerencsére a köteles türelemért kárpótlást kaptam. Lábam gyógyulása szépen haladt. Anyám teljesen el volt ragadtatva, amikor látta, hogy lábujjaimat fájdalom nélkül tudom mozgatni — jóval az elrendelt türelmi idő lejárta előtt. Hamarosan újra tudtam járni. Sőt szaladni! És különös módon, sose sántítottam. Egy napon a sebészorvosom elvitt a párizsi egyetem orvosi fakultásának egyik nagy előadótermébe. Részletesen elmondta az orvostanhallgatóknak esetemet. Nemsokkal ezután visszatérhettem a Montsouris parkba, az én kedves kertembe. Az aggódó, féltő „jajongás” ellenére papa „kis madara” ismét végigfuthatott a fasoron.

Az orvos tánctanulást javasol

Akkoriban egy orvos azt tanácsolta szüleimnek, hogy teljes testi erőm elérése érdekében taníttassanak táncolni. Nem sejtette, hogy javaslatával egész további életemet meghatározza. Miért tanácsolta a táncot? A tánc kellemesebbnek tűnt számára, mint más sport. Ráadásul nagyon jól illett ahhoz a kacér kislányhoz, aki voltam. Ezer köszönet, doktor úr!

Szüleim beirattak táncoktatásra Bourgat kisasszonyhoz, a párizsi Spontini utcába. Ez a nagynevű tánctanárnő tanított egy kislányt, aki nagyon híressé vált: Brigitte Bardot-nak hívják. Négyéves fejjel elkezdtem tehát táncolni. Emlékszem

még az első óra rémületére. Rövid ruhácska volt rajtam, karom meztelen és teljesen elveszettnek éreztem magam a kislányok és kislányok között, akik velem együtt kezdték a tanulást. Az a kellemetlen érzésem volt, hogy mindennek ki vagyok téve, mintegy le vagyok leplezve. Meg voltam rémülve. Sír-tam. El akartam rohanni. Amikor másodszor jöttem táncórá-ra, becsapott a villám. Bourgat kisasszonynál a gyakorló órák igen hamar kábítószerré váltak. Vagy jobban mondva: a fölű-dülés legkedvesebb óráivá. Mégis, egyedül Isten tudja, gyakran mennyire fáj a lábam. De annyira szerettem táncolni! Csak a táncra gondoltam. Képzeletemben is mindig csak a tánclépéseket gyakoroltam. Mintha álmodtam volna... Vágy-va vágytam a napokat, amelyek egészen az enyéme, amikor táncolva könnyű és szabad voltam. Ez addig ment, hogy vé-gül a tánc fontosabbá vált, mint az iskola. Unatkoztam a pad-ban. Még a szüneteket sem élveztem. Egyedül álltam az isko-laudvar sarkában. Jól éreztem magam, ha álmodozhattam a balettekről, amelyekben hercegnőt alakítok. Iskolatársaim já-tékai nem vonzottak. Azért nem, mert szívesebben marad-tam egyedül álmaimmal. Táncolni a fényszórók tüzeiben egy elképzelt operajelenetben! Krónikus lustaságom bosszantotta tanítónőmet, aki követelőző, szigorú hölgy volt. Féltam a te-kintetétől. Joggal. Egy napon közölte, hogy beszélni akar szüleimmel. Ítélete egyértelmű volt. Így nem mehet tovább. Egészen a táncra kellett átállnom.

Csak hat éves voltam. Édesanyámnak gondja volt arra, hogy biztos jövőre készítsen föl engem. Azt hiszem azonban, hogy balesetem nagy szerepet játszott terveiben. Ezzel a sze-rencsétlen lábammal veszélyeztetettebb helyzetben voltam, mint más kislány. Ezért sikerült a mamának meggyőznie apámat arról, hogy föl kellene hagynom a Bourgat kis-asszonynál folyó tánctanulással. Sejtette már, hogy a tánc fontosabb számomra és kedvéért elhanyagolnám az iskolát. Egyszerűen nem akarta, hogy táncosnő legyek. Néhányan, akik ismerték ezt a hivatást — keménységét, megkötöttsége-

it, próbatételeit — nem tanácsolhatták neki, hogy kislányát erre a pályára adja. Talán egyszerűen csak a koromnak megfelelő normális gyermekéletet akarta biztosítani nekem. Azt az életet, amelyet a lift megszakított. Mama a legjobbat akarta nekem. Szeretetből cselekedett, tudom.

Visszatértem tehát az iskolába. Inkább lehangoltan, mint belátva a döntés helyességét. De álmaimban tovább táncoltam. Erős ösztönzést éreztem, hogy álmódzva ismét kiröppenjek az osztályterem mennyezetén át ismét kedves fellegetimbe! Teljes biztonsággal hittem, hogy álmaim egy napon valóra válnak. Igen, hittem benne!

Az apa megvalósítja lánya álmaait

Párizs, 1950. Nègre úr megsejtett valamit lánya álmaiból. Cinkostársává vált. Hisz mégiscsak jól ismerte! Láta, hogy „kis madara” tele van türelmetlenséggel és megint szárnyalni, karját, lábát lendíteni, ismét kecsesen levegőbe emelni kívánja. Amikor Mireille délutánonként hazajött az iskolából, a napi élményekből mindig akadt valami rendkívüli mesélnivalója. Telhetetlen volt. Mindennap összegyűjtötte magában az eseményeket, benyomásokat, történeteket, amelyeket esténként szenvedélyes hangon mesélt el. Kíváncsisága napról napra nőtt. Füle föl fogta Párizs nagy óceánjának zajait, mint egy kagyló. Bolond gyönyörűsége telt abban, hogy a látottakat és hallottakat mintegy színpadra állítsa a maga elképzelt színházában.

Monsieur Nègre ezt annak bizonyítékeként fogta föl, hogy Mireillenek rendkívüli igénye van arra, hogy magát kifejezze. Annál is inkább érezte ezt, hiszen jól ismerte saját ifjúságából ezt a kifejezési kényszert. Eredetileg művész szeretett volna lenni. De álma nem valósult meg. Mérnök lett. De a művészi kallandra hívó kísértés mélyen érintette. Protestáns családban nőtt föl, nagy adag szabadságszeretetet hozott magával. Szavajárása az volt: „az ő hite, hogy semmilyen hite sincs” — a politi-

kában éppúgy, mint vallási téren. Monsieur Nègre sóvárgott a szabadságra. Életének olyan tartozéka volt ez, mint a kötéltáncosnak a rúdja, amellyel egyensúlyban tartja magát.

Hasonló hajlamokat fedezett föl egyébként mindkét gyermekében. Jacques, az idősebb, nagy sikerrel tanult zongorázni. Mireille meg úgy érezte, hogy táncra született...

Egy napon Monsieur Nègre kézenfogta kislányát és az autóbushoz ment vele. Mireille el volt ragadtatva. Ez volt az első eset, hogy „csak úgy” elment hazulról és e fölfedezőút során szorosan fogta apja kezét. Ez a váratlan kaland megszedítette. Fölmerült benne a kérdés, mi vezeti apját, cinkostársát? Nègre úr ugyanis titokban tartotta a kirándulás célját. Még felesége sem tudott róla semmit. Családját egyébként is hozzászoktatta a meglepetésekhez. Öröme telt abban, hogy időnként áttörje a mindennapok egyhangúságát.

A nyolcéves Mireille pontosan emlékszik arra, milyen utat tett meg ez az autóbusz a „vágy végállomásáig”. Különösen a Notre Dame építészeti remeke tett rá benyomást. Ez a kőből alkotott óriáshajó elbűvölte. Milyen kecsesen tör az égre ez a székesegyház! Talán — gondolta — ez az épület a felhőkig is elér, ahová oly szívesen ragadták álmai. Ám ez csak kóstoló volt. Nagyon finom kóstoló, az biztos. De apja még egy csemegét tartogatott meglepetésként. Az autóbusz megállt és Nègre úr jelezte, hogy kiszállnak. Ekkor Mireille szíve hevesen dobogni kezdett. Álmai netovábbja előtt állt: a párizsi Opera előtt. Együtt mentek föl a nagy lépcsőn és beléptek a tánc templomába. Mireille magán kívül volt! Keresztül mentek a hatalmas termeken és a Garnier palota folyosóin. Aztán Nègre úr odalépett egy ajtóhoz, amelyre az volt kiírva, hogy „adminisztráció”. Mireille növekvő izgalommal követte apját. Számára valami nagyon fontos történik, ezt egyre erősebben érezte. Ezúttal igaza lett! Nègre úr beíratta lányát fölvételi vizsgára az Opera kis „balettpatkányainak” iskolájába. Mireille nem emlékszik, hogyan jutott haza. Gondolatban már csak táncolt. Nyitott szemmel álmodott. Azt

gondolta, hogy ez életének legszebb napja. És édesapja az egész világ legkedvesebb varázslója. Olykor még az is eszébe ötlött, mennyre meglepődik majd édesanyja.

Minden érhető és világos számára. Táncosnő lesz!

Nègre úr kettős elégtételt érzett. Hányszor élte át gondolatban ezt a napot! Nemcsak kislánya szívügyét teljesítette, de a saját maga álmát is arról, hogy művész legyen, amit nem valósíthatott meg. Ez az álom is késői beteljesedésre talált, amikor Mireillenek alkalmat adott a művészi kibontakozásra. Átélt az örömet, hogy elindíthatta a dolgot. Szerette volna megállítani az időt. E napon Nègre úr úgy élvezte az órák múlását, mintha kellemesen hűtött italt fogyasztott volna a provençei platánok árnyékában.

„Ha az orvosok így meglátnak”

Hazatérve mindent el kellett mesélnünk Mamának. Azt hiszem egész jól sikerült. Nem tehetett szemrehányást apámnak azért, hogy olyan csodálatosan teljesítette vágyaimat. Végül is elismerte, hogy a tánc a hivatásom.

Néhány hónap múltán fölvételi vizsgára hívtak. De volt ennek egy előfeltétele: az orvosi vizsgálat. Átkozott akadály számomra. Átengedhetnek-e egy nyolcéves kislányt, akinek ballába nincs rendben? Nem mertem erre gondolni. Itt kapcsolódott be megmentőm: Serge Lifar. Mindenható volt az Operánál: sztártáncos, koreográfus, balettmester. Ő valóban „díva” volt! Orvosi vizsgálatom napján figyelt föl rám. Láta kicsi, sérült lábamat és odasúgta: „Húzz föl gyorsan egy vas-tag zoknit! Ha az orvosok így meglátnak, nem engednek fölvételre”.

Azonnal megfogadtam a tanácsát és Serge Lifar jóvoltából megkaptam az orvosi engedélyt. A fölvételi bizottság elé most már nyugodtan odaállhattam. Hazafelé a buszon talál-

koztam Noëlla Pontois-val, aki velem együtt fölvetelizett. Mindjárt rokonszenvesek voltunk egymásnak. Még emlékszem, hogy útközben arról beszéltünk: vajon fölvesznek-e minket. Noëlla is a XIV. Arrondissement-nál lakott. Ettől a naptól mindig együtt utaztunk az Operához. Egész tanulmányi dőnk alatt ugyanabban az évfolyamban voltunk. Később egyszerre lettünk első táncosnők. Szerettük egymást nagyon. Mégis vetélytársak voltunk! Nagyon hamar rájöttem, hogy a táncosnő élete állandó, heves harc, és a legjobb barátnőkből is kemény vetélytársnők válnak. Noëlla olyan volt nekem, mint a testvérem. Férjhezmenetele után szem elől tévesztettem.

Mindkettőnket fölvettek. Kilencéves koromban tehát az Opera balettiskolájának növendéke lettem. Napjaink két részre osztódtak: reggel az iskola, délután a balettiskola. A második év után az a lehetőségünk is megvolt, hogy esténként az Operán kívüli külön tanfolyamot látogassuk, hogy képzésünket tökéletesítsük.

Operai fölvételem után mintegy hat hónappal kötöttem meg első szerződésemet. Nem tudtam magam visszatartani! A Comédie Française kérte, hogy az Opera kis „patkányai” közül néhányan működjenek közre a „Les Amants Magnifiques” színrevitelében a Palais Royal színházban. Kiválasztottak engem és Noëlla Pontois-t is. Az előadásban kis állatokat alakítottunk. Emlékszem, hogy hetenként négy-ötször, nagyon későn léptünk föl. Az előadásnak éjfél után volt vége. Apám akkor ezzel rendkívüli terhet vállalt magára. Gyári munkanapja után Noëllát és engem minden előadás után autóval vitt haza. Az volt a legrosszabb, hogy másnap reggel ismét frissen kellett iskolába mennünk. Nagyon nehéz volt! Mégis annyi örömünk telt a nyilvános föllépésben, hogy leküzdöttük a fáradtságot.

Hogyan tanultam meg úrrá lenni a fájdalomon?

Az első évben tánc közben iszonyatos fájdalmaim voltak. Az órák számomra valóságos gyötrelmet jelentettek. Szörnyű volt! Minél jobban fáj a lábam, annál inkább erőt kellett vennem magamon. Amikor lábujjra álltam, úgy éreztem, mintha ballábamat tűkkel döfködték volna át. És amikor lábujjhegyen kellett táncolnom, olyan volt, mint egy valóságos kínzás. Mindezek a táncfigurák jelentették napi gyötrelmeimet. De nem adtam föl. Minden áron le akartam győzni a fájdalmat.

A fájdalomnak ez az állandó megtapasztalása tényleg megerősítette akaratomat. Megtapasztaltam, hogy ha az ember először elviseli a fájdalmat, másodszor már könnyebben győzi le. Azután, több alkalom után világossá vált számomra, hogy átváltozik a fájdalom, csökken az ereje. Ez bizonyára nem volt ideális állapot. De fejlődést tapasztaltam. Így lassan megtanultam uralkodni a fájdalomon, mint ellenfelemen, akit le akarok győzni.

Lábam miatt az Operában még egy másik harcot is kellett vívnom. Teljesen téves elképzelés ugyanis, hogy a balett-cipő föltalálásával boldogság szállt a földre! Az Opera néhány jelentős emberének az volt a véleménye, hogy tánckarrierem esélye egyenlő a nullával. Közéjük tartozott az orvos is. Egy napon levelet írt szüleimnek és az igazgatóságnak, amelyben a balettiskolából való kivételemet kérte. Véleménye szerint utópiának számít engem ott tartani. Nincs elég fizikai erőm ahhoz, hogy hivatásos táncos legyek. Kifejtette, hogy tánctanításom semmire sem vezet, hiábavaló. Ennek az orvosnak a véleménye szerint teljesen alkalmatlan voltam.

Nem tudta, vagy lebecsülte azt a tényt, hogy vadul el voltam szánva: tovább táncolok! Akartam, akartam és akartam! Minden balettiskolai erőfeszitésem ezen az elhatározáson nyugodott. „Álló lábbal” dolgoztam a szó szoros értelmé-

ben. Tanárom és főleg Serge Lifar megértette ezt. Annyira, hogy hamarosan mellém álltak. Szorgalmam lassanként meggyőzte őket. Számukra a lábamat ért baleset régmúlt történet volt. Naponta átéltek a bizonyítékot, hogy fogyatékossgomon úrrá válok, mert hihetetlen akaraterőm van. Persze semmit sem tudtak arról az árról, amit ezért a rendkívüli erőfeszitésemért fizetnem kellett. De megértte! Összes tanárom ellene volt, hogy elküldjenek az iskolából.

Ez a megterhelés azt eredményezte, hogy nem sejtett lelki erőforrások keltek életre bennem. Magamra utaltan abból a belső forrásból merítettem, amely bátorságot és erőt adott. Ennek a forrásnak akkoriban ez volt a neve: Serge Lifar. Csodáltam őt, egészen elbűvölt. Szinte istenemmé vált! Emlékszem, hogy csodák csodája, nem éreztem semmi fájdalmat, amikor bejött az órára. Mintha szárnyaim lettek volna. Mindenki szerette, sőt tisztelte őt. Szívélyessége, nagyvonalúsága elvarázsolta. Ő, a „díva”, a sztár, mindenkinek közel volt. Egyébként akkor állt művészi tökéletessége és hírneve csúcspontján, anélkül hogy bárkinek elkötelezte, vagy kompromittálta volna magát. Egyedül tehetsége erejével érvényesült. Igen, zsenialitásával. Neki köszönhetem hogy fölfedezett és bátorított. Ha valakiben egyszer megérezte a tehetséget, addig ösztönözte, amíg ki nem bontakoztatta azt egészen. Sok nagy művészhez hasonlóan azzal a prófétai érzékkel is rendelkezett, hogy fölfedezze a tehetségeket.

Később egyszer majdnem táncoltam egy olyan balettben, amelynek ő volt a koreográfusa. De épp akkor hagytam ott az Operát. Így nem volt lehetőségem egyik legszebb álmodat megvalósítani! Ki tudja — talán egy napon még megélhettem, hogy Lifart táncolok.

Serge Lifar akkor bizonyos fokig kezelőorvosom, balszámom és eszményképem volt. Elfelejtette velem a fájdalmat, mint egy csodadoktor. Általa a legjobbat nyújtottam az órákon. Ezért foglalt el olyan fontos helyet belső életemben.

A mindennapos erőszak megtapasztalása

Erre volt csak igazán szükségem! Állandóan védekeznem kellett osztálytársaimmal szemben. Semmi sem maradt gyermekkorom védett rejtettségéből. Hamar meg kellett tapasztalnom, hogy a jóindulat és a szeretet, amellyel szüleim körülvettek, ebben a kíméletlen egymás elleni küzdelemben alig segít. Nagyon sebezhető voltam. Az Operában mindig résen kellett állnom, hogy megvédjem magam. Szakadatlanul ki voltam téve megjegyzéseknek, cselekedeteknek, amelyek „kikészítettek”. Terrorizáltak! A kis „patkányok” egymás közötti harca állandó állapot volt. Egyszerűen hozzátartozott ehhez az érdekes élethez.

Ebben a harcban minden tekintetben én voltam a vesztes. Mindenkinek ki voltam szolgáltatva, és képtelen voltam magam megvédeni. Talán fogyatékoságom miatt volt, de inkább elviseltem, hogy vereséget szenvedjek, semmint védjem magam. Ez a jellemvonásom megmaradt. Ez hiba, dehát ilyen vagyok.

Egyetlen védekező, pontosabban visszavonulásra alkalmas fegyverem az volt, hogy könnyekre fakadtam. Az Operánál ezért ráragadt a „bögőmasina” gúnynév, mert a legkisebb sértő támadásra sírva fakadtam. Gyorsan rájöttek, milyen törékeny vagyok, érzékeny, mint az élő, finom bőr. Élvezettel ki is használták ezt persze a legvégsőig.

Emlékszem egy esetre iskolás koromból, amikor valóban az orromnál fogva vezettek. Tíz órakor mindig szünetünk volt. Nem szoktam társaimmal játszani. Egyedül álltam az iskolaudvar egyik sarkában. Nem szerettem vadul tombolni. Egy napon néhányan osztálytársaim közül azzal szórakoztak, hogy az iskola falára krétával firkáltak. A tanárnő dühösen követelte, hogy nyomban mondjuk meg, ki volt az. Osztálytársaim kórusban kiáltották: „Mireille Nègre volt!” Képzeljék csak el a jelenetet! Hagytam, hogy összeszidjanak

és megbüntessenek, egyetlen szót sem szóltam, miközben a többiek alig tudták visszatartani a nevetést. Meg voltam győződve arról, hogy nem kell szégyelnem magam viselkedésemért; hogy magamra kell vállanom a bűnösök helyett a büntetést. Az üldözöttség érzése mély gyökeret eresztett bennem. De belül tiltakoztam minden igazságtalanság ellen.

Már kisgyermekkoromban izgatott az igazságtalanság. Mielőtt még írni-olvasni tudtam volna, már nagyon érzékeny voltam ebben a vonatkozásban. Emlékszem, hogy még hétéves sem voltam, amikor erről beszéltem szüleimmel. Azt mondtam: „Miért van egyáltalán igazságtalanság? Meg kell szüntetni! Szörnyű!” Szüleim nagyon elcsodálkoztak kérdésemen. Próbáltak megnyugtatni: az igazságtalanságtól való szorongásom el fog múlni, ha nagy leszek. Nem hittem el nekik. Továbbra is lázadtam az igazságtalanság ellen.

Számomra az igazságtalanság elválaszthatatlanul hozzátartozott az erőszakkal. Nem tudtam elviselni az erőszakot, nem illett bele az én világomba. Nem találkoztam az erőszakkal gyermekkoromban sem közvetlenül, sem közvetve. Amikor a világban megéreztem, szörnyű megrázkódtatás volt számomra. Megborzadtam az általa okozott pusztítás miatt. Emlékszem, hogy én, aki oly korán tudtára ébredtem az igazságtalanságnak, egyszer szemére vettem szüleimnek, hogy világra hoztak. Egyszerűen nem akartam elfogadni, hogy előbb-utóbb szembe kell kerülnöm az erőszakkal. Naponta találkoztam ugyan az erőszak különböző formáival az utcán: autósok veszekedésével, rendőrautók szirénájával, veszekedésekkel a járdán, mindenfajta kiabálással, lármával, amelyek hozzátartoztak ehhez a szomorú világhoz. Nem kellene úgy élni, hogy egymásnak szenvedést okozzunk, mindenki háborúját vívjuk mindenki ellen. Csak egyetlen választ ismertem e sokféle arcú erőszakra. Olyan választ, amely kora gyermekségemből ered, ebből a védett korszakomból: a gyöngédséget. Ez mindig elkísért.

Ez az óhajtott gyöngédség tette számomra lehetetlenné, hogy haragot és gyűlöletet érezzek azokkal szemben, akik fájdalmat okoztak nekem. Noëlla Pontois-ra sem nehezteltem, amiért gonosz élvezetet talált abban, hogy a buszon belémcsípett, amikor naponta együtt utaztunk hazafelé. Szüleim még emlékeznek arra, hogy esténként kék foltokkal mentem haza, és nem értették, mitől vannak ezek, mert én persze nem mondtam erről semmit. Noëlla ma biztosan nevet ezen.

De csak erről a mellékkörülményről hallgattam. Amikor ugyanis esténként hazatértem, szó szerint magamon kívül voltam. A hosszú munkanap után, a szüntelen erőfeszítést kívánó tánc után és a többiektől való védekezés feszültsége után lazítottam. Elengedtem magam. Ez konokságban és ugyanakkor szétszórtságban nyilatkozott meg, amit szüleim nem tűrtek. Nem volt mindig idejük és módjuk arra, hogy meghallgassanak — és ezt meg tudom érteni — főleg pedig, hogy hangulatomat elviseljék. A „kis angyal” „kis ördöggé” változott. Otthon elvesztettem önuralmam. Tényleg, az Opera szigorú fegyelme türelmetlenné és igényessé tett minket szüleinkkel és testvéreinkkel szemben. Ez volt az érem másik oldala. Azt kell mondanom, hogy szüleim ezt keményen megszenvedték! De azt hiszem, hogy büszkék és boldogok is voltak, amiért bátrabbá váltam és fejlődtem. Az éremnek ez az oldala vigasztalással töltötte el őket, és minden probléma ellenére tudtak mosolyogni.

Első nagy csalódásom

13 éves koromra végül is bizonyos testi egyensúlyra tettem szert. Lábam kevesebb fájdalmat okozott. Bizonyos fokig alkalmazkodott. Lassan megszoktam a lábbujjhegyen való táncot. Nagy öröömre elértem azt a normális állapotot, amiért küzdöttem. Ugyanakkor egyre hevesebben foglalkoztatott a kérdés, hogy mindennek mi az értelme. Már nem lát-

tam világosan a célt, amiért a sok fájdalmat elszenvedtem. Ez valójában nem valami tudatos életfilozófia kérdése volt. Inkább azt kérdeztem magamban: mire, kire kell az erőmet fordítanom. Nem találtam választ. Minden üres volt bennem.

Akkoriban éltem át életem első nagy csalódását: az ünnepélyes elsőáldozást. Az Operában Carré atyánál, a Francia Akadémia híres tagjánál tanultam hittant. Nagyon jól emlékszem ezekre a csütörtök délutánokra. Noëlla és én metróval utaztunk a Faubourg-Saint-Honoré utca 222-be, egészen az Elysée palota közelébe. Különösen boldog voltam e hetenkénti utazások miatt, mert bátyám elkísért minket. A kis „patkányok” hittanóráira járhatott, mivel énekiskolába járt. Carré atya lelkesítő egyéniség volt. Fehér domonkos ruhája valami olyan fényt kölcsönzött neki, amely elbűvölt. Emlékeztem a ferences nővérekre a Reille-úton, a Montsouris park közelében, akikhez óvodába jártam. Életemnek ezek a korai pillanatai egyet jelentenek számomra a világossággal és frissességgel. Ezek a nővérek is fehér ruhát hordanak. Gyerekeikkel szerzetesi ruhájuk fehérségét hamar azonosítottam azzal a kedvességgel és jósággal, amellyel a nővérek a gyerekekkel foglalkoztak. Máig megőriztem az óvoda ízét és illatát, amely számomra egy másfajta zártságot jelentett. Ott a kegyelem állapotában éltem, amit később is mindig újra érezni, megélni próbáltam. A templombúcsú emléke, amikor mi gyerekek rózsaszirmokat hintettünk, még mindig tele van ezzel az illattal.

Egyedül Carré atya élesztette föl bennem a tisztaságnak azt a légkörét, amelyben kisgyermekként elmerültem, és most már távolinak tűnt. A hittanórákon az örömmel azt a légkörét találtam meg, ami az Operában hiányzott. De akár milyen jól tanultam a katekizmust, bensőmben semmi sem változott. Ezt nem értettem. Ezért mindent az elsőáldozás napjától vártam. Azt mondták nekünk, hogy ezen a napon Krisztus testét vesszük magunkhoz. Attól kezdve bennünk

fog lakni. Számomra ez az esemény a valóságos belső változást jelentette. Különös szenvedélyességgel készültem. Röviden: azt vártam, hogy látni, érezni fogom Jézust.

Aztán elérkezett a nagy nap. Újra látom magam a nagy Szent Rókus kápolnában, hófehér ruhában. Iszonyúan vert a szívem. Mégis, amikor a pap életemben először tette a nyelvemre a szentostyát, micsoda csalódás volt! Abszolút semmit sem éreztem, legföljebb nagy keserűséget és mély magányosságot. Egészen levertnek éreztem magam fehér ünnepi ruhámban. Szörnyű érzést, csalódást éltem át. Ez — színházi nyelven szólva — teljes „bukás” volt.

Hogy szomorúságomat leküzdjem, erősen arra gondoltam, amit Carré atya néhány nappal az elsőáldozás előtt mondott. Első gyónásomban föltettem neki mindazokat a kérdéseket, amelyek az előkészület idején merültek föl bennem. Türelmesen végighallgatott és azt tanácsolta, ne veszítsem el bátorságomat. Ezt mondta nekem: „Meg fogod látni, egy napon minden megvilágosodik majd.”

Ezt a mondatát egész életemre megőriztem emlékezetemben. Akkor még nem tudtam, hogy ez a megvilágosodás majd akkor fog érni, amikor 22 évesen prima-balerina leszek. Még évekig tévelyegnem kellett, mielőtt Carré atya hívó szava valósággá vált, éppen akkor, amikor nem vártam és egész lényemet megrendítette. Ám ekkor még csak 13 éves voltam. Nagyon türelmetlenül kerestem táncosnői életem értelmét. E nagy csalódásom után másutt kellett keresnem. Még intenzívebben kellett keresnem környezetemben a helyet és időt, ahol fölragyoghat az én világosságom.

Itt volt a cél

Egyik vasárnap szüleim és én barátainkhoz voltunk hivatalosak. A televízióban néztünk egy filmet Jean Marais fősze-

replésével. „A kis karmester” volt a címe. Egy kilencéves kisfiú történetéről szólt, aki napsütötte arccal és göndör hajjal, istenáldotta tehetséggel orgonált a templomban. Ez a csodagyerek aztán már nagy zenekart is vezényelt. Bach és Beethoven előadásain elámultak a hallgatók. Szép volt, nagyon szép! Egészen elvarázsolt. Ebben a pillanatban igazi művészi sokkot éreztem. Ez a hihetetlen történet pontosan arra vonatkozó válasz volt, amit kerestem. Itt volt a cél, amit el akartam érni! Ez a film ösztönzést, erőt adott, ami eddig hiányzott. Fölsímtam, hogy táncosnőként ugyanilyen tökéletességet kell elérnem. Amikor másnap az Operába mentem, már más voltam, megváltoztam. Százszor több erővel dolgoztam. Semmi sem fékezhetett többé erőfeszítéseimben. Teljesen megszállottjává váltam annak a gondolatnak, hogy táncművészetemben csodát kell produkálnom. Ez a gondolat oly mélyre hatolt bennem, hogy többé nem vesztettem el soha szem elől. Mindig előbbre, mindig tovább haladni a táncban vezéreszmémé vált és mindennapi kenyeremmé. Egy vagy két évvel később rájöttem, hogy a televízióban látott csodagyerek valóban létezik. Nem valami kitalált Mozart-utánpótlásról, hanem valóságos személyről szólt a film, aki egy zenekar csodálatos vezetője. Roberto Benzi-nek hívták. Ideálom tetet öltött. A kisfiú, aki művészetével és tisztaságával annyira lelkesített, élővé vált számomra. Nem akartam ellenállni a vágynak, hogy megismerjem. És mi lehetett volna jobb megoldás erre, minthogy koncertjeire kezdtem járni.

Először — emlékszem — a Théâtre des Champs-Élyséesben láttam. Mado Robin énekesnőt kísérte zongorán. Roberto Benzi akkor éppen 18 éves volt. Noëlla Pontois-t és bátyámat magammal vittem a hangversenyre. Utána fölkerestem öltözőjében. Bemutatkoztunk egymásnak. Csodálatos volt! Kapcsolatban maradtunk. Jártam hangversenyeire. Ő szemmel tartotta karrieremet. Teljesen elragadott, amikor négy évvel később az Operában Carment vezényelt. A Paradicsomban éreztem magam! Arra a zenére táncolhattam, amit

ez a csodagyerek varázsolt elő a pálcájával. Tökéletes boldogság! Roberto Benzi-hez fűződő kapcsolatom rendkívül sokat segített operai éveim alatt. Serge Lifar után ő lett új „istenem”, példaképem és művészi ihletem. Ebben az időszakban neki köszönhettem sok órát, amikor művészetem és boldogságom elválaszthatatlanul egy volt.

Királyi titok

Igen, szerelmes is lettem. De ez királyi titok. Gondosan megőrzöm magamban, hallgatva és emlékezve. Mint mindenki másnak, nekem is vannak pillanataim, amelyek lázba hoznak, vannak szívdobogtató perceim. De a szerelem, akár csak a barátság, számomra az Abszolútum felé vezető utat jelentette. Ezen azt értem, hogy senkihez sem tudnám hozzákötni az életem, ha ez nem az egész életre szóló elkötelezettségen alapulna. Az örökérvényűnek ez az igénye, amely annyira eltöltött, egyedül ez lehet két ember harmóniájának alapja, akik szeretik egymást. Ez volt a legfőbb igényem.

A szerelmet mindig mindennek fölé helyeztem. Még a művészet fölé is. Ezért utasítottam el minden házassági ajánlatot, amelyet táncosnő koromban tettek nekem. Mindenekelőtt: a házasság túl bizonytalannak tűnt. Mindig a szétbomlás lappangó veszélyét sejtettem benne. Nem akartam kockáztatni, egyszercsak áldozatul esni. Ez túlon belül nagy csapás lett volna számomra. Már gyermekkoromban azt tartottam, hogy mindenki csak egyszer szerethet igazán. Mindez művészi hajlamom miatt volt így? Évek folyamán ez a meggyőződés még erősödött. Ha beleszeretnék egy férfibe, akkor csak szenvedélyesen tudnám szeretni. Csodálnám legalább annyira, amennyire szeretném. Ez a kizárólagossági igény féltékennyé és birtoklóvá tette. A szerelem abszolút valami. A házasság az én szememben hivatás. Teljesen tudatában voltam igényességemnek. Sosem bántam meg, hogy elhárítottam

tam a házassági ajánlatokat. Egyszer majdnem elfogadtam. De aztán mégse. Nem voltam csalódott. Túlságosan hittem a totális, abszolút szerelemben, és nem akartam kockáztatni, hogy idővel elfásuljon vagy egy napon egészen fölbomoljék. Ma még kevésbé sajnálom, mióta Őt „birtoklom” és az Ő „megszállottja” vagyok, akinek a szerelme-szeretete minden lény és minden dolog szeretetén túlsz. De Ővele, az igazi „csodálatos szeretővel”, akkor még nem találkoztam.

Először a nyilvánosság rivaldafényében

15 évesen fölvettek az Opera balettkarába. Ez pályafutásom új szakaszát jelentette. Szedegetni kezdtem erőfeszítéseim gyümölcsseit, amelyet képzésem idején vállalnom kellett. Ebben az időben kerültem véletlen folytán a nyilvánosság rivaldafényébe is. Ez úgy kezdődött, hogy egy napon, 14 éves koromban a Drager hírügynökség fényképésznője jött az Operába. Egy kis „balettpatkányt” keresett magának, hogy fényképezze. Többször is jött közénk, és végül rám esett a választása. Modellt álltam tehát egy fotócég számára. Nem tudtam, hogy a fénykép a Paris Match-ban megjelenik. Ez az érdeklődések láncolatát váltotta ki, amelyre egyáltalán nem voltam fölkészülve. Hirdető-szakembereken és divatfotósokon kívül legnagyobb meglepetésemre egy filmrendező is jelentkezett: Pierre Granier-Deferre.

Azt a javaslatot tette, hogy vállaljak szerepet egy filmben, amelynek — és ez a sors iróniája — ez lesz a címe: A kis tolókokcsis. Sokáig vonakodtam, amíg igent mondtam. Éppen akkor vettek föl az Opera balettkarába, nem szabadott egyetlen gyakorló órát sem elmulasztanom, vagy veszítenem valamit technikai készségemből. Végül megállapodtunk, hogy a nagyvakáció alatt lesz a forgatás, olyan időpontban, amely fölött egyedül rendelkezem. Az hiszem, ettől kezdve sose volt többé nagyvakációm, mint más korombeli fiatalnak.

Pierre Granier-Deferre elküldte tehát nekem a film forgatókönyvét, Paul Vialar elbeszélése nyomán. A szöveg nagyon tetszett. Friss, gyermeki és költői volt. Akkor nyáron mamával Monte-Carloba utaztam, ahol a színházban forgatunk. Dobogott kissé a szívem az új kaland előtt.

A szerződésben kikötöttük, hogy a forgatás szüneteiben táncgyakorlatokat végezhsek. Ez egyik pontja volt a Pierre Granier-Deferre-el kötött szerződésnek. Így az a szerencse ért, hogy megismerhettem egy rendkívül tehetséges tánctánárnőt: Marika Bezobrasowát. Sokat foglalkozott sérült lábammal. Megmagyarázta, hogy hiba volt eddig tánc közben csak a nagy lábujjamra támaszkodnom, mert két ujjam hiányzik. „Ha tovább is ezt csinálod a hiány kiegyenlítésére — mondta — nem jutsz messzire. Még egyszer előlről kell kezdened”.

Előlről kezdeni! Ez nem volt kicsiség. De tovább akartam jutni. Nem feledkeztem el titkos egyezségünkről Roberto Benzi-vel. Összeszedtem hát minden bátorságomat. Marikával és Marika által egyfajta újjászületést éltem át. Nem sejtett erők ébredtek bennem. Olyan jól dolgoztunk együtt, hogy sikerült úgyszólván pótolnom a hiányzó két lábujjamat. Lassanként a ballábam erősebb lett, mint a jobb. Az eredmény csodálatos volt! Úgy éreztem, hogy új lehetőségek nyílnak számomra a jövőben a tánc terén. Hála Marika Bezobrasowának, tökéletesítettem művészetemet, és teljesült leghőbb vágyam. Sosem hittem volna, hogy egy film ilyen szolgálatot tehet egy táncosnőnek!

Ám térjünk vissza a filmhez, amiért Monte-Carloba utaztam. Még nem tudtam, hogy első találkozásomért a film vilá-gával csinos kis botránnyal kell fizetnem.

Mielőtt a Földközi tengerhez utaztunk volna, természetesen elolvastam a forgatókönyvet és Paul Vialar elbeszélését. Ez a szinte gyermeki történet nagyon tetszett. Virágárus-

lányt kellett alakítanom. Az első jelenetek fölvételénél nem is sejtettem, hogy nem nagyon rokonszenves szerepről van szó. Csak akkor vettem észre, amikor a kész filmet bemutatták. De már akkor sem sejtettem semmi jót, amikor az utolsó jelenetet forgattuk.

Visszatértünk Párizsba. A fölvételeket a Boulogne-Billancourt féle stúdiókban folytattuk. Egy napon olyan jelenet forgatásához értünk, amelyben egy vékony szőnyegbe burkoltak. A film főszereplője, egy fiatalember ebben a helyzetben lepott volna meg. És most jött az újabb meglepetés: a jelenet szerint amikor erre fölültem volna, fölsőtestemről a szőnyeg lecsúszik, mire partnerem rettentő zavarba jön. Ezt a jelentet a forgatókönyvben nyilván nem értettem jól. Vörös lettem a haragtól, üvöltve toporzékoltam és a rendező arcába kiáltottam, hogy én ezt a jelenetet így nem játszom el. Sőt azzal fenyegetőztem, hogy a közeli Szajnába vetem magam. Amikor Pierre Granier-Deferre és asszisztensei nyugtattak, berohantam az öltözőmbe és belülről kétszer magamra zártam az ajtót. Ott álltam a mama előtt rémülten és nem tudtam, mitévő legyek. Közben kopogtak az ajtómon és felelőssé tettek azért, hogy ha lemondásom miatt több millió (régi) frank megy veszendőbe. Ezen csak nevettem. Ajtóm mindenesetre zárva maradt és a jelenetet eredeti tervük szerint nem játszottam el. Aztán találtak egy kompromisszumot. A fiatalembert úgy fényképezték, mintha szemből látna, de a képen csak a hátam látszott. Mindenesetre csinos kis botrányt kavartam, amelyről még ma is beszélnek itt-ott.

A filmet 1959-ben bemutatták, de nem volt nagy sikere. Engem azonban körülvettek az újságírók. Az újságok sokat írtak rólam. Én voltam — mint mondták — „a francia film új fölfedezettje”, „16 éves sztár, akinek már karaktere van”. El kellett viselnem egy nagy propaganda-kampányt a lapokban, cikkekkel, fotókkal. Számos filmnagyság, Claude Autant-Lara, Gene Kelly, Albicoco, Walt Disney ajánlott nekem szerepet. Nagy összevisszaság! Mindegyiket elutasítottam. Csak

egyre vágytam, hogy megint az Operában táncoljak. Kevésbé volt kíváncsú számomra a filmkarrier, a sereg rendező ide-oda rángatása. Valóban nagy színészekkel, a Comédie Française művészeivel játszhattam együtt, olyanokkal, mint Louis Seigner vagy Marcel Dalio. De nem jutottam el a Comédie „szent beavatásához”, a Comédie Française színpadára.

Egy év múlva az Opera szabadított meg ettől a káosztól. Claude Bessy, aki akkor a legigényesebb francia sztár-táncosok egyike volt, fölfigyelt rám. Azt az ajánlatot tette, menjek vele egy művészi körútra Dél-Amerikába. 17 éves fejjel szálltam először repülőgépre, méghozzá a párizsi Opera legtehetségesebb sztárjaival, mint maga Claude Bessy, Claire Motte, Jacqueline Rayet, Peter van Dycke, Attilio Labis és Lucien Duthois. Föllelkesített a gondolat, hogy ilyen messze utazom és ismeretlen égbolt alatt fogok táncolni. Ez csak fokozódott, amikor megtudtam, hogy Claude Bessy szólótáncszerepet bízott rám együtt Daniel Franck-kal. Ez számomra hallatlan kitüntetés volt.

Lima, Montevideo, Buenos Aires, Santiago. Egész Dél-Amerikát keresztülutaztuk. A legtöbb időt az előadások előkészítésével, a próbákkal töltöttük. Semmi időnk sem maradt arra, hogy körülnézzünk. Színházakban és luxusszállodákban éltünk. Nagyon fárasztó volt. De egy királyságért sem mondtam volna le róla. Úgy éreztem, mintha álmodnék. Először életemben táncoltam nagy közönség előtt.

Ezután otthon, Franciaországban nagy balettet táncoltam néhány évig. Rendesen jártam tovább az iskolába is. Nagyon ismertté váltam. Filmrendezők állandóan újabb ajánlatokkal kerestek föl. Egy napon Albert Lamorisse filmrendezőtől kaptam meghívást. Minden lelkesedés nélkül mentem el, mert azt gondoltam, hogy a forgatást a tanévre tervezi és ez elfogadhatatlan számomra. Albert Lamorisse azonban költészettel teli filmben ajánlott szerepet. És ami még jobb: a nyári szünidőben akart forgatni. Igent mondtam.

A „Fifi la plume” („Fifi a toll”) című filmben Philippe Avron és Lambert, két rokonszenves színész partnere voltam, akiknek még ahhoz is volt tehetségük, hogy megnevetessenek. Műlovarnőt kellett játszanom, meg kellett hát tanulnom lovagolni. Trapézen nem gyakoroltam, mert abban az időben sok balett-előadásra kellett fölkészülnöm.

A film figyelmet keltett. Benevezték az 1962-es cannesi filmfesztiválra. Így megismertem a cannesi fesztiválpalotát teljes „működésében”. Ám számomra sokkal emlékezetesebb az a légkör, amely a forgatás közben uralkodott. Ezt Albert Lamorisse vonzó személyisége határozta meg. A rendezőt főleg a gyerekek ismerték legjobb filmjei révén, mint „A mén” és „A piros léggömb”. A „Fifi a toll” egyébként később egy gyermekkönyvsorozatban is megjelent. Rövid pályafutásomnak ez a második és utolsó filmje végül is megbékített a film világával. Csak olyan szerepekben tudtam magam jól érezni, amelyekben kislány lehettem, aki mindig is tovább élt bennem. Albert Lamorisse ezt eltalálta és megértette.

Alig fejeztem be ezt a filmet, máris a televízió jelentkezett. Emlékszem, hogy közös adásban léptem föl Gilbert Bécaud-val. A műsor címe „Ca claque” volt. Másik alkalommal pedig Geraldine Chaplin-nel együtt léptem föl egy televíziós sorozatban, amely a fantasztikum és titokzatosság világában játszódott. A szerepek nagyon illettek a szereplők vérmérsékletéhez.

Táncoltam egy show-műsorban is, Guy Lux és Anne-Marie Peysson társaságában. Partnerem Michel Renault volt. Elég gyakran szerepeltem tehát a televíziókamerák előtt. Különösen is Aimée Mortimer varietéműsoraiban, együtt Cyril Atanassof és Jean-Pierre Bonnefous-val. 19 évesen ílymódon gyakran megfordultam a RTF (a francia rádió-televízió) stúdióiban. Az ajánlatok, meghívások egy részét elfogadtam, de mindig csak akkor, ha az Opera igazgatósága is hozzájárult.

Egyetlen pillanatra sem jutott eszembe, hogy táncosnői pályafutásomat föladjam. De a nagy színház fölött sötét fellegek gyülekeztek.

A baleset következményeinek leküzdésére alkalmazott módszerem

Éppen 22 éves lettem és az „első táncosnő” rangért való versenyen vettem részt. Nagy reménységgel néztem ez elé a fontos vizsga elé. Bár tudásommal még nem voltam megelégedve, a táncról eszményi fölfogást tápláltam, anélkül hogy annak megfelelttem volna. Marika Bezobrasova úgy vélte, művészileg a legjobb formában voltam. Operai barátaim elismerték mesteri technikámat. Jó formában voltam.

Ballábam remekül viselkedett. Még erősebbé is vált, mint a másik. Annyira dolgoztam egyensúlyba hozásukért, hogy igazán állandó teljesítményre lettem képes. Olyan mérlegfigurák sikerültek, amelyek csak hátrányos helyzetem kihívásának voltak eredményei. A táncot mindig hosszú gyakorlásnak tekintettem, és ezért rendkívül sok örömet okozott. Lassanként sajátmagam orvosává váltam. Akaraterőm és megfelelő technikám vezetett oly eredményre, amely messze fölülmúlta várakozásaimat.

Technikám alapja az egyensúly keresése volt, mivel a baleset révén elvesztettem azt. Eleinte a bal lábamon nem tudtam magam egyensúlyba hozni. Tehát teljes erővel arra kellett összpontosítanom, hogy ezt a hiányzó egyensúlyt helyrehozzam. Kemény munkával végül egy hihetetlen technikát sikerült elsajátítanom. Perceken át tudtam lábujjhegyen állni. Sőt forogni is tudtam lábujjhegyen, teljes egyensúllyal. Pontosabban az ún. piqué-arabesque-équilibre sur pointe-tel, a lábujjhegyen tett lépéssorral, amely közben karjaim és másik lábam arabeszket írtak le. Mindig egyensúlyban. Aztán egy bizonyos lendülettel áltmentem promenade-forgásba, a leg-

külső lábujjhegyen. Vagy pirouetteimet lábujjhegyen állva fejeztem be. Tanáraink el voltak ámulva! Véleményük szerint olyan teljesítményt értem el, amely nagyon ritka táncosnőknél. Egy napon ismétlés közben Roland Petit koreográfus azt állította, hogy ő csak egyetlen táncosnőt ismer, aki ilyen teljesítményre képes: a híres Rosella Hightower-t. Egyébként azt javasolta, hogy mutassam be egyszer a közönségnek ezt a technikát egy szólószerepben. Azt feleltem, hogy én csak azért dolgoztam ki ezt, hogy lábamat és bokámat erősítsem, és nem azért, hogy ezzel valamilyen hatást érjek el. Mégis elfogadtam javaslatát. A „Témák és variációk” című balettben, amelyben három szólótáncos lépett föl, Noëlla Pontois, Wilfrid Piolet és én. Roland Petit egy olyan finálét komponált nekem, amelyben mindkét említett egyensúlygyakorlatot előadtam. Emlékszem, hogy a balett tagjai minden későbbi előadás végén a kulisszák mögül lesték finálémat. Közben egy nagy fényszórót irányítottak rám, ami zavaró volt. Ugyanis mindig egy bizonyos pontra kellett irányítanom a szememet, hogy egyensúlyomat megtalálhassam és tartani tudjam. Így tartottam az egyensúlyt az egész finálé alatt, amíg csak a közönség tapsa el nem ült. Közben a függöny jó párszor le-föl ment. Ezt annak jelzésére említem, hogy bal lábam semmi gyöngeséget nem mutatott!

Kolléganőim közül egyik hiába próbálkozott ezzel a gyakorlattal. Ezt őszintén sajnáltam. Főleg, mivel ezt a „csúcsteljesítményemet” kizárólag gyógykezelési célból gyakoroltam és semmiféle büszkeség nem vezetett. Mégis ismételten beleütköztem a vetélytársi ellenérzésekbe, és ezek mérgezték táncosnőtársaimmal való kapcsolatomat. Az ilyen gondolkodás számomra teljesen idegen volt. Nagyon szenvedtem ettől. Tulajdonképpen saját csúcsteljesítményem áldozatává lettem, mert azt a féltékenységet és vetélkedést kellett elszenvednem, amelyet akaratlanul magam keltettem környezetemben. Ez elhomályosította a művészetem kifejtése okozta örömet. Szomorúságomat teherként hordoztam. Egyedül.

Valóban szenvedélyesen lelkesedtem művészetemért?

Mivel képtelen voltam harcolni és kolléganőim között rangomat küzdelemmel biztosítani, oda jutottam, hogy bohóca lettem egy olyan bohózatnak, amely egyre drámaibbá élesedett. Látnom kellett, miként kapkodják el az orrom elől a szép szerepeket. Ez rettenetesen elbátortalanított. Jól tudtam, miért. De egyszerűen nem akartam egész életemben az igazgatói ajtón kopogtatni, kilincselni, hogy megfelelő szerepeket kaphassak. Erre képtelen voltam. Lassan már csak „hézagpótlóvá” váltam és szinte már nem is beszéltek rólam. A közönség kénytelen volt tudomásul venni, hogy állandóan beteg vagyok.

Kezdtém kételkedni. Semmi értelmét nem láttam annak a harcnak, amit hosszú évek óta vívtam. Hiúságból az Opera már nem érdekelt. Valóban szenvedélyesen lelkesedtem művészetemért? Az ár, amit azért fizettem, hogy táncolni tudjak, túl nagynak tűnt. Nem kívántam egyetlen szép szerepet sem más hátrányára. Ha kiderült, hogy egy szerepet valamilyen kolléganőm szeretett volna megkapni, de nekem szánták, visszaléptem és átengedtem neki. Végül addig mentem, hogy már nem is akartam nekimenni az „első táncosnő”, a primabalerina vizsgának.

Ilyen hangulatban éltem, amikor két héttel a vizsga előtt fájni kezdett a térdem. Ez volt az a csöpp, amellyel már túlcsordult a pohár! Ekkor már nemcsak arra gondoltam, hogy a vizsgát elszalasztom, hanem azt is megkíséreltem, hogy teljesen fölhagyjak a táncsal és elhagyjam az Operát. Tanácsot kértem az orvostól. Diagnózisa megerősítette pesszimizmusomat. Az volt a véleménye, hogy csak egy megoldás lehetséges: lábamat gipszbe tenni, a meniscust megoperálni, és végleg abbahagyni a táncot. Ez a szomorú ítélet úgy ért, mint egy sorscsapás. Volt azonban egy előnye: fölrázott és cselekvésre kényszerített. Földre dőlt bénultságom és határozot-

tan megtagadtam, hogy megadjam magam végzetemnek. Tapasztalatból tudtam, hogy nincs más orvosság: mindeneke-lőtt akaraterőm a gimnasztika, és különösen a jóga.

Jelentkeztem jóga-gyakorlatokra Henri Lambert-nél. Rendkívüli ember, aki a náci koncentrációs tábor iszonyatát is a jóga segítségével élte túl. Sokat járt Indiában és a hindu kultúrát jól megismerte. Tanítása úgy hatott rám, mint egy csöndes kikötő. Olyan életstílust ismertem meg nála, amely megigézett. A jóga segítségével belső összeszedettségre tettem szert, amelyhez hasonlót máskor sosem éreztem. A jóga a lelket és testet összebékíti, egyesíti. Béke talál otthonra bennünk és környezetünkben. A jóga-gyakorlatok nemcsak testi fájdalmaim elviselésében és legyőzésében segítettek, hanem abban a soha föl nem adott fölfogásomban is megerősítettek, hogy a test és lélek a legbensőbb egységben van. Nagy párbeszéd folyik köztük. Ez a tapasztalat volt számomra a mentő-öv épp akkor, amikor összeütközésbe kerültem az Operával, azzal az intézménnyel, amely faragott, fényezett és csillogást adott nekem a nyilvánosság előtt, aztán hirtelen ellökött magától és elfordult tőlem. A jóga békét adott nekem — megbékéltem magammal és másokkal. Henri Lambert gyakran mondta nekem: „Ha olyan emberrel találkozok, akiből békeség árad, biztos lehet abban, hogy igazi mesterrel találkoztam.”

Ezt a mondatot csodálatosnak találtam. Abból az indiai bölcsességből eredt, amely mindig elbűvölt. Henri Lambert-nek ez a jelszava mindennap új életre ösztönöz. Ezt az ő jóga-tanfolyamán megtapasztaltam. A béke — ez volt épp az, amit kerestem. Hamarosan találkoznom kellett a béke Mesterével, akivel ma életem minden órájában együtt vagyok. De ezt akkor még nem sejtettem. Az ezután következő események azonban rádöbentettek, hogy valahol életem kulisszái mögött ott rejtőzködött.

Az Opera primabalerinája

Elkerültem tehát a műtőasztalt és a klinikát. Ezt szép, személyes sikernek könyveltem el. Elközelgett a vizsga napja. Bennem mégis nagy zavar uralkodott. Rokonaim és barátaim nem értettek. Elvesztettem a kezdeti lelkesedést; többé-kevésbé agresszíven viselkedtem. Tanárainm különös viselkedésem miatt nyugtalankodtak. Már az ismétlő gyakorlatokra sem jártam. Nem, már nem úgy néztem ki, mint a legjobb formájában levő táncosnő, aki úton van a siker felé. Emlékszem, hogy tanárnőim — Yvette Chauviré, Solange Golovine és Madeleine Laffont —, akik a vizsgára előkészítettek, folyton telefonáltak nekem és korholtak: „Meg fogod állni a helyedet a vizsgán! Szó se lehet arról, hogy föladd! A legjobb előkészítést kaptad. A fájós térded is jó már. Nem szabad elvesztened a bátorságot. Neki kell vágnod.”

Oly makacsul bátorítottak, hogy végül beadtam a derekam. A vizsgát valójában az ő kedvükért tettem le. Mintegy annak elismeréseként, hálából, amit művészi és szellemi síkon kaptam tőlük. Készakarva mondom, hogy szellemi, sőt lelki síkon, mert amit nekem a tánccal együtt átadtak, az rendkívüli volt. Tudásukat, tehetségüket oly önzetlenül ajánlódékozták nekem, hogy kapcsolatom velük messze meghaladta a szokott emberi kapcsolatok kereteit. Felejtethetlen volt a vizsga napja. Ez a vizsga biztosan az Opera évi műsorának egyik legszebb előadása. A nagyterem félig telt meg. Mindegyik jelölt egyenként lépett föl a zsűri előtt. Ez nagy hatással volt ránk. Százak figyeltek ránk, míg táncvariációinkat előadtuk. Ránk irányultak a fényszórók. Pályafutásunk legizgalmasabb perceit éltük át. Megálltam a helyemet a vizsgán és így primabalerina lettem. Gyermekkori álmom végre teljesült. De a siker gyümölcsei ízüket veszítették. Az új babér hervadtnak tűnt annak a kérdésnek árnyékában, amelyet — akárhányszor fölmerült bennem — sosem tudtam megválaszolni: miért is táncolok egyáltalán?

Miért táncolok egyáltalán?

Micsoda kérdés! Mireille-t senki nem értette. Se szülei, se barátai, se kolléganői. Egyáltalán nem tudták fölfogni, mi van vele. Gyermekkorában ő volt az a „kis madár”, aki hirtelen kitépte magát édesanyja kezéből és végigrohant a Montsouris park fasorán, hogy növényeket, virágokat fedezzen föl, amelyek akkor számára egy „más világot” jelentettek. 22 évesen, művészi tehetsége csúcán nagyon csalódott volt. Az Operának már nem volt varázsa számára. Többé már nem az a titokzatos hely volt, amelyről gyermekkorában éjjel-nappal álmodozott. Inkább olyan ketreccé vált számára, melynek a rácsa évről évre sűrűbb lesz. A levegő, a napfény, a virágok illata már nem hatolt oda be. Mireille tágas terekről, óriási levendulaföldekről álmodott, amilyenek apja szülőföldjén voltak, ahol holdas estéig tudna táncolni. A „kis madár” úgy érezte, mintha a ketrecben megmerevedtek volna szárnyai. Egy belső hang azt súgta Mireille-nek, hogy az óhajtott tág teret az Opera keretein kívül kellene megtalálnia. Úgy érezte, hogy ellenállhatatlan és egyben gyöngéd fuvallat járja át. Egyre inkább meg tudta nevezni ezt a hívást és kész volt követni.

Az élet gazdagon megáldotta, túl azon, amit látni lehetett. Szépsége, tehetsége és korai sikere szokatlan táncosnői karriert ígért neki. Nem sejtett további lehetőségek nyíltak előtte: film, televízió, sajtó. 22 évesen sztár volt. A tájékoztató eszközök úgy kényeztették, ahogyan francia lányok álmaikban képzelik. Levélszekerényében sokasodtak a házassági ajánlatok. A nők tehetségét, bátorságát csodálták és azonosultak vele. De mindez nem tudta meghatni Mireille-t. Úgy ment keresztül ezen a tűzijátékon, hogy szikrái nem érintették. Szemét a messzeségbe, csillagára függesztette. De milyen csillag volt ez? Miről álmodott ez a fiatal lány, akit elborítottak a virágok?

Szülei sem értették már. Tanácstalanul nézték, amikor eszténként az Operából hazatérve tele volt melankóliával, tekintete másutt járt. Szerelmes? Biztosan nem. Mindent el szokott me-

sélni otthon, minden élményt. Különösen is bizalmasa volt Jacques, idősebb testvére. Hét évvel fiatalabb hugával, Marie-Paule-al, akivel egy szobában laktak, cédula-levelezésben állt. Ébredéskor Marie-Paule gyakran talált éjjeliszekrényén pár soros cédulát, tele költői gyöngédséggel. Így jelezte hugának szeretetét és igyekezett kárpótolni azért, hogy táncosnői elfoglaltsága miatt keveset foglalkozhatott vele. Otthon senki sem volt fölkészülve erre a külön úton járó magatartásra. Vacsora után bezárkózott szobájába. Mindez nyugtalanító és titokzatos volt.

Nègre úr és felesége gondosan titkolták elkeseredésüket. Végül is Mireille-ért oly sok családi és anyagi áldozatot hoztak és most mindez hiábavalónak tűnt. Nègre úr képtelen lett volna elsorolni, milyen sokszor maradt egyedül heteken, hónapokon át, hogy felesége elkísérhesse lányát turnéira Franciaországban vagy külföldön. A gyakori távollétek még csak növelték benne lánya iránti szeretetét. Mert számára családja volt a legfontosabb. És Nègre asszony a legjobb akarattal sem tudta volna megmondani, miért viselkedik így a lánya. Nyíltsága és mesterkéletlensége közmondásos volt a családban. Miért változott meg így hirtelen olyanná, ami ráadásul nem illik hozzá? Hálátlan?

Amikor Mireille a tánc világában hallatlan karrierjét futotta, mindig otthon, a családban tudta kipihenni magát. A család megfoghatatlanul támogatta és bátorította. A ház szinte archívummá vált, tele folyóiratokkal, újságcímlapokkal, cikkekkel és fényképekkel, amelyek Mireille-el foglalkoztak. Egy kis égitest középpontja volt, amelyre Saint-Exupéry a kis herceg helyett kis hercegnőt küldhetett volna. Mireille éppen akkor készült e szép történetnek véget vetni, amikor mindenki a folytatását várta.

Hallatlan lelki szomjúság

Mióta csak táncolni kezdtem, ellenállhatatlan érzések ösztönöztek. Kimondhatatlan világosság járt át. A tánc a bol-

dogság hullámaira emelt, túl önmagamon: a kegyelem állapotába. Egy mozdulat szépsége megszedített. Művészetem rabja voltam. Minél jobban növekedett bennem ez a boldogság, annál inkább kívántam kulcsa megtalálását. Már nem tudtam tovább elviselni a művészi átalakulásnak ezt az állapotát anélkül, hogy ne hatoljak be titkába, ne derítsem föl. Saját magam kutatójaként kellett ennek végére járnom.

Nem először voltam így fölkarvarva. Mindig föl kellett vetnem a „miért” kérdését. Gyermekkoromtól kezdve kínos kérdéseket tettem föl szüleimnek. Forró vágy élt bennem a megértés és megismerés iránt. Hihetetlenül szószátyár voltam. És még ma is az vagyok! A tánccal az én örökös „miért” új területet nyert. Minél nagyobb lettem, annál kielégítetlenebbekké váltak kérdéseim. Ezt a belső nyugtalanságot nem tudtam megmagyarázni. Senkinek sem tudtam elmondani, mi megy végbe bennem. Ez nagyon fáj. Oly szívesen közöltem volna ezt másokkal! Boldogtalan voltam, hogy nem tudtam kilépni elefántcsonttoronyomból, amelybe saját magamat zártam! Hirtelen szakadékot éreztem magam és mások között. Olyan érzés volt, mintha oly magasan függenék, hogy félnem kell, le ne essek. Tizenhárom éves koromtól kezdve ki akartam törölni emlékezetemből az elsőáldozással kapcsolatos vereségemet. Ez a sérülés emlékezetemben úgy hatott, mint megcsalt remény. Mélységesen hittem Jézus jelenlétében az eucharishtiában! Úgy éreztem, hogy valami fontosat veszítettem el, hogy lehetőségem volt a teljesség elnyerésére és elmulasztottam a találkozás óráját.

De csöndben tovább reménykedtem. Míg művészi munkám teljesen igénybe vett, vallási életem inkább felületes volt. Bár gyakran vágyakoztam azután, hogy egy csendes templomban megpihenjek.

Carré atya azt ígérte, hogy egyszer majd világosság gyulad bennem. Ezt nem felejtettem el. Ellenkezőleg, tovább reménykedtem. És azt hittem, hogy ez a megvilágosodás egyér-

telmő és ragyogó lesz. Ahogyan a nap fölragyog és megszabadít minden homálytól. Ezt az arc és név nélküli világosságot néha éreztem magam fölött és mindig átjárt, amikor táncoltam. Különösen, amikor misztikus témájú koreográfiát táncoltam. Ezeket a táncokat sokszor keleti, hindu hagyomány ihlette. Ezeket nagyon szívesen táncoltam. De meg is zavartak, mert ismeretlen volt a nyelvezetük. Ez a zene Istenről beszélt, de más szavakkal, másként. Egyik nap Buddhának táncoltam, máskor Visnunak. Szellemi-lelki zavar támadt bennem, és végül már nem tudtam, mi valójában az én hitem. Minden összekuszálódott. Ez azonban egyáltalán nem felelt meg egyéniségemnek. Nekem világosság és áttetszőség kellett. Tökéletes összhangot akartam elérni az általam választott művészet és az élet keresett értelme között.

Ez a „misztikus” válság — nevezzük most így — abban a pillanatban kezdődött, amikor megsérült a térdem. Kétszeresen letörtem. Sőt háromszorosan, mert egyszerre kezdtem kételkedni az Operában, egészségemben és saját magamban. Ismét meg kellett találnom egyensúlyomat még ha előlről is kell kezdenem mindent. Teljesen eltöltött a lelki szomjúság, hogy Istent fölismerjem. Azt akartam tudni, ki az én Istenem, mi is a hitem. Minden körülmények között rá akartam találni a magam útjára, összes kérdésem válaszára.

Egyetlen könyv sem érintette szívemet

Éjszakákon át olvastam akkoriban. Egyetlen éjszaka kiolvastam egy könyvet. Környezetemben minden könyvet összeszedtem, amely vallástörténettel és a nagy misztikusok életével foglalkozott. Előítélet és előzetes vélemény nélkül válogattam. Majdnem minden vallásról tájékozódtam: iszlám, hinduizmus, buddhizmus, zsidóság, kereszténység és transcendentális üdvösségtanok. Sok száz oldalon vágyakozva kerestem azt a mondatot vagy szót, amely „megráz”, amellyel minden kételyem megoldódik.

Be kell vallanom, hogy ez a sok éjszakai olvasás lassan testileg kifárasztott. Reggel csak nehezen tudtam lábra állni. Ebben az időben készültem az „első táncosnői” vizsgára. Vörös szemmel, sápadtan és rosszkedvűen érkeztem reggelenként az Operába. Kolléganőimmal szemben agresszív voltam. Másnaposnak és persze meg nem értettnek éreztem magam. Hogy is lett volna másképp? Ki előtt nyílhattam volna meg, kire bíztam volna magam? Senkire. Egyébként nem is volt bennem erre semmi készség. Saját csapdámba kerültem. Kire hagyatkozhattam volna? De éreztem, hogy egyedül nem volna elég erőm ezt a küzdelmet megvívni. Akaratom azonban oly erős volt, hogy meg voltam győződve: ki tudok tartani és utamat tovább tudom keresni.

Egy csomó könyvet faltam tehát s közben sokat tanultam. Ismeretekkel tele voltam. De nekem ez nem volt elég. Egyetlen könyv sem érintette meg a szívemet. Isten a tudója, hogy jó volt a szándékom! Némely könyv lelkesített, pl. a hinduizmusról szóló. Ott megtaláltam mindazt, amit jogagyakorlataim idején ismertem meg. A lélek meghatározott állapota, a béke filozófiája, az erőszakmentesség iskolája. De az volt az érzésem, hogy a hinduizmus nem tudná nekem azt a teljességet nyújtani, amire várok. Békét adott ugyan, de nem töltötte be azt az űrt, nem csillapította azt az éhséget, amit magamban éreztem. Még mindig kielégítetlen voltam.

Olvastam a két nagy keresztény misztikus, Keresztes Szent János és Avilai Szent Teréz műveit is. Különösen Teréz érdekelt. Egészséges esze, öröme, lelkesedése megerősített. Sokban hasonlónak éreztem magam hozzá. Elbűvölt ez az eredeti, sziporkázó és csodálatos humorú nő.

Avilai Szent Teréz testesítette meg számomra azt a fajta „megszállottságot”, amelyben a lelkesedés magával ragadja az értelmet. Az viszont zavart, hogy könyveiben egyetlen utalás sincs a művészi munkára, amellyel gyermekkoromtól eljegyeztem magam. Csodálkoztam azon is, hogy bizonyos

konfliktusa volt a testével, mely egész életművén végighúzó-
dott. Ezt nem értettem. A táncban tanult aszkézissel egyfajta
harmóniát értem el testem és lelkem között. Sőt egységet.
Teréznek ez a dualizmusa számomra teljesen idegen volt. Ko-
rával, a 16. századi szemlélettel magyaráztam. Ez a rendkívü-
li nő szíven talált. De még nem elég erősen.

Végül eljött világosságom: Jézus

És akkor egyik este fölütöttem az evangéliumot.
Nem mondhatom, hogy véletlenül. Kívántam már olvasni.
De mindig halogattam, mert féltem valamitől. Úgy gondol-
tam, hogy elásott kincs rejtőzik benne, és féltem, hogy kie-
meljem. Mégis, mivel láttam, hogy a többi könyv nem elégít
ki egészen, végül nekibátorodtam, hogy elolvassam az Újszö-
veget.

Egyszuszra elolvastam. Mint az új nap fölfedezését. Ma-
gamba szívtam szavait, el voltam ragadtatva. Teljesen az ol-
vasottak ritmusában éltem. Judea és Galilea vidékeit jártam
egyik lapról a másikra, lélegzetemet visszafojtva. Többet hal-
lottam, láttam és éreztem, mint amit olvastam. Fölsóhajtot-
tam: végre! Ő hát az én világosságom: Jézus.

Megrendültem. Ez a Jézus egyedülálló volt. Oly mélyen
megértette az embereket, hogy szenvedéseiket nemcsak ön-
ként magára vette, de értelmet is adott nekik. Magamban ezt
mondtam: aki ilyen jól ismeri az emberi természetet, az csak
Isten lehet. Krisztusnak ez a kinyilatkoztatása bizonyosság-
gal töltött el. Átsugárzott rajtam. Különösen ez a kijelentése
érintett úgy, mintha villám sújtott volna: „Gyertek hozzám
mindnyájan, akik elfáradtatok, s akik terhet hordoztok — én
megkönnyítelek titeket. Vegyétek magatokra igámat és ta-
nuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű” (Mt 11,
28-29). Számomra ez döntő mondat volt. Közvetlenül érin-
tett és megfelelő időben. Megszabadított attól a tehertől,

amely rám nehezedett. Krisztusnak ez a hívása fölülmúlta azt a választ, amelyet oly régóta kerestem. Fölkínálta magát nekem. Rájöttem, hogy az iskolák iskolája nem az Opera. Hanem Krisztus. Az Opera már nem volt többé számomra szentély. A szépségnek ez a szentélye, amelynek legszebb éveimet áldoztam, ugyanakkor a féltékenység és hiúság helye is. Már nem éreztem benne magam nyugodtnak. Egy másik, igazi szentélyt fedeztem föl, Jézus segítségével. A szeretet szentélyét. Fölszántotta lelkem száraz talaját és mindazok az értékek, amelyekben hittem — jóság, igazságosság, részvét — hirtelen a felszínre kerültek. Jézus, aki fölszántotta lelkemet, igazolta: fontos a jóság és alázat.

Jézusnak ez a kinyilatkoztatása életem legnagyobb megvilágosodása volt. Megrendültem, amennyire csak ember megrendülhet, ha sok éve nem látott barátjával találkozik ismét. Valóságosan Jézus személyével találkoztam. Ő megváltotta — és milyen erővel! — mindazokat a kérdéseimet, amelyekre születésemtől (ha nem korábban) kerestem a választ. Ez a válasz nem volt korhoz kötött. Elnyertem az örök életet. Fölfedeztem valakit, akiben kezdettől léteztem, akinek karjaiban szeretnék meghalni és újból föltámadni. Oly sok istent alkottam magamnak eszmény-elképzeléseimben. De most megragadtam az élő Isten valóságát.

Ismertem Jézust hosszú ideje. De éppen csak név szerint, ahogy mondani szokás. Az egyetlen óra, amikor talán hittem benne, elsőáldozásom órája volt. Utána Jézus neve nem jelentett nekem többet, mint egy kulturális fogalom a többi között.

A szülői házban Jézusról és vallásról nem sok szó esett. Szüleim keresztény neveltetésűek voltak, különösen elszászi származású anyám, de nem éltek vallásukat.

Nagypapa, az én „előfutárom”

Mégsem voltam fölkészületlen a Krisztussal való találkozásra. Volt egy „előfutárom”, saját Keresztelő Jánosom: a nagypapám. „Eugène nagypapa”, ahogy mi hívtuk, hat gyerek apja volt, köztük mamáé. Egész életében a vasútnál dolgozott. Mindenki becsülte rendkívüli tekintélye és állóképessége miatt. Azt hiszem, környezetéből tiszteletteljes félelmet váltott ki. Igazi „paterfamilias” (családatya) volt. Ha beszélt, mindenki ráfigyelt, mint amikor egy pátriárka szól a titkairól.

Nagypapám elbűvölt. Személyiségéből világosság áradt, amely világoskék szeméből sugárzott. Mindig a szemét kellett néznem. Rendíthetetlen bizalmat adott. Volt egy biztos fogódzópontja, amely minden mással fölért: a hite. Rendíthetetlen volt a hite. Mélyen magalapozott és szilárd, mint egy szikla. Ugyanakkor az egész családnak is szolgált a hite. Ő volt a mi „utolsó mohikánunk”.

Nagypapa annyira gyorsan akarta átadni a hitet gyermekeinek, hogy végül az ellenkező eredményt érte el, inkább elkedvetlenítette, sőt sértette őket.

Gyakran volt békebontó, provokátor, ahogy a nagykönyvben van. Mindig kéznél volt nála egy hasonlat vagy egy történet az evangéliumból. Ma is előttem van, amint egy családi étkezésnél szénvedélyesen mond el egy bibliai történetet vagy idézi Jézus egy kijelentését. E téren fáradhatatlan volt. Egyszerűen lelkesítő volt számomra. Ezerszer el tudta mesélni ugyanazt a történetet, mégis meghallgattam és minden alkalommal élveztem. Jól emlékszem még egyik kedvenc témájára. Azt mondta el, hogy Isten azoktól, akik a hit ajándékát befogadták, sokkal többet követel, mint azoktól, akik nem hívők, mert a hitnek gyümölcsöt kell hoznia. Ezzel igazolta magatartását. Föltette magában, hogy elhinti a hit magvait, amennyire képes rá, beszél a hit dolgairól, hirdeti az

igét. El kell ismernem, hogy volt bizonyos adottsága a beszédhez és tudta azt hasznosítani. Talán nem elég meggyőzően, hogy a család többi része megtérjen. De én úgy éreztem, hogy a nagyapámnak van egy elrejtett kincse, azért tud olyan bátran és hatásosan beszélni. Szavait begyűjtöttem kis csűrőmbe. Előbb-utóbb — gondoltam — ugyanolyan széles horizontom lesz, mint nagyapámnak.

Évek során egyre inkább cinkosa lettem. Az Opera miatt nem tudtam gyakran fölkeresni. Mégis valahányszor találkoztunk, gratulált karrieremhez. Egyenesen büszke volt rám. De hitvallása fontosabb volt. Ha csak láttam őt, azt az igazságot testesítette meg számomra, amit kerestem. A maga módján nagyapám is bátorítást adott, hogy rátalálok a világhosszra. Ebből érthető, milyen szerepet játszott életemben.

Elvették öltözőmet az Operában

Míg ezt a belső forrongást éltem, az Opera továbbra is rosszul bánt velem. Névleg ugyan szólótáncosnő voltam, de csak olyan szerepeket adtak nekem, ami már senkinek sem kellett. Azonkívül iszonyú fáradtság állapotába jutottam. Igazán erőszakot vettem magamon, amikor térd sérülésem ellenére sikerült a vizsgám. Ehhez a testi gyöngeséghez járult még a nyilvánvaló alváshiány, a sok átolvasott éjszaka miatt. Valóban erőm végén jártam. Nemsokkal a vizsga után komoly izzadmányos izületi gyulladást kaptam. Három hónapot ki kellett hagynom.

Amikor visszatértem az Operába, mintha fejbeverték volna! Nem volt már öltözőm. Nem ismertek már. Öltözőm ajtajáról eltűnt a nevem. Ténylegesen kidobtak. Visszautasítottak. Olyan próba, amely életemben mindig ismétlődött. Gyakran éreztem, hogy kitoltak velem, figyelmen kívül hagytak. Ez borzasztó érzés. Az ember egyszerre egyedül ér-

zi magát a világon. De mindig megbirkóztam ezzel az érzéssel. Az ember nem hal bele az efféle megaláztatásba.

Az öltöző a táncosok számára jelkép. Az öltözőben alakulunk át hernyóból pillangóvá, táncosnővé. Intim helyünk az öltöző. Ha valakit megfosztanak tőle, az olyan, mint amikor a pillangónak szárnyát metszik. Valahányszor ettől kezdve az Operában táncoltam vagy kurzuson vettem részt, a lépcsőházban kellett átöltöznöm. Ez lehetetlen helyzet volt. Idegenné váltam a házban, amelyben táncosnő lettem és nevelkedtem. Betegségem idején az Opera új vezetőséget kapott. Mivel nem voltam jelen, nem tehettem meg az ilyenkor szükséges lépéseket. Nem újítottam meg a szerződésemet sem. A szabályok szerint tehát már nem voltam az Opera rendes tagja. Ezért következett be az, hogy elvették az öltözőmet.

Ezt a helyzetet alig tudtam elviselni. A kétségbeesés határára voltam. Olyan érzés volt ez, mintha egy szakadék szélén lógnék, amely egyre mélyül. Már csak azért jártam az Operába, hogy teljesen ellenszenves szerepeket tanuljak be. Az összes klasszikus szerepet elvették tőlem. Csak olyanokat kaptam, amelyek nyilvánvalóan ellentétben álltak művészi stílusommal és érzékenységgemmel. Olyan balettekben engedtek csak föllépni, amelyekben már tánctechnikámat sem tudtam érvényesíteni.

Nem, igazán nem azért lettem táncosnő, hogy pl. a szerelmet gyűlöletes és megalázó módon adjam elő. Azok a szerepek, amelyeket rám osztottak, pontosan ellentétei voltak mindannak, amit én szerelmen és művészetten értettem. Ellenszenvesek voltak. Annyira szenvedtem e szerepek betanulása alatt, hogy sokszor hányingert éreztem. Ez így nem lehetett tovább. És mindezt úgy kellett elszenvednem, hogy közben „misztikus” válságban éltem!

Életemben először kezdtem „iskolakerülővé” válni. De nem volt más választásom. Vagy számomra ellenszenves ba-

letteket táncolok, vagy otthon maradok. Az utóbbit tettem. Egyre többször hiányoztam a próbákról. Elsáncoltam magam otthon vastag lelkeségi könyvekkel. Ezekből a könyvekből vigaszt és erőt nyertem ahhoz a reményhez, amire oly szükségem volt. Az Opera plakátjait egyáltalán nem akartam már látni. Ezek a plakátok olyan szerepekben hirdettek, amelyek lelkiismeretemmel ellenkeztek.

Egyre gyakoribb mulasztásaimnak az lett az eredménye, hogy az Opera fölbontotta szerződésemet. Pár héttel e kegyelemdőfés után az Opera folyosóján találkoztam Rudolf Nurejev-vel. Ő akkor, 1965-ben még nem Franciaországban táncolt, hanem a londoni Covent Garden-ben. Mindenki tudta, hogy szeretne francia földön dolgozni. Barátaitól azt is hallottam, hogy engem szemelt ki partnerének. Találkoztunk hát és beszélgettünk: „Mi újság? Magát már nem lehet látni?” — mondta Nurejev és kutató pillantással nézett rám. Azt válaszoltam, hogy nehézségeim vannak. Emlékszem, mennyire meglepődött és jellegzetes orosz akcentussal mondta: „Mi az, hogy nehézség? Ez nem jelent semmit. Tovább kell dolgoznia. És akkor meg fogja látni, minden ajtó megnyílik maga előtt!”

Nurejev nagy hatással volt rám. Minden táncosnőnek az volt az álma, hogy vele fölléphessen egyszer. Ráadásul olyan szláv varázsa volt, amire mindig fogékony voltam. És milyen nívó, milyen tehetség, milyen stílus és fenség! Egyébként nem először találkoztunk. Egyszer, 18 évvel ezelőtt, már volt szerencsém vele együtt dolgozni Monte Carlo-ban, Maria Bezobrasová-nál. Baráti körben Rudinak hívtuk. Nagyon meghatott akkor irántam tanúsított érdeklődése. Tanácsokat adott, bátorított. Hamarosan megvalósult álmom, táncolhatam vele, nem sokkal azelőtt, hogy elhagytam az Operát. De már nem voltam a legjobb formámban. Sajnos! Nagyon kifárasztott a sok éjszakai olvasás. Ezt fizikailag is megéreztem. Ennek ellenére még egyszer fölléptem Nurejev partnereként,

miután már nem voltam az Opera tagja. A „Csipkerózsika” című balett sztárjaként táncoltam vele, amelyet Rosella Hightower rendezett Barcelonában. De egyáltalán nem voltam formában. Ez szomorúvá tett. Táncosnői álmom így nem a legjobb körülmények között teljesült. Ha visszagon-dolok, nevetnem kell, hogy azok az ajtók, amelyekről Nurejev beszélt, nem úgy nyíltak meg művészi dicsőségem előtt, ahogy ő képzelte. Akkor persze nem gondoltam erre. Az Operával kötött szerződéselem fölbontása mindenesetre nagyon meggyorsította az események folyását.

Itt álltam hát foglalkozás, jövő és cél nélkül. Nem is szólva az otthon uralkodó hangulatról! Szüleim rendkívül nyugtalanok voltak. Sőt, azt hiszem, dühösek is. Mert hát végül is én provokáltam ki magatartásommal ezt a helyzetet. Tanács-talan voltam, nem tudtam, hogyan tovább? Olyan voltam, mint egy útirányától eltért hajó. Egyetlen vigaszom az volt, amit újra megtalált, újra élő hitemből meríthettem. Hitem egyáltalán nem ingott meg. Sőt türelmetlenül kívántam éjjel nappal fölragyogtatni, megélni. Meg kellett találnom a lehetőségét arra, hogy Jézus iskolájába járjak. Azt a helyet, döntést, amely békét ad. Az Ő békéjét!

Első kapcsolatom a Kármellel

Egy nap meglátogatott régi barátnőm, aki kiskoromban tánc történetet tanított nekem. Teljesen nyíltan beszéltem vele helyzetemről. Elmondtam minden problémámat az Operával és főleg vallási megtérésemet. Azt tanácsolta, vegyem föl a kapcsolatot a limogesi Kármelben élő nagynénjével. Telefonon fölhívhatom és megállapodhatunk a látogatásban, hogy lelki állapotomat megbeszélhessük. Amint tehettem, azonnal tárcsáztam a Kármel számát. A hívott nővér jelentkezett. Elmeséltem neki történetemet és megkérdeztem: elmehetnék-e néhány napra a kolostorba mindent átgondolni?

Még hozzá amilyen gyorsan csak lehet, mert nekem nagyon sürgős!

Másnap már utaztam Limoges-ba. Amikor a kolostorba értem, megálltam a rács előtt. Életemben először léptem egy kármelita kolostorba. A megkönnyebbülés kimondhatatlanul jó érzése töltött el. A rács nem riasztott, inkább békét ígért. Minden olyan táncfeladattal való szakítást jelentett, amelyet nem akartam vállalni. A hiúságokkal teli élettel való szakítást. Menekültem persze. De nem ok nélkül. Célom volt: megtalálni az Istent! Istenhez akartam menekülni, ahogyan Szent Ágoston mondta: „Istenbe menekülni, aki mindeütt jelen van.”

Ezen a napon egészen egyedül és hosszan voltam a Kármel kápolnijában. Nagyon állhatatosan imádkoztam a nagy feszület előtt. E beszélgetés során szinte elszakadtam a jelentől. Már nem tudom, meddig maradtam mozdulatlanul ez előtt az óriási kereszt előtt. Olyan volt, mintha megállt volna az idő. Hirtelen tudatára ébredtem, hogy a rendbe való belépésemet kell előkészítenem. Ezt az utat mutatta nekem Jézus, lelkem mélyén. Meg voltam győződve, hogy Jézus maga hajolt hozzám és mondta: „Jöjj, kövess engem!”. Bizonyos voltam abban, hogy a teljesen Istennek átadott élet mellett kell döntenem.

Ezután látogatást tettem a főnöknőnél, aki hosszan meghallgatott, olyan jóindulattal, ami meghatott. Javasolta, maradjak tíz napig a Kármelben. Elvezetett — életemben először — egy cellába. A tíz napot az öröm állapotában éltem át. Olyan öröm volt ez, amit még életemben sosem tapasztaltam. Minden nap megerősített abban, hogy életemet másokkal közösségben, Krisztusnak kell átadnom. Mindazok, akik Istent szeretik, egyáltalán nincsenek elszigetelve. Ellenkezőleg! Először tapasztaltam meg, hogy hitemet megoszthatom másokkal. Itt végre ki tudtam magam fejezni, beszélni, nevetni tudtam Isten nevében. A nővérek, akik körülvettek, an-

nak bizonyítékai voltak, hogy Jézus olyan érték, akiért mindent érdemes elhagyni. Krisztusnak e „bolondjai” közé tartozónak éreztem magam. Irigyeltem őket!

Ez az első tartózkodásom a Kármelben sugárzó emlékem maradt. A szerzetesnővérek életmódja szerint éltem. Velük együtt imádkoztam, elmélkedtem, énekeltem. Részt vettem rekreációikon (pihenő, társalgó idő). Emlékszem, mennyit nevettem egy nővérrel, aki remek arc mimikával tudott mindenkit utánozni. Még táncoltam is a konvent előtt. Minden nap elvégeztem gyakorlataimat a cellámban, az ablakpárkányra támaszkodva. Csináltam, egyedül Istennek. A nővérek lelkesedtek a kis előadás láttán, amelyet a nagy társalgóteremben rendeztem nekik. Egyébként táncgyakorlataimat is láthatták. Az ő lelkes tapsuk többet ért nekem, mint a színházi éljenzés, függöny elé újrázás.

Mégis vissza kellett térnem Párizsba. Ott ismét élém tornyosultak problémáim: munkanélküli voltam, szüleim és barátaim rábeszéltek, hogy táncoljak tovább, a hiúságok egész világa zúdult rám. Valóságos lidércnyomás volt ez a béke tíz napja után, amelyet a Kármelben töltöttem. Most már tudtam, milyen úton kell haladnom. Szerzetes akartam lenni. Volt célom. De előbb meg kellett keresnem az élethez szükségeseket. Ezért Joseph Russillot amerikai koreográfussal tárgyaltam, aki épp Párizsban tartózkodott. Sokat dolgoztunk együtt, főleg balettek megformálásában. Az egyik balettben az én szerepem szimbolizálta a békét. Együttműködésünk ismét bátorsággal töltött el. Ismét öröömöm telt a táncban, amit belső harmóniában tudtam csinálni.

Pszichológushoz küldenek

Ebben az időben ismerkedtem meg Saint-Estehen atyával, a táncosok lelkipásztorával. Elmondtam neki vágyamat,

hogy szerzetesnő legyek. Azt tanácsolta, hogy vegyem föl a kapcsolatot Párizsban a montmartrei Kármellel. Beszélgetésemre jelentkeztem a főnöknőnél, aki mindjárt fogadott. Elmeséltem neki életutamat és vágyamat, hogy szerzetesnő legyek. Feszülten vártam a választ. Nagyon komolyan és igen határozott hangon azt mondta, hogy pszichológusnőhöz kell mennem. Ezt minden lánytól megkövetelték, aki a Kármelbe akart lépni. Aztán kategorikusan kijelentette, hogy nem vagyok apácának való, pláne nem kármelitának, és ő mindenképpen ellene nyilatkozik. Szó szerint úgy éreztem, hogy beborult számomra. Ez szöges ellentéte volt annak, amit a limogesi Kármelben tapasztaltam. Nem értettem ezt a kérlelhetetlen elutasítást, amely kőként vágódott lábam elé. Mégsem vagyok olyan áttetsző, mint gondoltam? Ez a nő, aki egész életét Istennek szentelte, nem tud olvasni a lelkemben, mint nyitott könyvben? Nem látja, milyen mély és határozott a hitem? Először tapasztaltam, hogy valaki kételkedik megterésemben. És éppen Avilai Szent Teréz leánya.

Mivel az adott körülmények között nem láttam más lehetőséget, követtem a főnöknő tanácsát és elmentem az általa ajánlott pszichológusnőhöz. Arra gondoltam, hogy talán ő tud segíteni fizikai fáradtságom leküzdésében, amelytől még nem tudtam szabadulni. Ez a kísérlet súlyos próbatétel volt. Öt évig tartott. A pszichológusnő mindenekelőtt arra törekedett, hogy természetes egyensúlyomat visszaadja. Valóságos meggyőződéssel összefüggő kérdések nem is érdekelték. Megtiltotta azt is, hogy paphoz forduljak. Pedig éppen erre lett volna a legnagyobb szükségem. Hitemet, hivatásom komolyságát akartam tisztázni. Egyértelműen és világosan meg akartam erősíteni belső életemet, mert ott rejtőzött lelki kalandom és fizikai kimerültségem kulcsa. De a pszichológusnő és én — nem beszélünk egy nyelven. Úgy éreztem, saját egyensúlyomat csak úgy szerezhetem vissza, ha lehetőségem nyílik arra, hogy meggyőződésem mélységét föl tárjam. De éppen ezt nem tudtam megtenni. A pszichológus-

nő így látta a megoldás menetét: ha apáca akarok lenni, először természetes egyensúlyomat kell meglectnem. Ehhez pedig ismét főállásban táncosnőnek kell lennem. Számára ez teljesen világos volt. Számomra koromsötét.

Új táncosnői állás után néztem. Az Opera kapui többé nem nyíltak meg számomra. Mindaz, amit egyébként ajánlottak, olyan szerepeket jelentett, amelyek teljesen ellenkeztek ízlésemmel. Mégis, ha szomorúan is, meg kellett elégednem azzal, hogy ilyen baletteket táncoljak. Egy sor szerződést írtam alá amerikai és francia táncsoportokkal, amelyek egy bizonyos fajta balettre specializáltak magukat. Ezt a belső ellentmondást öt éven át úgy éltem meg, mint a tisztítótűzet. Meg kellett keresnem az élethez szükségeseket. Olyan táncfigurákra kényszerültem, amelyeket nem szerettem. Ráadásul azt várták tőlem, hogy így találjak rá elveszett egyensúlyomra. De arra gondoltam, hogy ennek az útnak a végén megnyílik majd előttem a Kármel ajtaja.

Nem. A főnökanya keménységébe és hajthatatlanságába ütköztem. Továbbra is megtagadta, hogy fölvegyen a konventbe. Úgy éreztem, hogy nagyon nagy árat fizettem ezért az újabb visszautasításért. De most is úgy volt, ahogy táncosnői pályafutásom kezdetén: nem adtam föl. Akartam, nagyon akartam szerzetesnő lenni!

„Noviciátus” a nagypapánál

Ekkor 28 éves voltam. A borzasztó újabb visszautasítás után, szerencsémre, alkalmam nyílt egy olyan nyaralásra, amilyen már régen volt. Nagypához utaztam, tengerparti házába, a Toulon melletti St.-Mandrillé-ba. Micsoda boldogság! Végre megint együtt voltunk a nyár közepén, és rengeteg mesélnivalónk volt egymásnak. Végre ismét láthattam nagypámat, csodálatos prófétámat, akit — akárcsak engem —

megragadott az Isten. Megnyitottam előtte szívemet, a tenger partján rábízta a titkomat, a píniák alatt sétálva megosztottam vele reményemet. Ó, micsoda nyár volt! Életem legértékesebb nyaralása!

Olyanok voltunk mindketten, mint a gyerekek. Boldogok voltunk, hogy együtt vagyunk az égbolt kékje alatt, hol szárnyal a lélek. Nem tudom, melyikünk volt nagyobb gyerek! Nagyapámat egyáltalán nem érdekelte a pszichológusnővel kapcsolatos elbeszélés. És sok más probléma sem. „Te azt egyenesbe hozod” — mondta utánozhatatlan csibészképpel. Azt tanácsolta, végezzek lelkigyakorlatot. Ennek során átgondolhatnám hivatásomat és főleg tudnék egy pappal beszélni róla. Egy Párizs melletti kolostor címét adta meg.

Pszichológusnőm tanácsa ellenére, nagyapámtól bátorítva, Tigeryben háromnapos lelkigyakorlatot végeztem, más egyedülálló nőekkel együtt. Ott találkoztam Prunières atyával, aki külföldi egyetemisták számára segélyszervet alapított. Nála teljes támogatásra leltem: „Meg kell valósítania hivatását” — mondta. „Ne feledje sosem: Isten akarata, hogy megoldjuk konfliktusainkat”. Azt a sürgős tanácsot adta, vegyem föl ismét a kapcsolatot Limoges-zsal, mert ott jóindulattal fogadtak. Megint erősnek éreztem magam. Siettem, hogy szeretett nagyapámnak minél előbb megmondjam a jó hírt.

Éppen akkor fordult rosszra nagypapa egészségi állapota. Egy elfekvő kórházba szállították. Orvosai azt kívánták, hogy valaki legyen vele, és én azonnal vállalkoztam erre. Betegsége lényegében az öregség volt. De edzett, friss férfi volt, nagy ellenálló erővel. Mindenki ámult, hogy 80 évesen még megtanult úszni. Még hozzá ragyogóan úszott. St.-Mandrillban az egész környék ismerte. A „strand hősné” nevezték. Bármily hideg volt a víz, ő ment és úszott. És még egy sportot űzött: a strand-apostolságot. Mindenkiel szóba állt és Istentől beszélt neki. Fürdőnadrágban, fején baszksapkával.

Elképzelhető a jelenet! Ez volt a szenvedélye: minden helyzetben Istenről beszélni. Felesége gyakran nevette: „Mindig a szószéken érzi magát, nem szűnik meg prédikálni”.

Nagyapámnak rendkívüli intellektuális tehetsége volt. Ismert minden egyházi döntést, tanítást. Meghozatta a legfontosabb új könyveket a teológia és szentírásmagyarázat köréből. Élete utolsó napjáig följegyzéseket készített az utolsó oldalak margójára. Néha írt a szerzőknek és vitába szállt velük. Tele volt lélettel és aktivitással. Öröm volt vele lenni.

Két hónapig éltem mellette. Úgy szórakoztunk, mint két bolondos gyerek. Tulajdonképpen nála teljesítettem noviciátusomat. Teljesen kijöttünk a kerékvágásból. Egyik szórakozás követte a másikat, nem szólva csínjeinkről. Emlékszem, egyszer hideg vasalót dugtam az ágyába. Máskor gyümölcsöket és más tárgyakat. Rejtett tehetséget fedeztem föl magamban a csínytevések terén. És nagyapám nem maradt adósom. Egy különösen meleg estén korsó vízzel jött az ágyamhoz: „Ez a bosszú a hideg vasalóért!” Csontig vizes lettem. Hozzáfűzte: „Szemet szemért, fogat fogért. Egészen vallásom szerint.” Én azt feleltem: „Igen, de te az Ószövetségnél megrekedtél”. Viccelődéseink kimeríthetetlenek voltak.

Nagyapám, mikor éjjel nem jött álom a szemére, a rózsafüzért imádkozta, néha egész éjjel. Még éjfél után is odajött az ágyamhoz, lobogó ősz hajával, csillogó kék szemével a szemüvege mögött, hogy elmondja egyik-másik meglátását, ami imádság közben jutott eszébe. Csodálatos volt! Sajátos életstílusa volt, humora és intelligenciája, amik hitét szolgálták. Vele élni — ez volt az ideális noviciátus számomra. Naponta együtt vettünk részt a szentmisén. Nagyapám évek óta naponta járt szentmisére. Ez mégsem volt pusztán szokás számára, hanem a nap legfontosabb órája. Azt is tudtam róla, hogy havonta egyszer egész éjszakát tölt imdáságban a montmartrei Sacré-Coeur-ben.

E boldog két hónap alatt nagyapám és én elhatároztuk, hogy Prunières atya tanácsát megvalósítom. Fölvettem a kapcsolatot a limogesi Kármellel, és kitűzték belépésem napját. Ezúttal meg akartam valósítani hivatásomat. Makacsságom nem volt hiábavaló. Jézus szélesre tárta előttem karját.

II. A KÁRMEL

„Őrülten” Isten felé

1971-ben, 28 évesen Mireille elhagyta a „világot”. Sajnálkozás és a legkisebb keserűség nélkül. Úgy ment a Kármel zárt világába, hogy hátra sem nézett. Pillantása előre, a jövőbe, a következő napra figyelt. Hat év múlt el azóta, hogy első szentélyét, az Operát elhagyta. Isten veletek, ti Opera királyai és istenei! Isten veletek, ti tapsorkánban kitörő tömegek! Isten veletek, virágfűzérek és csokrok, luxushotelek, ruhapróbák, sminkasztalok és rajongók levelei! Ezúttal valóban lehullt a függöny.

Egyedül választotta Mireille a Kármelbe vezető utat, csak nagyapja támogatta ebben. Egyedül szállt ki a limogesi pályaudvaron. Szülei nem kísérték el. Ez már túl sok lett volna számukra. Ezúttal végleg eltávolodott tőlük. Önként vonult vissza. A legititokzatosabb és értelemmel fölfoghatatlan utat választotta. Szüleinek ezért az volt a véleményük, hogy kitepte magát karjukból, mely eddig védte őt. Szeretetük nem volt elég számára. Lányuk most az elválás áldozatát követeli tőlük, a visszatérés nélküli nagy búcsút. A horgonyt annyira messze vetette, hogy szülei nem tudják elérni választott szigetét. Az őt körülvevő tenger oly mérhetetlen, mint az égbolt.

Nègre úr meg volt döbbenve. Hogyan adhatta át magát Mireille a hitének annyira, hogy egész életét föláldozza? Érthetetlen! Pontosan az ellenkezőjét tette annak, amit apja elgondolt. A szabadság megfizethetetlen. Nem lehet aprópénzre váltani. Mireille apja inkább reménytelen volt, mint csalódott. A művészi dolgokban cinkosa volt mindig lányának, de ennek most egy csapásra vége. Az az állandó tavaszi légkör, mely a családi ottbont mindig betöltötte, mióta Mireille táncolni kezdett, egy csapásra rideg téllé változott. Nègre úr, aki déli színek és illatok közt nőtt föl, visszariadt a most betörő hidegtől. Valósággal gyűlölte. Francia közmondás szerint egy fecske is mindig meghoz-

za a tavaszt. De a „kis madár” most telet hozott. Ez túl sok volt apjának. A szomorúság annyira megülte kedélyvilágát, mint egy betegség.

Négre asszony igyekezett férjét vigasztalni, amennyire csak tudta. De nagyon nehezére esett! Ő is nehezen viselte el Mireille távozását. Pedig már régen sejtett valamit hivatásáról. Tudta, hogy ha Mireille nem táncolt, egész idejét vallásos könyvek olvasására, templomok és kolostorok látogatására fordította. Mind ezt érezte, tudta, de óvakodott attól, hogy erről férjével beszéljen. Rettegett a naptól, amikor Mireille megteszi a döntő lépést. Ez a nap most érkezett. Neki is nehezére esett azt elfogadni, de neki erősnek kellett maradnia, hogy férjét támogassa.

Jacques, Mireille bátyja volt a családban a legkevésbé meglepve. Régóta tudta, hogy testvére a végletekre képes. Nemcsak születésre nézve voltak ők testvérek, de vérmérsékletük szerint is. Jacques jelentős zongorista lehetett volna. Bámulatosan finom hallása volt. Ők sokban hasonlítottak egymáshoz. A művészet volt bizonyos mértékig kedvenc játszóterük, gyermekkoruk „repülő szőnyege”. De Jacques föladta a zongorázást és agrár-mérnök lett. Amikor Mireille vallási válságba jutott, ő a kommunista párt tagja volt. Mireille egyáltalán nem ütközött meg ezen. Bátyjának mindig erős szociális öntudata volt, az utolsó ingét is képes lett volna elajándékozni. Hozzá hasonlóan törekedett eszményei megvalósítására. Mireille mégis elvesztette benne bizalmasát. Útjaik elváltak: ő a párthoz tartozik, Mireille pedig Jézushoz. Maradt még Marie-Paule. Őt megrázta nővére döntése. Hogyan lehetséges, hogy akit eddig is csak két turné közt láthatott, most végleg elveszíti, mert magányba vonul, amit nem lehet megérteni? Mireille a kishúgát minden életkorban lerajzolta, annyira helyesnek tartotta őt. De most mindennek vége. Mireille megbotráncoltatta. Örült, ha művészetét és legszebb éveit fölálldozza, hogy bezárkózzék egy kolostorba.

Igen, örült volt. Örült Istenért. Senki sem akadályozhatta már meg, hogy végigjárja „bolondériája” útját. Lelkesedése le-

fegyverző. Mireille-t belső ragyogás töltötte le. Öröme egyre fokozódott, mert útja hasonlított Avilai Szent Teréz Istenhez vezető útjához, amelyet szemlélődő életével beteljesített. Már látta magát táncolni a Kármel kórusán, mint négyszáz évvel előbb Szent Teréz tette.

Mélységes boldogságban

Végre magamhoz tértem! Követtem Krisztus hívását. Válaszoltam rá, egész életemet átjárhatta az ő világossága. Úgy léptem be a Kármelbe, mintha melegház lett volna és benne Krisztus a kertész. A teljesség, beteljesedés érzése töltött el. Első két évemet a Kármelben mélységes boldogságban töltöttem, felhőtlenül. Ez volt a noviciátus ideje, az újoncidió, amelyben Isten szavának tanulmányozása állt a középpontban. Ez hatalmába kerített. Végre volt elég időm arra, hogy a Szentírást mélyebben megismerhessem, azt az üzenetet, amely annyira megragadott. Sok időt fordítottam az Ó- és Újszövetség tanulmányozására — az aranyásók szenvedélyével. Egyre mélyebben be akartam hatolni a szent szövegbe. Ahogyan szerettem a mély vízbe merülni, így akartam Isten szavát alapjaiban, a maga mélységében megismerni.

Az adott körülmények között nem volt lehetőségem táncolni. De mégis táncoltam — más módon. Megtörtént, hogy táncmozdulatokat végeztem, miközben a földre szúrt vasvillára támaszkodtam. De ez csak egy önfeledt pillanat volt csupán. Igazában semmi más nem érdekelt, csak Isten-ismeretem elmélyítése. Napjaim azzal teltek, hogy megnyíltam az Ige előtt, aki Krisztusban megtestesült. Megragadott a hangja, amelyet mindig hallottam. Azt hiszem, olyan tapasztalat volt ez, mint egy újházas fiatalasszony élménye. Olyan mély boldogság töltött el, mert hittem, hogy Szerelmemet, Jézust, Istenemet, egy kissé jobban megismertem. Naponta írtam nagyapámnak róla, a csodálatos Krisztusról, akit közelebről

megismerhettem. Azt akartam, hogy beteg nagyapám részese-
djék szerelmemből, amely eltöltött. Majdnem naponta vá-
laszolt. Azt hiszem így hálálhattam meg azt a két hónapos
„noviciátust”, amelyet vele tölthettem, mielőtt beléptem a
Kármelbe. Leveleiből világosan látszott, hogy örömet tel-
jes egészében osztja, hogy megérti Isten utáni csillapíthatat-
lan éhségemet.

A kétéves noviciátus végén megjelölhettem a napot, ami-
kor ünnepélyesen beöltözöm. Különösebb gondolkodás nél-
kül 1973. december 8-át, Szepőlőtelen Fogantatás napját vá-
lasztottam. A Szűzanya volt számomra annak a tisztaságnak
jelképe, amely oly ritka e világban. Mária az erőszak, igazság-
talanság és hiúság ellentéte. Mindannak, amitől annyit szen-
vedtem eddigi életemben. Ebből következően szinte termé-
szetes volt, hogy Jézus Anyjának ünnepén kívántam beöltöz-
ni. És meglepetésemre havazott ezen a napon! Ezt égi jelként
fogtam föl. A szövetség jeleként. Az engem körülvevő fehér-
ség volt rám a legnagyobb benyomással. A hó, a fehér fáty-
lam. Szinte úgy néztem ki, mint egy „szentkép”. De ebben a
nagy fehérségben jól láttam nagyapám kék szemét. Igényt
tartott arra, hogy beöltözésemen jelen legyen. Rajta kívül
mama jött el és egy nagybátyám. Apám nem volt ott. Ez fájt.

Kármelba lépésemmel nem menekülhettem el az újság-
írók elől. Ó nem! Követték a nyomomat, mint a vadászku-
tyák. Emlékszem, hogy egyes riportereknek még az is sike-
rült, hogy a rács ellenére egészen a nővérek cellájáig behatol-
janak. Elképzelhető a botrány! Másik alkalommal egy beha-
toló fényképésznek sikerült lefényképeznie a kápolnában,
miközben ott imádkoztam. Ezek a képek megjelentek egy
párizsi képes hetilapban. Hogy ennek a visszaélésnek egy-
szersmindenkorra véget vessen, a főnöknya azonnal szigorú
intézkedéseket tett. Mindenekelőtt szigorúan visszautasított
minden kérelmet interjúkra és riportokra. Ám ez a legmaka-
csabb újságírókat egyáltalán nem bátorítanította el és itt is,
ott is további cikkek jelentek meg még rólam. Persze fo-

galmam sem volt, mit írnak, a főnöke úgy találta jónak, hogy erről ne tájékoztasson. Ez az elzártság nagyon zavart. A legrosszabbakat képzeltem el és nem tudtam ellenőrizni. Kezdtem elveszíteni a fejemet (mások szerint a fátylamat). Ténylegesen később megállapítottam, hogy sok ostoba dolgot írtak. Sajnálom, hogy akkor eltitkolták előlem. Ésszerűbb lett volna tudomásomra hozni ezeket. Akkor némely dolgot korrigálni lehetett volna, talán helyesbítést lehetett volna kérni.

Egy évvel beöltözésem után letettem a szegénységi, tisztasági és engedelmisségi egyszerű fogadalmat. Ez az esemény a szerzetes életében nagyon fontos. Ezen a napon kötelezi el magát három évre a Kármelben. Ez a fogadalom előzi meg a végleges, életre szóló szerzetesi elkötelezettséget. Amikor erre a napra készültem, sok könyvet tanulmányoztam át. Ezek közül legnagyobbra értékeltem „Szent Teréz és a misztikus tapasztalat” címűt. Ez lett a kedvenc könyvem. Sokszor olvastam azokat a részeket, amelyek a Kármel alapítónőjének személyiségéről szóltak. Megragadott az a nagyvonalúság és egyenesség, amely őt jellemezte. Jellemvonásaiban ráismerem azokra, amelyek korábban oly sok problémát okoztak nekem. Szent Teréz példája megmutatta számomra, hogy a természetes jellembeli tulajdonságok nem feltétlenül hibák, hanem előfeltételei lehetnek a másokkal való szeretetteljes kapcsolatnak. Ez a komoly és mégis vidám nő sokban ösztönzött.

Abban a szerencsében lett részem, hogy kedvenc könyvem szerzőjét, P. Emmanuel Renaul-t, a kármelita rend egyik legfőbb előjáróját megismerhettem. Gyakran jött Limoges-ba és előadásokat tartott nekünk. Egy ilyen alkalmat használtam föl arra, hogy beszéljek vele. Mondhatom, hogy ő számomra máig is rendkívüli segítséget és lelki erősséget jelent. Nagyon szerettem vitatkozni vele. Beszélgetéseink gazdagították és fokozták buzgóságomat. Szent Teréznek ez a ragyogó tanítványa megerősített. Isten igazi embere!

Ideiglenes fogadalomtételtemet P. Renault előtt végeztem. A naptól el voltam ragadtatva. Gufflet limogesi püspök is ott volt. Őt már megismertem, amikor tíznapos lelkigyakorlatot tartott a Kármelben. A főnöknő hívta meg és megkérte, hogy misézzem nekünk erre a szándékra: „Egy operai táncosnőért, aki szerzetesnővérré akar lenni”. Emlékszem, hogy a mise minden szövege a szerzetesi hivatásra vonatkozott. Ezek a szövegek a szüzességről, mint a teljes, Istennek ajánlékozott szeretet tanúságtételéről szóltak. És még jól emlékszem Szent Pálnak erre a mondatára is: „Isten éppen azt választotta ki, ami a világ szemében semmi”. Akkor értettem meg, hogy mindaz, amitől a művészek visszariadnak, mert miattuk a világ megtagadja őket — bukás, csőd, balesetek — végül is mindaz semmi, ahogyan Szent Pál mondja. Isten elfogad minden embert e semmi volta ellenére, sőt éppen e semmisége miatt. Nem kell félnem gyöngeségem megtapasztalásától, kicsinységetől. Isten mindezt elfogadja. Ugyanez az értelme Jézus e számomra oly közelálló szavainak is: „Szelíd vagyok és alázatos szívű”.

Ideiglenes fogadalmam letétele számomra végtelen kegyelem volt. Mindenekelőtt az egyház kegyelme, mert egy püspök ismert el Istennek szentelt személyként. Úgy éreztem, hogy az egyház hivatalosan, ugyanakkor meleg szeretettel elfogadott. Tudomásul vette szerzetesi hivatásomat és megerősített választott utamon. Most még inkább Krisztusnak azon élő testéhez tartozom, amelyet a keresztyények alkotnak. Tudtam, hogy többé nem leszek egyedül, hogy Jézus mindig mellettem áll — a megkeresztelték e nagypébjében.

Ezen a napon is havazott. És kaptam egy másik ajándékot is, a Napot. Azt képzeltem, hogy a Kármel kertjét betakaró fehér szőnyeg átváltozott egy széles, fehér homokos stranddá. Sajnáltam, hogy nagyapám nem láthatta ezt a mesés tájat. De egészségi állapota hirtelen rosszabbra fordult. Kénytelen volt egy súlyos műtétnek alávetni magát és ezért nem jöhetett el Limoges-ba. Azt írta az ő mérhetetlen optimizmu-

sával, hogy látogatását el kellett halasztania. Három év múlva, az örök fogadalmam napján, biztosan ott lesz.

Kis idő múlva délben misén vettem részt. Az egyik olvasmány Dávid királyra emlékeztetett, aki a szövetség ládája előtt táncolt. A prédikációban a pap azt a képet, amikor körben állva egymás kezét megfogjuk, a Krisztusban való testvériségünk és egységünk jeleként értelmezte. Önkéntelenül nagyapámra kellett gondolnom. Tudtam a leveleiből, hogy a szeretetotthonban való élete nagy megpróbáltatás volt számára. A szentmise után közölték velem telefonon, hogy meghalt. 97 éves volt. Reggel még sétált az otthon kertjében. A hó és a hideg ellenére nem akarta föltenni baszksapkáját. Ebédkor hirtelen összeesett. Teljes csöndben, egyetlen szó és fájdalom nélkül ment el, mint amikor egy gyertyát elolt egy könnyű szellő. Érzésem szerint akkor találkozott Istennel, amikor áldoztam. E naptól fogva problémáimat és örömeimet mindig rábíztam. Tudom, hogy ő fenn mindent tud, mindent megért. Nem kell közvetítőt keresnem, hogy vele beszélhessek. Ő itt van! Él. Ott van minden helyzetben, amelybe sodródom. Örökre elválaszthatatlanok vagyunk.

Lelki nyugtalanságban

Nagyapám most már biztosan tudja, hogy abban a pillanatban halt meg, amikor szerzeteseletem egén az első sötét felhők föltűntek. Elrejtettem előle nyugtalanságomat. Gyönge egészségi állapotában nem akartam fölizgatni. Leveleimben boldogságomról beszéltem, hogy Jézussal örökre együtt élhetek. Azt akartam, soha ne kételkedjék vidámságomban és lelkesedésemben. Ideiglenes fogadalomtétel után lelki nyugtalanság tört ki bennem, és ez hét éven keresztül gyötört.

Újoncidőm alig ért véget, aggodás és nyugtalanság érzése töltött el, amelynek létezésében itt a Kármelben egyáltalán

nem hittem. Azt hittem, hogy örökre védve vagyok a boldogság elvesztésétől, mert rátaláltam szent földemre, a nyugalom helyére. Föl voltam vértézve az Isten iránti kölcsönös, mély szeretettel. Úgy éreztem, hogy kipróbált, védett, legyőzhetetlen vagyok, ahogyan Isten szavát hallottam a Szentírásból és a szívemben, belső klauzúrámban.

Mégis kármelbeli életritmusom hirtelen megváltozott. Most már nem tudtam magam órákig olvasással, a Biblia elmélkedő tanulmányozásával lekötni, mint a noviciátusban. Hirtelen a földre huppantam. Ez valóságos katasztrófa volt!

A kolostor gazdaságába küldtek dolgozni. Kimentem tehát a földre, széna- és gabonaaratásra, talajmegmunkálásra. Még sohasem aprítottam annyi répát, mint a Kármelben. Takarmány volt ez a kolostor teheneinek, amelyek naponta friss tejjel láttak el minket. Mosolyognom kellett, ha arra gondoltam, hogy valamikor az Operában táncfigurákat „aprítottam”, részletmozdulatokat gyakoroltam. És most szó szerint aprítom a répát e derék marhák jólétére. Mosolyogtam, igen, de keserű mosoly volt ez.

Ha nem volt elég munka a földön vagy a kertben számomra, a kolostor parkettjét fényesítettem. Hihetetlen, mennyi ott a parkett! Órákon át tisztítottam, kefélttem, mélyen meghajolva fényeztem. Egyre sápadtabbá váltam. Természetesen azt ismételtam magamban, amit tanultam, hogy mindent Isten nagyobb dicsőségére teszünk, egész nap. Ám az első hónapok lendülete, lelkesedése csökkent. Fizikai egyensúlyom is szenvedett a napok és órák ritmusában, mely különös restségbe és egyhangúságba ment át.

Esténként cellám volt a menedékem. Lefeküdtem a szalmazsákomra fáradtan, a szokatlan munkától összetörten. Olykor arra sem voltam képes, hogy valamelyik számomra oly drága könyvet kinyissam, hogy figyelmemet kissé eltereljem. Erre fizikailag, értelmileg egyaránt képtelen voltam. Amikor pillantásom végigpásztázta a cella csupasz falait, oly-

kor mélységes reménytelenség fogott el arra a gondolatra, hogy egész életemben az Úr takarítónője leszek.

Egyébként egyáltalán nem tartottam megalázónak vagy megvetettnek a házi- vagy a mezőgazdasági munkát. De fizikailag nem volt nekem való. Háromszor olyan fáradt voltam egy délutáni földmunka után, mint amikor egész nap táncgyakorlatom volt az Operában. Estére kimerültem. Az volt az érzésem, mintha izmaim elernyednének és csontjaim meglágyulnának. Egész testem fáj. Már semmiféle kiutat sem láttam testi-lelki egyensúlyom egyre jobban fokozódó csökkenéséből.

Amikor még csak novicia, újonc voltam, előfordult, hogy a földön vagy a Kármel kertjében önkéntelenül, lopva egy pár gimnasztikai mozdulatot tettem. Egészen egyszerű figurákat, amelyek azonban elegendők voltak ahhoz, hogy formában maradjak. Így akartam ellensúlyozni az izomdeformálódást, amely sérült lábam terhelésének elmaradásából adódott. Később azonban megtiltották az ilyen táncgyakorlást. A regula egyértelmű volt. A legegyszerűbb kifejezési formákat is szigorúan ellenőrizték. A nővérek csak akkor beszélhettek egymással, ha kifejezetten engedélyt kaptak erre, vagy egyszerűen nem volt más mód arra, hogy megértessék magukat. Voltak kijelölt idők, amikor beszélhettünk egymással. Ez volt a kb. félórás rekreáció délben és este. Egyébként egész nap csönd honolt. Idővel egyre inkább fölismertem, hogy a mozdulatokkal való kifejezéseknek semmiféle tere sincs a Kármelben. Teljesen kizárt dolog volt, hogy valaha is megint fölvehessem balettcipőmet. Arra voltam ítélve, hogy mozdulataimat, egészen természetes gesztusaimat elfojtsam. Testem fokozatosan elnémult, mintha megbénultam volna. Már semmi más kiutat nem láttam ebből a szétesésből, mint a halált. Fizikai és művészi halálomat. De egyáltalán nem lelki halálomat. Mert hitem nem rendült meg. A lámpás tönkrement, de a világosság továbbra is ragyogott.

Isten továbbra is szólt hozzám. Minél több nehézségem volt a mindennapi életben, annál világosabban hallottam sürgető, hívó szavát. Minél nagyobb lett csalódásom, annál közelebb jött hozzám, mintha közelebb hajolt volna szerény szolgálójához. Esténként türelmetlenül vártam a kápolnában szokásos szentségimádás idejét, hogy elpanaszolhassam fájdalmamat és főleg hallgathassam Őt. Mert szólt hozzám. És a táncról beszélt. A Kármel az ima kiváltságos iskolája, ez biztos. Ott megtanulja az ember — sokkal jobban, mint máshol — az Istennel való párbeszédet. Ez az egyedülálló dialógus a kulcsa a szemlélődő életnek. Ez a Kármelben töltött éveimből megőrzött legszebb tapasztalatom. A szentségimádás idején egész benső erőmmel merítettem az élő vízből, amely Isten szavával áradt belém. Naponta úgy járt át, mint az életelixír, és fölébresztette bátorságomat, reményemet. Isten mindig újra elbűvölt és tovább ösztönzött.

Enyéim ujjonganak és táncolnak örömeikben

Amikor Isten elé tártam problémámat, egészen eltöltött engem iránta való bizalommal. Amikor kételyeimről beszéltem neki, hogy vajon nekem való-e a Kármel életformája, azt felelte: „Táncolj!” És amikor nyíltan közöltem vele dilemmámat, hogy nem tudok dönteni a Kármel és a tánc között, mintha a zsoltár szavát súgta volna: „Enyéim ujjonganak és táncolnak örömeikben”.

Meglepett, hogy Isten mindig ugyanazt válaszolja nekem. Ösztönzése egyszerre töltött el aggodalommal és lelkesedéssel. Az aggodalom abból fakadt, hogy tévedtem szerzetesi hivatásom dolgában és nem láttam a változtatás útját. Tudtam, hogy a Kármelt nem lehet csak úgy egyszerűen otthagyni. Mámorossá tett azonban az a gondolat, hogy Isten látja legtitkosabb rezdüléseimet és Ő maga keltette a vágyat szívemben.

Olvastam a Szentírásban a zsidó nép viszontagságos történetét. Isten megígérte nekik, hogy egy eljövendő napon elérik az Ígéret Földjét. Ám előtte évekig kellett a pusztában vándorolniuk. A zsidók siránkoztak, vajon meglátják-e a Jáhve által megígért Kánaán földjét? A hosszú számkivetés alatt némelyek kételkedtek az ígéletben és elszakadtak Istentől. De a pusztá nem volt Isten utolsó szava. Csak azok jutottak ki a pusztából, akik nem kételkedtek Isten szavában, és csak ők jutottak az Ígéret Földjére. Még maga Mózes sem művelhette azt az áldott földet. Meghalt, miután egy hegyről megláthatta azt az országot, amelyet Isten az ő népének ajándékozott.

Fölmerült bennem a kérdés, vajon Isten nem hasonló sorsot szánt-e nekem?

A Kármel lehetett az én pusztám. A bűnbánat helye, ahol Isten próbára akarta tenni szeretetemet és hűségemet. Mégis, amikor a táncról beszéltem neki, akkor valami mást ígért, az Ígéret Földjét. Isten tehát még nem mondta ki végső szavát, amikor megnyitotta előttem a Kármel kapuját. Egyáltalán: szól-e hozzánk véglegesen az Isten? Nem! Az Ő szava örök. Tőlünk mindig új lemondást, megszakításokat és önmagunk határtalan fölülmulását követeli. Isten szavának nincs határa, korlátozottsága, végpontja. Ez a szó újjászületést jelent. Isten tehát azt ígérte nekem, hogy egy napon újjászületek Benne. De hol és mikor?

Nem tudtam. Pusztám halálomig tarthatott volna. Isten talán a síron túli táncot ígérte nekem. Elképzelhető, hogy az Ígéret Földje a mennyország is lehetett volna. És ha ez a megígért Más nem e világon van? Isten azt akarta volna, hogy az Ő örök országában táncoljak? Ez az elképzelés egyáltalán nem nagyon ijesztett meg. Nagyon is kész voltam erre az áldozatra. Ha Isten azt akarná, hogy a mennyben táncoljak, akkor azt is teljes szívvel elfogadnám. És ezt imádkozás közben ki is fejeztem mindig. Ismételttem csukott szemmel, feje-

met az oltár felé fordítva a Miatyánk fohászát: „Legyen meg a Te akaratod!” Nem, én semmit nem követeltem. Csak az Ő szavában hittem. Egyetlen pillanatig sem kételkedtem abban, hogy Isten egy napon föltárja előttem azt, amit nekem szánt. Csak türelemmel és bizalommal ki kell várnom. Egyszer táncolni fogok, Isten azt ígérte. De nem a Kármelben, ebben biztos voltam.

Korábban azt hittem, hogy Avilai Szent Terézhez hasonlóan táncolhatok majd a Kármel kórusán. Persze nem pont ezért lettem kármelita. Egyszerűen úgy alakult, hogy megtérésem után számos kapcsolatom lett a kármelitákkal. És mindenekelőtt Szent Teréz lelkiségét szerettem meg. Írásai fontosságban mindjárt az evangélium után következtek számomra. Fölhívták a figyelmemet, hogy ha kármelita leszek, nem könnyű utat választok. De én nem az az ember vagyok, aki félúton megtorpan. Egyenesen a célra török, vagy egyáltalán neki sem vágok. A szélsőségek iránti vonzódás, az egésze-törekvés szenvedélye olyan jellemvonás, amelyet éppen Avilai Szent Teréznél találtam. „Házasságom” a Kármellel egyáltalán nem volt véletlen, vagy ész-házasság, hanem igazi szerelmi házasság. Hihetetlenül boldog voltam, hogy Krisztussal való eljegyzésemet olyan lelkiséggel ünnepelhettem, amelyet a Kármel alapítónőjének ujjongása és frissessége töltött el. Igazán magaménak éreztem e lelkiség rendkívüli fiatalosságát, mely kizárólag Jézus Krisztus szenvedélyes szeretetére irányul.

De a Kármelben töltött első három év végén fölmérhettem azt a távolságot, sőt szakadékot, mely az én személyes várakozásaim és Szent Teréz üzenetének kármelbeli konkrét megvalósítása között tátong. Olvastam ugyan íásaiban, hogy a testtel szemben bizonyos bizalmatlanság vezette. Ámultam ezen, de évszázada erkölcsi szemléletével és kultúrájával magyaráztam. Gondoltam, ez a testtől való félelem idővel megszűnhet és elismerik az őt megillető jelentőségét a teljes emberi egyensúly megteremtésében. Ám tévedtem.

A test holmi nem-kívánatos elem az istentiszteletben?

Testem a fejemtől a lábamig szigorú habitusba (rendi ruhába) volt „becsomagolva”, amely teljesen elrejtette. Egyszerűen nem lehetett látni. Mintha nem is létezne. És az sem volt megengedett, hogy a testtel sport- vagy művészi tevékenységet gyakoroljunk. A test bizonyos fókig nem-kívánatos elem volt abszolút istentiszteletünkben. Ha valaki hervadozott, csúnya vagy rideg, az nem akadálya annak, hogy Istent imádja. Mindenekelőtt az a fontos, hogy lelkét ápolja. Finomítsa olvasmányokkal és elmélkedéssel, hogy imádság közben mindig világosabban adja át magát az Úrnak. Emiatt egy teljes egészében ellentmondásos és számomra elviselhetetlen helyzetbe jutottam. Gyakran énekelünk a liturgiában ilyen zsoltárokat: „Uram, táncolni kívánok előtted, táncolni oltárodnál”. Márványszobor merevséggel énekeltem ezeket a szavakat, mozdulatlanul, zárt arccal, amelyen nyoma sem derengett az örömnak, amelyről a zsoltár szólt. Szörnyű helyzet volt. Kővé meredve álltam kóruszékemnél, nem mertem ránézni nővértársaimra, mert ellentmondást éreztem azzal szemben, ami az Istennek járó táncnak látszata volt. Úgy éreztem, hogy testem minden porcikája mozdulni akar és a kápolna kórusáig lökni. De értelmem visszatartott. Lábam az engedelmesség fogadalma által szinte hozzánőtt a padlóhoz. Aztán e belső harc kifárasztott, kikészített. Újból az volt a benyomásom, hogy hűtlen voltam ahhoz az imádsághoz, amelyet Isten vár tőlünk. Ez a test és lélek közötti dualizmus felőrölt.

Az alatt a tíz év alatt, amelyet a Kármelban töltöttem, sohasem láttam tükröt. Ez tilos volt. Lassanként elfelejtettem, hogy van arcom! Önmagunk elfelejtése a regulához tartozott. Az ezzel együttjáró kifejezőmód-hiány különösen nyomasztó volt nekem. Mélyen érintett, szenvedtem amiatt, hogy a szemlélődés, amely egész életünket eltöltötte, nem nyilatkozhatott meg, konkrét személyes módon nem való-

sulhatott meg. Hogyan zárjam magamba azt a nagy gazdagságot, amelyet a párbeszédben Isten ajándékozott? Miért kell az imában megtalált boldogságot eltitkolnom környezetem, nővértársaim elől? Ezek a kérdések rágtak belülről. Minden Istenadta alkotókészségünk igényli a fölszabadulást. Én a Hísekegyet a magam módján akartam elmondani. Ha már nem táncolhattam, kínálkozott számomra egy másik lehetőség, hogy az Istenben elmerült élet utáni éhségemet csillapítsa. Hitemet egyszerűen tovább akartam adni. Úgy éreztem, hogy ez szükséges lelkiességemhez, önátadásomhoz.

Elhatároztam, hogy fölkeresem a főnökanyát és elmondom neki nehézségeimet. Jóindulattal és megértően hallgatott meg. Véleménye szerint azonban egyetlen megoldás számomra: elmélyülni az imában, megőrizni a türelmet és a regula szerint élni. Újra meg fogom találni önmagammat. Aligha volt más választásom. Azzal teljesen egyetértett, hogy hálazzam el örök fogadalmam letételét, mert mostani állapotomban nem tehetem azt le. De tovább kell csinálnom. Nem kell félnem. Azt hiszem, komolyan gondolta: előbb vagy utóbb megoldódnak nehézségeim. Mivel segíteni akart és tudta, mennyire ügyetlen vagyok a nehéz kézi munkában, ismerte ingatag egészségi állapotomat, másrészt tudta, hogy alkotó kifejezési módra vágyom, azt javasolta, hogy rajztehetségemet hasznosítsam, tervezzek levélpapír és levelezőlap díszítéseket. Örülöm kellett volna ennek a lehetőségnek. De nekem nem tetszett ez a kivételes engedmény.

Ez a kompromisszum azokra a tárgyalásokra, engedményekre és ügyekre emlékeztetett, amelyekről annyira szenvedtem a világban és amelyek elől el akartam menekülni. Nem azért lettem szerzetes, hogy megint ilyeneknek legyek kiszolgáltatva és azért sem, hogy nővértársaimtól előjogok válasszanak el. Ez a jóindulat sértett. Hirtelen úgy éreztem magam ebben a különállásban mintha kiutasítottak volna a közösségből. Nem tudtam elfogadni, hogy ezen előjog

révén a Kármelben maradok és mégsem vagyok egészen a Kármelben. Túlságosan egy darabból voltam ahhoz, hogy föltaaljam magam ebben a kettősségben, amely még jobban elszigetel más nővérektől. De végül engedelmeskedtem és arra a művészetre adtam a fejem, amelyet gyerekkoromtól megőriztem: rajzolni kezdtem.

Rajzolás és történetek írása

Rajzaival Mireille nővér egyfajta apostoli küldetést töltött be. Egy kiadóvállalat fölismerte ezt. Javasolta rajzai megjelentetését, hogy a Kármelen kívül is ismertté váljanak. Rajzszerzőmaival és ecsetjeivel papírra tud vetni valamit hite örömeről. Napról napra olyan lelkesedéssel adja át magát e tevékenységnek, mint egy gyermek, aki fölfedezéseit rajzolja le. Festi a Szűzanyát, a karácsonyi eseményeket, játszó gyermekcsoportokat, virágokat, táncosnőket is. Mindezek a rajzok egy belső táj kifejezése, a rétek és földek mögött a vidámság forrásával. Mireille nővér visszatallt gyerekkori alkotó készségéhez. Ehhez hozzáállt még valami: arra érzett ösztönzést, hogy ajándékba kapott örömet továbbadja másoknak.

A rajz önmagában még nem elég neki. Késő éjszakáig ül pinciny munkaasztalánál, cellája ágyán kívül egyetlen bútordarabjánál és ír. Naplójára bízza gondolatait, imáit és vágyait. Így alakítja éjszakákon át lassanként saját lelki irányját. Ez számára fontos és szükséges folytatása Istennel való párbeszédének. Este világosan megfogalmazta napközbeni elmélkedéseit.

De Mireille nővér nemcsak magának ír. Mindig valami nagy és növekvő misszionárius buzgóság mozgatja, költeményeket ír és gyermektörténeteket. Krisztus mondja az Evangéliumban: „Engedjétek hozzám a gyermekeket”. Mireille nővér is szívében a gyermekekhez húz.

Cellája csöndjében megpróbálja vázolni a gyerekek számára az Istennel való kapcsolat új formáit. A gyermeki szívek még

tudnak csodálkozni. Még nincsenek szorongásaik, amelyeket a felnőttek maguknak készítenek. Még szabadok és frissek, mint a harmatos reggel. A szerzetesi ruha alatt Mireille-ben még gyermeki báj rejtőzik. Elbeszélései ebből sejtetnek meg valamit. Például a következő történet:

Kékesfehér bohóc

Korán reggel elment a Kékesfehér nevű bohóc a cirkuszba, hogy gyakoroljon.

Mint az akrobaták, ő is megszokta, hogy számait naponkénta elismételje...

Mindig javított valamit: valami ügyes mozzanatot, még egy trükköt beépített, még egy művészi fogást alkalmazott.

Este aztán a cirkuszban zúgott a tapsvihar, a nézők el voltak ragadtatva fantasztikus ötletei láttán. Olyan volt, mintha valami szent tűz égett volna ebben a bohócban és ez a tűz hajtotta volna.

Mikor aztán vége volt az előadásnak, a nézők — egyik a másik után — elmentek és a kis bohóc visszatért az öltözőjébe. Hirtelen egészen egyedül találta magát a nagy tükör előtt.

Lassú mozdulatokkal levette a gumiorrát, aztán a fehér gyapjúból való szemöldökét, végül kibújt bohócruhájából.

Amikor számait előadta, egyetlen percig sem volt bizonytalan. Valami erő tartotta, emelte, mintha a Paradicsomban volna. De most, utána, olyan volt, mintha ólomból volna a lába. Lefittyedt ajkán nem ült többé mosoly. Megnyúlt arca merevvé, súlyossá vált, mint a régi orosz képeken. Pilantását hirtelen szomorúság töltötte el.

Fájdalom futott át az arcán, mint amikor a tenger nyugodt felszínét fölborzolja egy hullám.

A tűz, amely még röviddel előbb éltette a bohócot, kicsiny lánggá szelődött, amelyet bármely fuvallat kiolthatott. Aztán fáradt szemei lassan megteltek könnyel.

Úgy ült ott a kis bohóc a sámlin fáradtan, üresen, mint egy törött bábu, amelynek kirángatták karját-lábát.

Újra lepergett szeme előtt összes száma, és ő szigorúan megbírálta azokat. Ezen a közönség tapsa sem enyhített. Ő pontosan tudta, mi nem sikerült, még akkor is, ha más senki nem vette azt észre... Ő most, amikor egyedül ült itt, tudta az igazat, és az nagyon megfeküdte a gyomrát.

Csalódottan, de el nem bátortalanodva morogta a kis bohóc lebiggyedt ajakkal: „Majd holnap jobban csinálom!”

Ám a közönség szeretete nem ölelte már körül és a falak, amelyek körülvették itt az öltözőben, nem hallották panaszát. Olyan érzése volt, mintha a tengeren hajózna egyedül, hold és csillagok nélkül, sötét éjszakában.

Nem tudott már visszafordulni a mi kis bohócunk és szorongó szívével zuhant álomba esténként.

Mégis, amikor szorongása okát kutatta, egyszerre valami fény derengett föl neki: az öröm sejtelve ragyogott föl szívében, csillagként a sötét éjszakában!

Ó! Szíve ismét kitágult a kis bohócnak, nyugodtan tért nyugovóra és gyorsan elaludt.

Álmában kristályvirágot szedett, azzal végezte mutatványát a hatalmas mennyei színpadon. Milyen szép volt ez a virág! Fényesebben ragyogott, mint a cirkusz összes fényszórója. Ez volt az a pillanat, amikor a kis bohóc trombiták harssága közepette egyensúlyozott a kötélén, jobbról is, balról is körülvette a mélység...

Tudta a Kékesfehér bohóc, hogy az éjszaka a nappal bölcsője. Hajnalhasadáskor hallotta az ébredő világ finom hangjait.

Gyorsan igyekezett a cirkuszba és új erővel gyakorolt. Nyújtóztatta a tagjait, mindig kicsit tovább, egy kicsit magasabbra, kicsit erősebben. Előre-hátra, jobbra-balra mozgott, ugrált, olykor kézen, máskor lábon futott körbe. Úgy látszott, mintha ezer gonosz szellem venné körül. Mélyen, rejtőzködve, titokteljesen meghajolt, hogy a földre terítse őket...

Aztán fölugrott, mintha jó szellemeivel az égig akarna emelkedni, mindig följebb...

És nevetett, sugárzón és fickósan, és tudták róla, hogy megfékezi a gonosz szellemeket és megint bátorságra kap. Most mindenki értette, miért ment mindennap korán reggel a Kékesfehér bohóc a cirkuszba, hogy gyakoroljon...

Könnyű megérteni. A bohóc maga Mireille ebben a történetben. Magáról beszél költői formában. A kitalált képek és személyek mögé rejtette saját valóságát. Szövegei olykor követelődzők voltak. Aztán közvetlenül az olvasókhöz fordult. Fölszólította őket, meghívta őket: változzanak meg. Például ebben a költeményben.

Virulj, bárhol vagy

Bárhol vagy, öröktől barátom,
adj szívednek szárnyakat.
Az útszéli virágok
keresik pillantásodat,
és az ég ámulatodat.
A Föld átveszi kételyed,
a távoli kékség
rejtí árnyadat.

Az erdő fáí összébb bújnak
kérdéseid visszhangjaként,
és fényeik megnyitják
labirintusaidat...
A dombok jelentik
álmaid horizontját...
Lelked megpihen kissé
a nagy cédrus széttárt ágain!
Repülj magasra, mint a fecskék!
Szomorúfűzként lógasd panaszod
a világ ködébe.
Eredben lüktető véreddel
virulj, bárhol vagy
öröktől barátom...
Adj színt a köveknek!
Életed ősökából
tör elő a föltámadás.

A Kármel szoros napirendjében Mireille fontos meglátásait és imáit gyűjti. Szorgalmasan készít följegyzéseket és kiírja nagy egyházi gondolkodók mondásait is. Folyamatosan vezeti naplóját. Minden egyes oldalon ír a táncról, a vallásos művészetről és a hit kifejezéséről. Úgy hirdeti a tánc föltámadását, olyan szenvedéllyel és lelkesedéssel, amely Szent Terézre emlékeztet. Mint-ha az egészet táncolva írta volna, arcával az ég felé fordulva, kitért karral, az önátadás jelével. Pontosan ezt akarja Mireille nővér megvalósítani: egész művészetét Istennek szánta. Hogy ezt engedjék meg neki. Hogyan hozza összhangba életét a hitével, ha saját tehetségének isteni ajándékát nem szabad odaadnia? Mireille nővér nem elégszik meg azzal, hogy csak félig szentelje magát Krisztusnak. Az egészet akarja, szívvel és lélekkel, de karral és lábbal is.

„A kegyelem nem rontja le a természetet, hanem tökéletesíti”

Aquinói Szent Tamás

Ebédjeink alatt a szilenciumban, egy nővér mindig a szentek történeteiből olvasott föl. Emlékszem, hogy ideiglenes fogadalomtétel után néhány nappal Szent Ágostonnak, a nagy keresztény teológusnak életrajzát olvasták. Feszülten figyeltem, mert arról volt benne szó, hogy Ágoston mindig a maga bölcséletét alkalmazta saját vallásos életében. Sajátos gondolatvilágát azután sem rejtette véka alá, hogy Istennek szentelte életét. Ellenkezőleg, teljes mértékben a gyertyatartóra helyezte. Szent Ágoston nem látott ellentmondást abban, hogy filozófus maradjon, aki volt, és magát egészen átadja Krisztusnak. Ez volt éppen az ő saját útja Istenhez.

Ez az olvasmány fölkapart. Elfelejtettem közben enni, az étel a tányéromon maradt. Szent Ágoston elvette az étvágyamat. Elszomorított a gondolat, hogy én a Kármelben hitemet, Istenért való lelkesedésemet nem fejezhettem ki egészen, művészetemmel is. Nem értettem, hogy egy művésznek, ha megtér és szerzetbe lép, miért kell művészetét következetesen elnyomni. Személy szerint számolnom kellett az-
zal, hogy művészetem, éppen mert elnyomták, egy napon úgy fog felszínre törni, mint egy parafadugó, amelyet hiába próbálnak a víz alá nyomni.

Szent Ágoston azt bizonyította számomra, hogy az ember lehet egyszerre filozófus és szerzetes. Miért nem lehet hát művésznő és szerzetesnővér?

Természetesen, ha végignéztam nővértársaimat, egészen megértettem, hogy nincsenek hasonló problémáik. Boldognak látszottak és azok is voltak. Teljesen alkalmazkodtak a Kármel regulájához és életstílusához. Csontig átjárta őket Szent Teréz lelkesége. Sugárzott belőlük ez a szívbeli öröm.

Magányosságom napról napra erősödött. Elviselhetetlen volt. Azt hiszem, a nővérek és én köztem támadt szakadék elsősorban kulturális jellegű volt. Művészi képzésben részesültem, amelyet ők sok tekintetben nem ismertek. Nehéz, igényes és bonyolult voltam számukra. Alig érthették meg, hogy bennem belső feszültség volt arra, hogy örömet művészetem eszközeivel is kifejezzem. Számukra elegendő volt a Kármel szemlélődő élete. Nekem nem.

Művészi képzés és művészet volt mögöttem, amelyet nem akartam egyszerűen félbehagyni. De miért is kellett volna mindazt föladnom, amit legjobb értékemnek tartottam, amikor életemet Istennek szenteltem? A tánc által vonzott magához az Isten. Az evangéliumban fedeztem föl a nevét. És most, mint Krisztus jegyese, meg kellene tagadnom ezt a művészetet, amelyet — betű szerint — karjaiban találtam meg újra? Ezt föl nem foghattam! De nem tudtam ezt a nyomasztó kérdésemet senkivel megbeszélni. Ezért elhatároztam, hogy leírom gondolataimat, amelyek Istennel folytatott éjszakai beszélgetéseim során támadtak bennem. Ezek imáimból eredtek. Minél erősebben hallottam szívemben Isten szavát: „Táncolj!”, annál világosabbá vált számomra küldetésem. Főleg arról kellett tanúságot tennem, hogy a test nem megvetendő, ellenkezőleg: annak az égő vágynak megtestesülése lehet, hogy Istent mindenki másnál jobban és magunknál is jobban szeressük.

Testünkkel mondott ima

Fölfogásom a testről, hitéletünkben betöltött szerepéről, az imában való fölszabadulásáról — tízéves táncosnői tapasztalatomra épült. Tudom, hogy ezt vitatják az egyházban. Még ma is gyakran csak elméleti viták folynak erről. De nem juthatunk semmi eredményre, ha nem a tapasztalatra, a gyakorlatra építünk. Végül is föl kell hagynunk a szavakon való

lovaglással, amely eltereli figyelmünket a tulajdonképpeni témáról: a testünk segítségével való imádkozásról.

Egyszer húsvétkor Krisztus föltámadásának mély értelméről elmélkedtem. Az életnek a halál fölött aratott végső győzelme meggyőzött: Krisztus minden embert arra hívott, hogy a túlélésért, az életért lankadatlanul küzdjünk. A föltámadás minden élő élniakarását fejezi ki. A föltámadás minden kor minden emberét arra szólítja, hogy naponta gesztusokkal is kifejezze létezését, hogy ellenálljon az idő múlásának, amely naponta közelebb hoz minket sírunkhoz. Jézus azt akarja, hogy merészek legyünk, merjük megélni idősebb korunkban is az ifjúság kalandját. Tapasztalatból tudom, hogy a tánc ennek az óriási kihívásnak vállalására képessé tesz. Ezért hiszem, hogy ezt a művészetet mindenki számára hozzáférhetőbbé kell tenni.

Hiszek magának a táncnak föltámadásában is. Föl fog támadni, ha nemcsak a profán világ értékeiből fog meríteni. A művészetnek e húsvétja azon a napon fog földerülni, amikor az egyház magáévá teszi. Amikor elismeri, mint kifejező nyelvezetet, amely alkalmas arra, hogy a keresztyények hitbeli örömét, hitük ünneplését kifejezze. Szomorúnak tartom, hogy a tánc technikai tökéletessége és szépsége csak profán célt szolgál és nem az Istent. Visszatetszést kelt bennem a gondolat, hogy az emberiség a legszebb művészi előadásokat világi célokra tartja fenn, ahelyett hogy mindent, ami ezen a világon szép, a Teremtőnek mutatna be!

A tánc, mint fölszabadító önuralom

A tánc művelése közben fedeztem föl azt a csodálatos önuralmat is, amely a táncosnak lehetővé teszi, hogy tökéletesen szabaddá váljék. Ebből arra következtettem, hogy az önuralom, különösen ha oly szigorú és alapos, mint tánc

közben, elválaszthatatlanul összefügg az extázissal. Mert a tánc olyan szenvedély, amely a testet megtöri és átszellemiesíti. Ezt a két mozzanatot nem lehet elválasztani. Az erőfeszítést, sőt fájdalmat, amelyet az embernek vállalnia kell, ki mondhatatlan boldogság követi, hogy mássá váltam. Tánc közben szó szerint kilépek önmagamból, mint a lepke a gubójából, amikor először éli meg azt az örömet, hogy szárnya van. Mikor táncolok, mindjárt Jézussá válok!

Hogy ezt az átalakulást elérjem, el kell fogadnom, hogy a táncsal hatalmassá válok. A tánc rendkívüli bátorságot követel, hősie kitaratást. Állandó elkötelezettségünket az önmagunkból való kilépésre, testi gyöngeségünk legyőzésére kényszeríti. A tánc arra kényszerít minket, hogy természetünk gubójából az ellentétes erőket legyőzve kilépünk, miáltal az kinyílik, föltárul és a szabadba, fényre enged minket.

Nekem a tánc annak a módja, hogy a kegyelem állapotában éljek. Lehetővé teszi, hogy gondolataim, testmozgásom, érzelmeim tovább haladjanak. A tánc szükségképpen tovább vezet, mert a tánc lényege a mozgás. Így az a gondolat támadt bennem, hogy a táncnak ez a sajátos továbbvezetése a rendi fogadalmak megvalósítását munkálja. Ha egy táncosnő tesz szerzetesi fogadalmakat, akkor így fogalmazhatja: „jó” akarok lenni a szegénységben, „szép” a tisztaságban, „gyöngéd” az engedelmességben és „boldog” az üldöztetésben. Valóban úgy gondolom, hogy annak, aki fogadalmat tett, e fogadalom hatása a fontos. A szerzetesi fogadalomnak nemde jó érzéshez, a kegyelem állapotához, teljes fölszabaduláshoz kell vezetnie? Kétségtelenül nem a nélkülözés, a halál vagy még inkább a lealacsonyodás állapotához.

A háromszemélyű Isten — tánc

Személyes hitvallásom szerint Isten — tánc. Tánc, mert ő Szentháromság, Atya, Fiú és Szentlélek. Az Isten háromsze-

mélyű. Számomra a Szentháromság három tekintet mozgó köre, a tekintetek egymást keresztezik, egymással találkoznak, egymáshoz szólnak és visszafordulnak. Túláradó teljessége teremti a mindenséget, a dolgokat és létezőket, és bevezetik azokat ebbe a táncba. Isten öröktől hív minket, hogy vegyünk részt a táncban.

A táncban a személyes fölszabadulás utáni nagy vágy rejtőzik. Egyáltalán nem értek egyet azzal a pappal, aki egyszer azt mondta nekem, hogy a fölszabadulás nem keresztény erény. Számomra kategórikus igazság: a fölszabadulás keresztény. Abban a mértékben, amennyire kész az önfeláldozásra. A szívünket átjáró tőríg. Emlékszem, hogy egyszer szemben ült velem a vonaton egy gyanús személy. Veszélyben éreztem magam és szinte megmerevedtem a félelemtől. De akkor magamban ezt mondtam: ha már gyilkosság áldozata leszek, akkor jobb szabad és bizalomteljes szívvel a mennybe jutnom, mint az iszony és félelem belső álarcában, szétziláltnak. Így mindenre fölkészültem és megint rátaláltam a vidámság erejére. Ez az esemény, ami hála Istennek nem úgy végződött, mint ahogy elképzeltem, jól példázza, mit értek fölszabaduláson és áldozaton. A tánc belső erőt ad, amely végtelenül növekszik, ha imává alakul. Megnyit a tökéletes boldogság felé, hogy Krisztus erejében akár vértanúvá válhassak.

E fogékonyságomat mindig ajándéknak tekintetem, amelynek gyümölcsöt kell teremnie. Egyáltalán nem kell leköüzdeni vagy elrejtteni. Ellenkezőleg! Isten ajándéka az, amelyet fejleszteni és finomítani kell. Az érző és együttérző képesség végül is csak akkor növekszik, ha a fájdalommal jobban tud találkozni az ember. Minél inkább éreztem sérült lábamban a fájdalmat annak idején az Operában, annál inkább finomodott fogékonyságom. Minden érzékem nyitott volt mindarra, ami körülöttem végbement. Tapasztalatom azt mutatja, hogy oly mértékben válok képessé az Istenben való örömrre, amilyen mértékben befogadom a fájdalmat. Az ennyire kialakított fogékonyságnak semmi köze a szenti-

mentalizmusához. A fogékonyság, érzékenység keresztény „vektor”, bizonyos „hatáshordozók” egyike, azé a szereteté, amellyel Isten tölt el minket. Jobb, ha békében élünk sajátos fogékonyságunkkal, és azt mindennapi magatartásunk forrásává tesszük. Pusztaságainkat és földi kertjeinket üdítő nedvességgel frissítheti föl, dicsőítő himnuszként szállhat föl az égre, és a belőle fakadó érzelmek továbbragadhatnak. Isten elrejtett kincsünk gyöngyszemeit fogja benne fölismereni.

Egy táncosnőnek igen nagy érzékenységre, de hozzá kötélidegekre is szüksége van. Ez a két tulajdonság egyáltalán nem összeférhetetlen. Amikor ma táncanfolyamokat tartok, mindig igyekszem tanítványaim — gyerekek vagy felnőttek — szükségleteit kitalálni. Mert a tánc kitűnő gyógyszer a fizikai és pszichikai problémákra egyaránt. A test a lélek gyógy módja.

Meg vagyok győződve arról, hogy a test megvetésében megnyilatkozó önmehtagadási forma nem jó és igaz aszkézis. Inkább szörnyű tévedés. Ha Jézus Lelkével egyesülten élünk, kiengesztelődik lelkünk a testünkkel. Az a tapasztalatom, hogy a lélek nagyon hatékonyan tudja meghatározni a cselekedeteket és a test fölötti uralmat. A test csodálatosan tanulékony eszköz, jó szolgálja. Ez a tánc egyik leggyümölcsözőbb tapasztalata. Ezt hirdetem. Így válhat a tánc az ima eszközevé, ha egészen Krisztusnak átadott lélek járja át. Egyáltalán nem az imámalom eszköze, hanem Isten dicséretének esztétikailag elragadó módja, a nyugalom csiszolt, mozgásban megnyilatkozó formája.

A tánc — a külső és belső tér fölfedezése

A tánc azért képes erre a teljesítményre, mert a föltámasztás dinamizmusa nyilatkozik meg benne. Csak az egyház

tud táplálni minket eucharisztikus kenyérrel a szentmisében. A szentségek a föltámadt Krisztust közvetítik a hitben. És a tánc is, a maga módján e misztériumhoz visz közelebb.

A tánc nemcsak az értelemmel való gondolkodás művésze, hanem egész létünkkel való lélegzés és az élet művésze. Az erőszakmentesség rendkívüli iskolája. Megtanít minket tudatalatti hatalmaink és erőink ellenőrzésére és vezetésére. A táncos rendezi mozdulatait és ugyanakkor érzékei és akaraterije hihetetlen gazdagságát szerzi meg. Ez sok bátorságot és kitartást követel. A tánc az idő határain is túllép és még inkább a tér határain. Tánc közben a minket körülvevő külső teret észleljük. Betörünk ebbe a térbe, és az átjár minket, egybeolvadunk vele, kitágítjuk. Még egy kicsiny táncstúdióban is az a benyomása támadhat bárkinek, hogy határtalan térben mozog. A tánc szétveti a falakat, tetőket, amelyek bezárnak minket. Végül saját teret alakít mindenki — karjával, lábával. A táncos a tér meghódítója. Ez a hódítás egyben a saját belső tér fölfedezése. Úgy érzi: ez a tér is oly nagy és mély, hogy kiüresedik és kiterjed, amikor a valódi térben testével hullámvonalakat és fordulatokat ír le. A táncban tehát egyesül az ember külső és belső tere. A tánc odavezet, hogy egészen eggyé válunk a környező világgal és belső világunkkal. Ez éltető, személyes fölszabadulást jelent, miáltal fáradhatatlan vándorok leszünk e két megbékélt világban.

Úgy vélem, hogy a fényképészet hozzájárulása a tánchoz nagyon fontos. A tánc tűnékeny művészet, semmisem marad vissza belőle. A művészetek kölcsönös egymás-kiegészítése innen ered. A fényképnek az az előnye, hogy fenn tud tartani valamit a táncból. Persze nem tudja a tánc egész gazdagságát visszaadni. De meg tud örökíteni mozdulatokat, arckifejezéseket, testtartásokat, amelyek egyébként végleg eltűnnének. Az a szerencsém, hogy Marie-Paule nővérem hivatásos fényképész lett. Mióta elhagytam a Kármelt, együtt dolgozunk. Remek órákat töltünk azzal, hogy művészi adottsága-

inkat megvalósítjuk, és mindegyikünk a legjobbat akarja nyújtani.

Szent Pál egyik levelében írja: „Testetek az Isten temploma”. Ehhez teljes szívből csatlakozom. Ezt a mondatot így értelmezem: Ha az ember az életét úgy építi föl, mint egy templomot, lehetőségeit és határait kifürkészve megismeri magát, ha azon dolgozik, hogy testét erőszakmentességben, a gyöngédség erejében, növekvő erősségekben és állhatatosságban megtisztítsa, akkor máris egy kicsit megváltozott a világ, kapcsolataink hálózata megjavult, részt vettünk a teremtés tökéletesítésében.

Igen, már az is sok, hogy a tánc képessé tesz minket a kiegyensúlyozottságra, nagyobb szeretetre, az Istennel való teljesebb és bizalomteljesebb életre. Fontos tanúsítanunk, hogy az ember hitében fölüdül, mégis erős életet élhet. Sőt ez szükséges! Hozzáteszem: nagyon is szükséges!

A tánc formát ad lelkesedésünknek

Sokan azt gondolják, hogy a tánc az állandó, szélsőséges eksztázisnak csak egyik formája. Ez nem igaz. A tánc éppen arra tesz képessé, hogy lelkesedésünket formába öntse. Szükségképp megtanít minket fölfedezni, milyenek vagyunk a valóságban, összes hibánkkal és képtelenségünkkel. Úgy hat, mint egy igazmondó tükör. Táncom, mondd meg nékem, ki vagyok? Válasza világos, púder és smink nélküli. Ezért nagyon sokat kell dolgoznia az embernek, hogy hibáit kijavítsa és fölülmúlja. Igaz, hogy ha ezt a vágyat érzi: a tánc tisztítsa meg egész lényét, az imává válhat, a hit és remény aktusává. Ezt nem lehet csak úgy mellékesen csinálni. Késznek kell lenni sok munkára, szenvedésre, — tudva azt, hogy ez a törekvés mindig felszabadulásunkhoz vezet.

Aki Istennek szenteli magát, azért a szépséget nem szabad figyelmen kívül hagynia. Én például jobbnak tartanám,

ha a kolostor falai nem volnának oly sötétek és szomorúak. Mindig vidám tárgyakkal és szép képekkel kellett körülvennem magamat. Most szegénységemben ez még sokkal szükségesebb. Ez az egyszerű szépség — gondolok pl. fogyatékos gyermekek rajzaira, amelyek szobámat díszítik — segít nekem erőfeszítéseimben, a természet legyőzésére. Az is tetszik nekem, hogy szép és nagy dolgokat szinte a semmiből teremtenek. A csúfság lesújt engem. Az ízléstelenség, az esztétikai gondosság hiánya, a hanyagság mélyen fölháborít. Ezzel szemben éppen a szépség teszi ragyogóvá szegénységem állapotát. A szépség nem áll ellentétben ugyanis a szegénységgel, ahogyan sokszor vélik. Megfigyeltem, hogy a szegény emberek micsoda ízléssel tudnak öltözködni! Nagyon jól ismerik a vidám színek titkát. Ez az ő „gazdagságuk”. A szépséghez való vonzódás — ebben biztos vagyok — erényeik teljességét tükrözi.

Soha életemben egyetlen pillanatra sem gondoltam komolyan arra, hogy abbahagyjam a táncot, Istentől kapott adományom gyümölcsöztetését.

A tánc mindentől való elszakadást is jelenthet

Számomra a tánc már a szeretetnek isteni fajtája. Úgy értem ezt, hogy a mozgásban Isten akarata hat. Ez Istenhez tartozik. Igazán önkínzó mazochista volnék, ha földelném a táncot, ahogy olykor kívánták tőlem. Még öregkorom sem fog akadályozni a táncban. Idős koromig meg akarom őrizni a fiatalság kalandját. A tánc — lelkiállapot is, amely számomra lehetővé teszi, fiatalon és öregén egyaránt, hogy szépen mozogjak, kiegyensúlyozottan, erőszak nélkül, békében magammal és másokkal. Ezért halálom napjáig és azon túl is táncolni fogok.

A tánc ideálja Krisztus keresztje. A kereszt szélétében, hosszában, minden dimenzió irányában való kiterjeszté-

sét jelenti a tánc. A kereszt és csak a kereszt egyesíti a kozmosz és örökkévalóság dimenzióit. Ez valóban annak az áldozatnak a jelképe, amely egy szent táncot Istenhez emelhet. Ez a szeretet végső próbája, szenvedése. Ez a halál és föltámasztás. Ez földi és mennyei. Ez kiáltás és csend. Ez test és lélek. Ez én vagyok. Ez Jézus! Már megtérésem előtt fölfedeztem, hogy a tánc mindentől való elszakadást jelenthet. Már operai képzésem során le kellett mondanom a kényelemről, szabadidőről, szóval sok mindenről, ami nemzedékem fiatal tagjainak természetes volt. Ennek a lemondásnak semmi köze sem volt a kereszténységhez. Mégis, már az Operában szinte kolostori életet éltem. Mikor aztán 22 évesen rátaláltam Krisztusra, fölismertem a táncból megkövetelt lemondásaim, aszkézisem értelmét és célját. Most már tudtam, hogy Jézus lépésről-lépésre való követése ez, halálomig, az örökkévalóságig. A tánc kiválóan előkészített erre a hosszú útra. A tánc érdekében való önfegyelmzés megtanított összes félelmem legyőzésére. Ezek testünkben rejtőznek és ellenségeskedéseket szülnek az emberek között. Milyen félelmek ezek? Félelem önmagunktól, másoktól, a jövőtől, az ismeretlentől, még Istentől is. Szalézi Szent Ferenc mondta erről: „A félelem szörnyűbb, mint a bűn”. A félelem gyújt szerte a világon tüzet és vérontást. A tánc az egyik ellenállási lehetőség e csapással szemben. A béke iskolája, a hegyi beszéd értelmében, ahogyan Jézus naponta tanítja nekünk: „Szelíd vagyok és alázatos szívű.”

Mikor az ember táncol, szükségképp kilép önmagából. Meghal önmagának, hogy másként szülessen újjá. És amikor véget ér a tánc? A hivatásos táncos a tánc után valóban szörnyen egyedül tudja érezni magát, egyedül gonosz szellemekkel, vagyis hibáival, kicsinységével, tehetetlenségével. Olyan ez, mint egy angyal bukása. Átéltam a bukásnak ezt a keserű ízét, amit az ember a siker csalóka szárnyalása után érez. De ezeket az embert próbáló depressziókat nem tapasztaltam attól a naptól fogva, hogy Krisztus megnyilatkozott számom-

ra. Jézus tökéletesen védetté tett ezzel a nagy, sötét zuhanással szemben, amely a művészeket föllépéseik után fenyegeti. Tudom, hogy kinek és kiért táncolok. Ez elég nekem ahhoz, hogy művészetem előadás alatt és után boldoggá tegyen. Egészen önmagam vagyok! Ez különbözteti meg a keresztyén művészeket profán kollégáiktól. Az a bizonyosság ez, hogy nemcsak egy figura vagyok a színpadon, hanem valóságos személy a maga teljességében. Valóságos a cselekedetekben, valóságos az életemben — az evangélium követelményei szerint. A tánc lehetőség arra, hogy az Isten országáról szóló, bennünk élő „örömhírt” közvetítse. A tánc ezt mindenki számára megközelíthetővé teszi, mert mindenkit benső kapcsolatba tud hozni ezzel az Országgal, amely benne él. Úgy érzem, hogy Isten arra hív: misszionárius táncosnő legyek. Naponta újra megcsodálom e művészet csodálatos hatalmát az evangélium hirdetésében. Szenvedélyesen és elkötelezetten dolgozom ezen, mégha tudatában vagyok is annak, hogy a tánc még gyakran kevésbé jó istenek üzeneteit is hirdeti, mint pl. a Bibliában a Baal-kultusz táncai.

Tánc közben imádsággá válni

Mindig imádkozom a művészekért, akik testvéreim a művészetben — mégha sajnos nem is Krisztusban! Gyakran azt az imát mondom értük, amelyet egy este kármelbeli cellában írtam: „Istenem, adj reményt a művészeknek, akik ismerik a nagy dicsfényt, de éppoly mélyre zuhannak csalódásaik közepette, mint amilyen magasra emelkednek sikereikben. Add, hogy folytonos meghalásukból új fejlődés születik művészetükben, és add, hogy megszerezzék a benső tapasztalatot: Te mindig jelen vagy bennük!”

Gyakran kérem Jézust, hogy egyházában a művészeket megértéssel és szeretettel fogadják. Naponta ismétlem ezt az imát. Hiszem, hogy Isten meghallgat és megért. Biztosan

egyetért velem. De imádságos szándékomat meg kell értetnem azokkal, akik ma az egyház hajóját vezetik a földön. Meg tudom-e győzni őket? A művész türelmetlenségét azok türelmével kell enyhítenem, akik szeretnek. Mert aki Istent szereti, annak türelme határtalan.

Saját tapasztalataim alapján főleg azokra a művészekre gondolok, akik megtértek. Az egyháznak bizalommal kell fogadnia őket és segíteni nekik, hogy művészetükben tökéletesedjenek. A Jézusnak ajánlott művészetnek újjá kell születnie az egyházban, hogy így szent művészetté váljék. Imafüzetemben Jézusnak e hívásáról a következőket jegyeztem föl, amikor erről elmélkedtem: „Hagyd el mindenedet, amid van, és kövess engem.” És aztán egy beszédben ezt hallottam: „Hagyj el mindent, mint tulajdonodat, de aztán találj meg Isten akarata szerint ajándékként, amelyet mindenki javára az egyházban kell gyümölcsöztetned.”

Ha a tánc aszkézisre tanított engem, ami a testmozdulatokat a legjobban elősegíti, akkor Isten arra hív, hogy az igazságban is végsőig menjek. Mindig megborzongok Krisztus szava hallatán: „Értük szentelem magam (az emberekért) hogy ők is szentek legyenek az igazságban”. (Jn 17,19) Ez az igazságra való rávezetés messze mehet, ez vitte Jézust a keresztre. Ezt az igazságra való igényt teszem magamévá. Ez tesz szabaddá mindenre, mindennel szemben. Szabadságomnak csak akkor van értelme, ha ezt az igazságot keresem, amelyre egész létemet akarom szentelni. Azon fáradozom, hogy megtaláljam helyemet az egyházban, mint szerzetesnő. De ugyanannyit nyom ez a latba, mint az igazság utáni vágy, amelyhez sorsomat kötöttem? Csak ez az igazság tehet képessé Isten szeretetére, annak megragadására.

A művészet e szeretetnek egy arca. Táncolni többet jelent, mint testünkkel imádkozni. Merem állítani: az ember önmaga válik imádsággá. Tüzet fog. Lélegzik az izmaival, csontjaival, érzi bensejében izzani ezt az imádságot. Forró

„gejzírre” válik, mely a Föld gyomrából tör föl. Isten gondolata édes mint a méz. És a test Istenre gondol minden erejével, hálaadássá válik, mint az Eucharisztia. Ez az oka annak az „örültségnek”, amiért arra vágyom, hogy ezt az őseredeti hivatásomat megvalósítsam az egyházban, mint misszionárius táncosnő. Az egyház hatalmas testének mindig szüksége van a szemlélődők szívére, a tudósok szellemére, olyanok segítő kezére, mint a csodálatraméltó Teréz anya, a misszionáriusok lábára, a költők nyelvére, a betegek testére, a vértanúk vérére. De az egyháznak szüksége van a művészek érzékenységre is.

Imát és szenvedést tanulva

1980. Azzal töltöttem ugyan nappalaimat és éjszakáimat a Kármelben, hogy rajzoltam, festettem és írtam, de közben a konventben elkülönültem. Mindaz, amit írtam, egyre jobban ellentmondott annak az életstílusnak, amely a Kármelben szokásos volt. E hosszú évek során az imádságba menekültem és széleskörű levelezésbe, amelyet barátaimmal és ismeretlenekkel folytattam, akik soraikkal fölkerestek. Nem akarom elsorolni a barátságoknak és hitnek számos tanúbizonyságát, amelyek elértek hozzám a Kármelbe! Elámultam, amikor láttam, hogy nem felejtettek el. Nagyon szép leveleket kaptam olyan nőktől, akik elárulták, mennyire megerősödtek hitükben megtérésem és választott élethivatásom példáján. Bevallom, hogy nem válaszoltam minden levélre. Egyre képtelenebbé váltam, hogy levélben tegyek tanúságot ismeretlen embereknek örömről, amely már nem volt igazán zavartalan.

Úgy éreztem, hogy egyre jobban áthatolhatatlan köd ereszkedik körém. Örök fogadalmamat mindig későbbi időpontra halasztottam. Fizikailag és lelkileg egyaránt nehéz szívvel vártam a napot, amikor kijutok lelki sivárságból.

Alapjában véve a halált vártam, mert kételkedtem abban, hogy egy napon elhagyhatom a Kármelt. Minden igyekezéssel erőltettem egy-egy mosolyt nővértársaim felé. Ó Istenem, milyen nehezemre esett a mosoly! Előfordult, hogy komédiáztam, pedig sírni lett volna kedvem. És mindez a rendkívüli jóindulat ellenére volt így, amely minket, nővéreket összefűzött, és annak ellenére, hogy közülük néhányan komolyan törekedtek engem megérteni és nekem segíteni.

Mégis: a Kármelben megtanultam elmélkedni és imádkozni, istenismeretemet elmélyíteni, és főleg megtapasztaltam a közösségi életet. Limogesban fölfedeztem, milyen csodálatos érték, ha meg tudjuk osztani másokkal hitünket. Kármelita életem során biztosan a legtöbb belső örömet a más hívőkkel való egység megtapasztalása okozta. A jövőben többé nem tudom elképzelni, hogy hitemet elszigetelten, magányosan éljem. Persze azért sokat szenvedtem, mert mindez a családommal való szakítással járt. Szüleim időről-időre meglátogattak. De csak a társalgó szoba falai között, meghatározott időre. Arról álmodtam, hogy édesanyámat, az én „kis rózsaszirmomat” gyöngéden átölelhessem. Gyerekkoromtól így neveztem, mert oly törékeny, gyöngé, sebezhető volt. Igazán kedvem telt abban, hogy ölbe vegyem, mintha én volnék az anyja. Szívesen sétáltam volna vele és apámmal a Kármel kertjében. Az is fájdalmat okozott, amikor kis unokahúgaim, bátyám kislányai látogattak meg. Olvastam az újságban II. János Pál utazásairól. Személyisége varázslatosnak tűnt. Ha alkalma van rá, karjára veszi a gyerekeket és magasra emeli őket. Úgy éreztem, hogy a pápának ezek a gesztusai nagy gyöngédséget és igazi természetességet árulnak el. Mikor unokahúgaim meglátogattak, szinte betege voltam annak, hogy nem vehettem karomra őket, nem csókolhattam meg őket és nem táncolhattam velük. De ehhez nem volt jogom. Hihetetlen, de valóságos irigység támadt bennem a pápa iránt! Unokahúgaim iránt arra kötelezték, hogy kérdéseiket — ruhámról, életemről, ha mégoly „bizarr” kérdések vol-

tak is — mozdulatlanul hallgassam. Kérdéseik időnként törként járták át szívemet. Úgy éreztem, hogy a köztünk lévő rács mindennél jobban eltávolít bennünket egymástól. Unokahúgaim mindig csak merev tartású, mozdulatlan arcú nőként láthattak. Biztosan azt képzelték, hogy jobban hasonlítok egy szoborhoz, mint egy nagynénihöz. Kérdezem: miért kell így megnehezíteni, hogy egy szerzetesnő szüleivel, rokonaival találkozzék? Hiszen nagyon is szükséges küldetésük volna családjaikban. Világosan tapasztalom ezt manapság, amikor hozzátartozóimat fölkeresem. Szüleim nem „gyakorló” katolikusok. Ha náluk vagyok, úgy vagyok velük természetesen, mint gyermekük, de Jézus nevében is. Nem beszéllek persze mindig erről. De világosan érzem, hogy szerzetesnői küldetésem is átjárja irántuk való szeretetemet. A hittől eltekintve jól megvagyunk egymással. Szívbéli harmóniánkban jelen van Jézus is. Ezek az értékes kapcsolatok, az igazi boldogság pillanatai teszik, hogy az enyémekekhez fűződő szeretetben érezhető Isten tisztelete, örök jelenléte. Mai tapasztalatom: ha valaki a szüleit Isten szeretetéért el is hagyja, az is elgondolható, hogy éppen bennük találhat rá újra Istenre.

Ezeknek az éveknek minden testi próbatételében az ima volt az én nagy és egyetlen bátorításom. Párbeszédem Istennel napról napra mélyült. Az ima volt mindennapi kenyerem. Első naptól fogva buzgósággal és lelkesedéssel adtam át magam ennek a párbeszédnek. Ima közben áttörtem a Kármel határait. A rács túlsó felére röptem. Ima közben szívem és gondolataim eltávolítottak a kolostortól. Ám a valóság egészen más volt. A Kármelben voltam, mégpedig — úgy gondoltam — örökre. Úgy vélem, ha valaki kolostorba lép, nem lenne szükséges a kaput végleg rázární. Tudom, nem én vagyok az egyetlen szerzetesnő a világon, aki egy napon olyan szorongató kérdések elé kerül, amelyek nem hivatását, de választott életformáját érintik. Kell, hogy mondhassa: „Isten máshová hív.” Olyan szemlélődő kolostorokat kellene alapítani, amelyekbe azok vonulhatnának vissza, akik pusz-

tán csak magányra vágnak, hogy életüket, gondolkodásukat, szívüket, képességeiket átadják Istennek, számítás nélkül, egyfajta misztikus „őrültségben”, amely végül is megengedett! De nem kellene fölnyitni a zárat? Nem azért, hogy korábbi életükhöz térhessenek vissza. Nem, hanem, hogy fejlődjenek, hogy Krisztus hívását követhessék, másutt, a küldetés más területén, a kolostoron kívül.

Mutat Isten nekem egy új „Ígéret Földjét?”

Isten megkívánhatja ezt a totális megtérést, a Kármelbe való belépést, a pusztába vezető utat — mint velem tette. De Isten nem csak egyszerű szó. Ő szabad! Van jogunk arra, hogy bezárjuk az ajtót és azt mondjuk: „Isten egyszersmindenkorra szólt, tehát itt vagyok és itt maradok!” És ha Isten szava valami mást mond nekünk? Isten szavát be lehet zárni? Isten nem végpont, nem sorompó, nem végső horizont. Ő örök megújulás, állandó újrakezdés. Szava élő, Isten minden élet szívében ott van.

Mivel a főnöknő Anya ismerte minden konfliktusomat, egy napon engedélyt adott, hogy elhagyjam a Kármelt. Több, mint tíz kilót fogytam már! Alig tudtam enni valamit. Nem azért, mintha nem lett volna mit, rossz lett volna az ételmezésünk. Ellenkezőleg! Az étkezések jók voltak a Kármelben! Jól tudtunk táplálkozni zöldségeskertünk és a Kármel gazdaságának termékeiből. De nem voltam éhes. Túlságosan elfoglalt és igénybe vett a kérdés: mi lesz velem, mint szerzetesnővel? Túl keveset aludtam. Az éjszakák hosszúak voltak, miközben problémám megoldásán rágódtam! Szinte alvajáróként éltem, ráhajoltam asztalomra, rajzoltam vagy legintimebb gondolataimat vetettem papírra.

Azt hiszem egészségi állapotom jelentette a végső lökést a főnöknő Anya döntése számára. Egész testemben szenvedtem. Izmaim állandóan ernyedtek, hátam egyre görbült. Már

valósággal a csavart oszlopok hármashajlásához hasonlítottam. Olyan gyöngé voltam, mint még soha. A főnöknő Anya azt a sürgős tanácsot adta, hogy menjek fölfrissítő szabadságra és gondoljam át a jövőmet. Azt feleltem, nem gondolok arra, hogy letegyem a szerzetesi ruhát. Szerzetesnő akartam maradni. Éppúgy akartam ezt, mint annak idején táncot tanulni, egyre tovább haladni benne. Igen nyomorúságos testi-lelki állapotban hagytam el tehát a Kármelt. Mégsem éreztem kudarcnak távozásomat. Nem sajnállok egyetlen órát, percet sem, amelyet a Kármelban töltöttem, értékelem ottani tapasztalataimat. Sokat szenvedtem ott, de ez volt a pusztá, ahová Isten hívott. Amikor elhagytam a Kármelt, bizonyos voltam abban, hogy nem ez volt az Úr utolsó szava. Egy másik Ígéret Földjét mutat nekem. Tudtam, hogy tízévi elszakadás után nem lesz könnyű visszatérnem a világba, de ki kell bírnom ezt a megrázkódtatást! Biztosan lesznek keserű, új harcaim, ha be akarom tölteni küldetésemet, amit Isten kívánt tőlem: ismét táncolni és így hirdetni az „örömhírt”.

Lesz-e egyáltalán erőm Isten terveinek teljesítésére? Egészségi állapotom nem ezt mutatta! Lehetetlennek látszott, hogy táncosnői izmokat tudjak még egyszer fölépíteni. A mozgás hiánya és betegségem ijesztő eredményre vezettek. De mindaz eszembe jutott, amit az Operába való belépésem után ki kellett állnom. Táncolásom „hősi” kezdetei... Isten nyilván „természetfölötti hősiesség” bizonyítékát követelte tőlem. Akkoriban sokat gondoltam Janine Charrat-ra, a táncsodára, a bátorság példájára, akit titok vett körül. Egyedül Isten tudja fölmérni mindenki hitét. Egyedül Ő ismeri „övéit” és azt a sok-sok formát, amelyben hitük megnyilatkozik.

A másik nagy nehézség szerzetesnői mivoltomból eredt. Még mindig nem tettem le örök fogadalmamat. Így egyházjogilag nem minősültem szerzetesnőnek. Mikor ezt írom, még mindig az ideiglenes fogadalmak feltételei közt élek. Nem mondhatom, hogy ez elég nekem. Örömöm akkor volna tel-

jes, ha az egyház teljes bizalmával ajándékozna meg és megengedné, hogy ünnepélyesen hűséget valljak Krisztusnak. Eltölt ezért a vágy! De mostantól akaratommal és hitemmel Jézusnak szentelem magam. Létem minden erejével arra töreksem, hogy önmagam Igazságnak szóló átadását testvéreim körében, az egyházban elfogadják, és — ki tudja — egyházjogilag is elismerjék.

Elhagytam a Kármelt, mert azt mondtam magamnak, hogy minden lehetséges, mert Isten szeretete jelölt meg. Egyedül Ő számít. Egyedül Ő fog nekem segíteni, hogy táncoljak. Isten szeretetét táncolni, minden erővel bizonyítani, hogy Isten él. Ne tudna Isten táncosok által is szólni az emberekhez? Nem lehetek Jézusnak, táncmesteremnek alázatos balerínája?

III. A JÖVŐT TÁNCOLNI

Mireille lassan erőre kap

Kilépésekor Mireille szülei Cannes-ban laktak. Alig ismerték meg, amikor hazament. Egészen megváltozott! Nègre úr fölháborodott lánya állapotán, anyja sírvafakadt. Mireille lefogott, kissé meghajlott, sárga az arcszíne, nyugtalan a tekintete. Orvosi kivizsgálásnak veti alá magát. Sárgaság kerülgette. Szülei nyugtalanok. Mi lesz vele?

Mireille 38 évesen teljesen nincstelen. Se munkája, se pénze, se lakása, nincs a legkisebb létalapja sem. Nègre asszony egyébként tapasztalatból tudja, hogy lánya képtelen magát egyedül el látni. Amikor még az Operában táncolt, néhány hónapig az Étoile közelében egy kis lakásban lakott. Akkoriban alig evett. Vissza kellett költöznie a szülői házba. És a szülők másik gondja: Mireille a Kármelből való kilépésével elvesztette a megbízatást, amely a nővéreknek kötelező. Gyorsan be kell fizetnie egy megbízatásánál, mert egészségi állapota költséges orvosi kezelést igényel. A szülők mindent elkövetnek, hogy segítségére legyenek. Szeretetük erősebb, mint elkeseredésük és kétségbeesésük lányuk testi összeomlása láttán. Mégis egyedül Isten tudja, milyen keserűséget jelentett mindez, különösen Nègre úr számára. Ki mondta Mireille-nek, hogy a Kármelbe menjen?

Mireille lassan ismét erőre kap. Ez egyáltalán nem gyors gyógyulás! De a nyugalom, az orvosi kezelés és az őt körülvevő gondoskodás lassan segítik a lábáraállásban. Már táncolni is megpróbál. Nagyon óvatosan, félve. Nagyon régen volt a lábán balettcipő!

Tengerparti sétáin vagy a cannesi Croisette-n, déli napsütésben, Mireille már jövőjéről gondolkodik. Mit csinálhat most? Táncolnia kell, ez biztos. Isten dicsőségére táncolni. De hol? Ideális kolostorról álmodik, amelyben tánccal fejezhetné ki szemlé-

lődését. Nincs Franciaországban olyan kolostor, mint Afrikában, amelyben a nővérek az oltárnál táncolnak Isten dicsőítésére? Mireille egy pillanatra arra gondol, hogy Afrikába megy. Úgy gondolja, hogy a harmadik világ országai a szegények között a legszegényebbek, korunk prófétái. Nem foglalkoznak előítéletekkel és viselkedési szabályokkal, amikor hitüket kötetlenül ünneplik. Náluk a vallás és a kultúra szorosan összefügg, életművészetük része. Mi itt Európa gazdag országaiban nehezen tudjuk megközelíteni a világ legszegényebbjeinek ezt az egyszerűségét. Nem csontosodunk bele a kulturális ellentmondásokba? Mireille mégsem adja föl a reményt, hogy talál egy olyan szerzetesi közösséget, amely elfogadja, hogy Istent táncsal is lehet dicsérni.

Találkozik aztán Michaelle-lel (Domin) — aki könyvet írt „Imádkozni testtel, lélekkel, szellemmel” címmel — a konvertita írónővel, aki fölvilágosítja, hogy Vendée-ben van egy szerzetesnői közösség, ahol próbálnak testmozdulatokkal imádkozni. A vouvanti vizitációs Sainte Marie kolostorról van szó. Szemlélődő rend, de nem olyan szigorú, mint a kármelita nővéreké. Mireille kapcsolatba lép Teréz nővérrel, a kolostor főnöknőjével, aki kész arra, hogy a Kármelből távozott nővért fölvegye.

Táncolni gyerekekkel — és anyákkal

Vouvant-ba érkeztemkor a nővérek szívélyesen fogadtak. Ebben a közösségben az egyház minden melegét megtaláltam, amelyre annyira szükségem volt. És a vendéi táj jól esett a szememnek. A kolostorépületből a 12. századi templomra láttam a falu közepén. Élveztem a hegy és a földek felől áradó illatot is. A hegyoldal nyáron csodálatosan zöld, ősszel sárgásbarna volt. Újjászületve éreztem magam csakhamar ebben a zöld környezetben, egy sűrű erdő szélén, más vidékre vezető utak mentén. Olyan vidám voltam, mintegy

egészen átadtam magam a barátságos természetnek, amely olyan volt számomra, mint gyermekkorom végtelen Mont-souris parkja.

A falu lakói hamar megtudták, hogy a kolostorba jöttem. Mennyire örültem, amikor Teréz nővér közölte velem, hogy a falu néhány családja azt kéri, tanítsam gyerekeiket táncolni! Végre komolyan hozzáláthattam táncapostolkodásomhoz!

A szülői munkaközösség felelősei már mindent megszerveztek, még mielőtt találkoztunk. Gyorsan megegyeztünk, hogy a gyerekeknek szerda délutánonként adok órákat az általános iskolában. Másnap munkához láttam. Emlékszem, hogy a gyerekek összetolták a padokat, hogy hely legyen és megkezdtem első órát.

Nem először tanítottam táncot. Mielőtt beléptem a Kármelbe, a nagyapámnál töltött kéthónapos „noviciátus” után négy hónapig Jean Vanier „Bárka” közösségében éltem Compiègne közelében, ahol fogyatékosokkal foglalkoztak. Ámúltam, amikor láttam, milyen jól táncolnak. Ha szellemi fogyatékosokat, felnőtteket vagy gyerekeket zenére való mozgásra ösztönzünk, gátlás nélkül tudnak táncolni. A tánc csodálatosan fölszabadítja őket. Az „Bárka”-ban a fogyatékosokkal táncoltam a nekik rendezett ünnepeken. Felejthetetlenek azok a pillanatok, amikor létrejött a nagy „összehangolódás”. Nagyon jól éreztem magam köztük. Gyöngédek, szeretetteljesek, egyszerűek voltak. Ők mindezt táncban fejezik ki. Szívesen jártak a gyöngédség és béke iskolájába.

Ez a tapasztalat arra tanított, hogy az emberek megismerése elengedhetetlen előfeltétele a táncoktatásnak. Abszolút szükséges, hogy a tánctanár minden tanítványának igényeit és belső rugóit ismerje. A 8-12 éves vouvanti tanítványaim esetében első táncórájuktól kezdve megpróbáltam kitalálni, kik ők. Rögtön fölismertem, hogy nem ismerik se közlőről, se távolról a táncot.

Az ő igényeik szerinti táncmódszert dolgoztam ki. Ez egészen egyszerű gyakorlatokkal kezdődött, afféle testnevelési ábécével. Első célom az volt, hogy megtanítsam őket egyensúlyuk megtalálására, miként kell föllazítani testüket, hogyan lesznek mozdulataik hajlékonyak. Próbáltam nekik olyan egyszerű mozdulatokat tanítani, mint egy virág leszakítása vagy egy tárgy kézben tartása. Fontosnak tartom a gyerekeket rávezetni arra, hogy bizonyos mozdulatok értelmét újra fölfedezzék, különösen azokat amelyek közel hozzák őket a természethez. Éreztem, hogy a tanfolyam fiatal résztvevői komolyan törekszenek egyensúlyukért dolgozni. Hétről hétre mindig egy kicsit nehezebb gyakorlatokat próbáltunk. Izgalmas volt látnom, milyen fejlődést tanúsítottak abban a művészetben, hogy egy lábon egyensúlyban tartsák magukat! Közülük néhányan minden erejükkel igyekeztek művészetüket finomítani!

Nem tudom, hogy a gyerekek lelkesedésüket otthon is érzékeltették-e. Mindenesetre egy napon megkérdezték a mamák, nem tanulhatnak-e ők is táncolni? Örömmel igent mondtam. Az ő esetükben is mindegyik asszony személyes igényével foglalkoztam. Mindegyiküknek megvolt a maga sajátos problémája. Egyikük izmait akarta pihentetni, másikonál altesti gyöngeségről volt szó, szóval kisebb testi hiányosságokról, amelyeket le akartak küzdeni. Az volt a feladatomban, hogy olyan gyakorlatokat tanítsak nekik, amelyek segítik testi gyöngeségük leküzdését. Segítettem nekik mindennek előtt a légzés javításával. Sok ezek közül az asszonyok közül kítűnő tanítvány volt. Néhányan megírták később, milyen sokat jelentett nekik a tánctanulás testi-lelki egyensúlyuk megtalálásában.

Végül a mamák megkértek, hogy egészen kicsiny gyermekekkel is foglalkozzam. Kezdem hát egy új kurzust 4-8 évesek számára. Kidolgoztam egy olyan módszert, amely még inkább a természetből, az állatok és növények világából merített ihletet. Hogy érzékeltessem velük a test ébredését,

elmeséltem nekik a nagy medve téli álmát barlangjában és ébredését az első tavaszi napon. Vagy meséltem arról, hogy egy kis madár miként próbálgatja szárnyait, hogy indul el a fészek pereméről első útjára. Hogy megtanítsam nekik, hogyan lehet uralkodni mozdulataikon, beszéltem nekik a nyárfáról, amely a talajba mélyeszi gyökereit és ágait nagy magasságba mereszti. Szilárdan megáll így, pedig nagy a szél odafönn. Ez a képszerű módszer szolgálta testi és ugyanakkor lelki nevelésüket. Ha valaki testét és lelkét uralja, akkor embertársai iránt is lesz önuralma, békessége. Hiszem, hogy ilyen alapon föl lehetne építeni egy egész katekézist.

Bemutattam 8-12 éves tanítványaimnak, hogyan lehet a Miatyánkot és Üdvözlégyet mozdulatokkal kísérve imádkozni. Egész kis tánckompozíciót hoztam össze ezekre az imákra. Az iskolai ünnepélyen egy karácsonyi dalra táncoltunk. Bevallom, sokféle módon fejezték ki hálájukat. Levelet írtak, rajzokat készítettek, amelyek kifejezték örömeiket, hogy megtanultak táncolni. Megindító módon nyilatkozott meg a hála születésnapomon. Amikor az iskolába értem, az egész társaság az iskolaudvaron várt, körben állva. Mindegyikük kezében kis csokor virág és egy kis ajándék. Legtöbbjük kezében rajz volt ilyenféle föliratokkal: „Köszönet, Nègre nővér!” vagy: „Nem minden gyereknek van ilyen lehetősége, mint nekünk.” Ezeket a rajzokat és a gyerekek vallomásait gondosan megőriztem. Gyakran nézegetem ezeket és mindig meghatnak. Ezek a kicsinyek sok bátorságot adtak. Velük tudtam először megvalósítani apostoli terveimet. Tánctanfolyamom lényegi célja az volt, hogy kis tanítványaim magukra találjanak és Isten jelenlétét megélik. Jóllehet Isten neve el sem hangzott.

Egy iskolai ünnepség alkalmából a kolostor lelki vezetője is megnézte a táncot, amelyet a gyerekeknek tanítottam. A szülőknek előzőleg megvilágítottam a mozdulatok jelentését. Azt mondtam, hogy tánc közben az ember elsődlegesen nem

a legjobb művészi teljesítményt keresi. Értelmezésem szerint a táncnak mindenekelőtt üzenetet, jó hírt kell közvetítenie. Ezért a tánc a hit cselekedete, amely a nézőt arra hívja, hogy vegyen részt az ima e formájában. A spirituális utána azt mondta nekem: „A hit láthatatlan. De itt meg lehetett valamit érinteni, látni belőle.” Boldog voltam, hogy megértett ez a pap. Ez volt az első eset, hogy az egyház hivatalos képviselője, egy pap, elismerte küldetésem célkitűzését.

Néhány hónap múlva a gyerekekkel táncfüzetet mertem nyittatni. Az órák elején nem tudtak koncentrálni. Ezért mindig először tíz percig írtunk a táncról. Így leírhatták, mit szeretnek a táncban, mi esik jól nekik. Szabadjára engedhették képzeletüket és ki is fejezhették. Így jobban előkészültek a mozgásgyakorlatokra. A kis füzet lehetővé tette, hogy a gyerekek kreatív szelleme kibontakozzék. Rendszeres figyelemmel kísértem írásaikat. Mindig találtam bennük értékes részeket.

Valóságos jövődöbéli költőket is fölfedeztem köztük. A következő szöveget pl. egy kilencéves kisfiú írta:

„A tánc vidámmá tesz engem.
Amikor táncolok, örömmel telik el szívem-lelkem.
Amikor táncolok, elhagy a boldogtalanság
és visszatér a Jó.
Köszönet, Mireille nővér,
ezért a szép táncért, .
amely megvidámít
és egyesít minket ezen a tanfolyamon.”

Kidolgoztam a gyerekeknek a költői tánc módszerét is, amelyet leírtak füzetükben:

„A tánc szép, kecses és ritmikus mozdulatok sora. Szívem mindig ütemesen dobog a mellemben. Ezért lélegzem. Ha boldog vagyok, akkor kivirágzik a lélegzetem, mint egy mezei virág. Ha nyugtalan vagyok, akkor akadozik a lélegze-

tem, mint egy sérült madár. Ha megelégedett vagyok, ugrik a lélegzetem, mint egy labda. Haragomban a lélegzet valamit szétrombol bennem: olyan ez, mint a háború a világban. De ha jó vagyok, akkor úgy ring a lélegzetem, mint egy csónak a csendes tengeren. Embertársaimat is — hozzám hasonlóan — saját életük járja át. A világegyetem táncában nem én vagyok egyedül boldog, nyugodt, megelégedett, nem egyedül én haragszom, nem csak én vagyok jó vagy rossz — a másik, a többiek ezt megérik. Az én boldogságom betör mások életébe és az övék is az enyémbé. Nyugtalanságomat mások is tapasztalhatják, éppúgy az ő nyugtalanságuk hat rám is. Játékom vidámmá teheti társamat, de romboló vagy bosszantó is lehet. Haragomban rossz vagyok vagy jó? Ha rossz vagyok, akkor lerombolok valamit társamban. De ha jó vagyok, akkor együtt ring csónakunk a tengeren.

Ha akarom, el tudom táncolni az életemet. Ha akarom, tudok testvéreimmel táncolni, ahol éppen vagyok. Tudok szívemben táncolni. Testemben is tudok táncolni. Táncolhatok életemben. Mind együtt eltáncolhatjuk a testvériség körtáncát.”

Megírtam a gyerekeknek a klasszikus tánc történetét is kezdettől mostanáig. Egyszerű szavakkal és kis rajzokkal mutattam be az embernek azt a rendkívüli kalandját, hogy az évszázadok folyamán szépet alkotott és megpróbált kitörni a test mélyéből. Azt kell mondanom, hogy a gyerekek nagy érdeklődéssel hallgattak. Ezek a tánc történeti órák lelkesítették őket.

Egy imát is fogalmaztam az Opera „kis patkányai” számára. Olyan imát, melyet az ihletett, amit tanításommal szeretnék megmozgatni és kibontakoztatni: gyöngédség, béke, szépség, szeretet, bátorság. Ezt az imát megírtam a gyerekeknek is, akik mindig a felnőttek páncélja alatt nyüzsögnek és csodálkoznak:

„Jézus, segíts,
hogy mindig továbbhaladjak,
hogy mindig jobban táncoljak,
hogy mindig erősebben szeressem.
Adj bátorságot és kitartást
gyakorlataimban.
Add, hogy lelkemet elárassza
az eucharisztia láthatatlan fénye.
Testet adtál, hogy táncoljak,
bemutatom Neked a munkám.
Őrizz meg minket a Te békédben.
Szépséges Miasszonyunk,
védj minket
és engedd, hogy művészetünk
a Te világosságodtól ragyogjon
megsebzett világunk közepette,
hogy a gyűlölet és háború helyett
a szépség és a szeretet hírnökeként
Neved dicsőségét hirdesse.”

Tánc Istenért — a televízióban

1983-ban egy téli napon megszólal a telefon a vouvanti kólostorban. Jacques Chancel akar Mireille-el beszélni. Nem csodálkozik, amikor meghallja a híres telefonáló nevét. Életútján ismételten összejött a sajtó és más tájékoztató eszközök embereivel, akik ettől a szerzetesnőtől, aki más volt, mint a többiek, valami újat vártak. Jacques Chancel azt javasolta, hogy Mireille lépjen föl 1983. március 21-én „Grand Échiquier” (Nagy sakk-tábla) című adásában. Ott mesélhetne nem mindennapi életútjáról és jövő terveiről. Jacques Chancel ezt kifejezetten azért kéri, hogy tanúságot tegyen. Mireille azt válaszolta: „Egyetértek. De táncolni is szeretnék”. Válasza teljesen Jacques Chancel szája szerint való.

Mireille tehát maga javasolta a táncot. Számára ez alkalom arra, hogy végre nyilvánosan, a televízió kamerái előtt, annak hatalmas nézőserege előtt végezze művészi apostolságát. A tulajdonképpeni tanúságtétel, amelyet a televízió nézői előtt tehet, az a tánc. A mikrofon előtt hivatásáról beszélni véleménye szerint csak akkor érdemes, ha azt a képernyőn be is mutathatja.

De Mireille egyáltalán nics fölkészülve erre a találkozásra a televízió közönségével. Évek óta nem gyakorolt rendszeresen, legálább is nem úgy, mint a „hősi” időkben, az Operában. Táncanfolyama Vouvant-ban ugyan egy kicsit segítette régi mozgékonyosságát. De még messze nincs a szükséges formában. Tíz évi kármelita élet után egyszerűen még a kézmozdulatokat is elfelejtette; és egészsége is megromlott. Mióta Limoges-t elhagyta, nem tudta többé visszanyerni korábbi fizikai teljesítőképességét. Teste „berozsdsodott”. Karcsúsága soványsággá vált. Még rosszabb: Mireille néhány hete vírusos májgyulladásban szenved.

De magára egyáltalán nincs tekintettel. Teréz nővér, a kolostor főnöknője szerint Mireille a táncórák után vérző lábbal jött haza. „Nem tesz semmit” — mondta rejtélyes mosollyal — „Jézus többet szenvedett”. A lehangoltságot Mireille nem ismeri. Jó példát akar adni a gyerekeknek. Ez a legfőbb célja.

Közeledett a március 21. Két héttel az adás előtt Mireille fölvette a kapcsolatot korábbi tanárnőjével, Solange Golovine-nel, aki Párizsban, Pont de l'Alma közelében táncstúdiót vezetett. Azonnal vállalta, hogy előkészíti Mireille-t a televíziós föllépésre. Teréz nővér megengedi, hogy elhagyja a kolostort. Utazik Párizsba.

Két hétig lázasan dolgozik Mireille és Solange. Mindketten tudják, milyen jelentős az esemény, amelyre készülnek. Solange Golovine meg van győződve tanítványa sikeréről. „Mireille Nègre — mondja — egyszerűen a táncművészetre született”. Mireille újra élvezi a légkört a balett-teremben. Fiatal fiúk és lányok közt van, akik mind kezdők. Ebben a fiatal környezetben tanulja meg újra mozgatni tagjait és testét hajlékonnyá tenni.

Mireille Vivaldi Gloriá-jára akar táncolni. Solange Golo-vine-nal együtt alakítják ki a koreográfiát. Megkezdődik a visszaszámlálás. Mireille szíve napról napra hevesebben ver. Életében először fog előadni szakrális táncot. Istent fogja eltáncolni a tévénezők milliói előtt. Az a kérdés izgatja leginkább, hogy a nézőknek miként tudja közvetíteni az üzenetet. Akkor is, ha Jézus Krisztus nevében táncol, de főleg akkor, ha az emberek szívében egy kissé több mosolyt tud kelteni. Egyes lapok „egy kármelita apácának a világba való hihetelen visszatéréséről” írtak előzetes cikkeikben. A „Grand Échiquier” tévéműsor nézői — írták — kicsiny képernyőjükön láthatják Mireille nővér hihetelen művészi és fizikai teljesítményét, aki egyenesen újjászületett. Mit tehet még hozzá az ember? Mireille táncolja a Gloriát, Michael Denard-dal együtt, mégpedig úgy, mintha mindig ezt táncolta volna. Az ember alig tartja lehetségesnek, hogy ilyen csúcsteljesítményt néhány nap alatt el lehet érni. Valóban milliók nézik, hogy ez az ifjú hölgy fehér táncruhában bátran és biztosan formálja Isten dicséretének himnuszát. Mi ment végbe a francia lakásokban, ahol bekapcsolták a televíziót, hogy ezt az adást megnézzék?

Mireille az adás utáni napokban nemcsak a nézők hálájának számos jelét kapja. Újra megismerik a párizsi utcán. Asszonyok szólítják meg megindultan: „Köszönet, sok-sok köszönet... Ön a művészet és a lelkeség megtestesítője”. Főleg azonban a levelekből látja Mireille, hogy megértették. Száz és száz levelet kap minden korú és foglalkozású nőtől. Mindnyájan bátorítják. Sőt: ezek a vallomások úgy szólnak Mireille-ről, mint a hitüket sajátos érzékkel kifejezni kívánó nők szószólójáról.

Paule írja:

„Szerencsém volt Önt Jacques Chancel Grand Échiquier műsorában látni és hallani. Szeretnék köszönetet mondani ezért a csodálatos tanúságtételért. Egyszeriben elsöpri egy hamis karizma minden megnyilatkozásait és — úgy tűnik — teljes fénybe állítja a Szentlélek lelki életre szóló fölhívását. As-

sisi Szent Ferencre emlékeztet. Nem hiszem, hogy ez a dicséret Önt gőgre vezeti, mert ha Isten Önnek annyi kegyelmet adott, akkor — azt hiszem, Ő az Ön egyedüli mestere, és tudom, hogy az alázat belülről jön, semmiségünk mélységes megtapasztalásából és nem hízelgésekből vagy az emberek megvetéséből...

A táncosok számomra az emberi létnek a maga eredeti tisztaságában való kifejezői, ahogyan Isten megteremtett minket, a lélek és test egységének dicsőségében.

Azt is megértettem, hogy Ön, mint szólótáncosnő, nem kívánt szerepeket kisajátítani és másokat azoktól elűtni. Számomra a keresztény életet foglalkozásom körében megvalósítani a legnehezebb. Miként lehet valaki egyszerű alkalmazott, anélkül hogy keresztény mivoltát megtagadja? Társadalmunkban az igazi keresztény szükségképp „kívülálló”. Vagy az Úr bolondja. A kegyelem révén. Ma az igazi probléma nem a munkanélküliség, hanem az élet alakításának nehézsége, az evangéliumhoz való hűség problémája”.

Egy szemбайos, Jean-Marie írja:

„A televíziónézőknek, de a művészek egész világának is, amelyből származol, igen, számukra Istent tudod eltáncolni! Biztos, hogy életünk során át kell élnünk a megpróbáltatás pillanatait is, az emberségért és a hitért. A hírnév, a test, botránykövek is lehetnek. Életüket Istennek szentelni azok ajándéka, akik távoli országokból indulnak. Minden élet kockázat, kaland. Jézus valamit „mert”, amikor ember lett az emberek között. Szóval azt szeretném mondani: Menj tovább utadon! Légy merész! Jézus hűséges. Ha továbbra is ráhagyatkozol, akkor életed kinyilatkoztathatja Őt.

Betegségem miatt sokszor foglalkozom testemmel, látóképességem visszanyerésének lehetőségével, így nagyon közel érzem magam Hozzád.

Mireille többet adtál most nekem, mint amikor a Kármelben imádkoztál értem. Most megígérem, hogy egy maradok Veled, bármi történjék is életedben.”

Svájcból írja Stéphanie:

„Amikor tegnap este a televízióban táncolni láttam Önt, nagyon megragadott, és úgy éreztem, mintha 1961-be tértem volna vissza.

Akkor 20 éves voltam és egy röntgenorvos asszisztense a 17. Arrondissement-ban. Az ablakomon keresztül a túloldalon megfigyelhettem egy klasszikus táncanfolyamot és mivel lelkesített ez a művészet, néhány évig szorgalmasan gyakoroltam. Egy napon végül be mertem kopogni és megkérdezni, részt vehetek-e egy táncórán?

Ön ott volt az első sorban, talán 15 éves lehetett. Nemcsak nagyon jól és bátran táncolt, mint csak kevesen a vezető táncosnők közül, hanem a belső tűz egy fajtáját lehetett érezni Önnél. Akkor megkérdeztem az egyik kislánytól, hogy hívják Önt.

Egyszer ott voltam az Operában egy július 14-i előadásán, és Ön akkor egy kis szerepet táncolt, és — bár távol ültem a színpadtól — fölismertem. Később olvastam az újságban, hogy kolostorba lépett, de sosem tudtam elfelejteni a nevét, szőke haját, színpadi föllépését. Időközben 22 év telt el... Ön még mindig karcsú és vonzó. Nem vesztette el báját.

Milyen öröm lehet Önnek gyerekeket táncolni tanítani! Én is csináltam egy ideig, és sok örömet jelentett számomra. És most öt év óta... katekizmust tanítok 7-8 éves gyerekeknek.

A tánc Istenhez vezet? Miért ne? Mindenesetre fölé emelkedünk a racionális világnak, amikor egy művészetet művelünk vagy legalább figyelemmel kísérünk.”

Voltak tévénezők, akik Jacques Chancelnek írtak. Válasszuk ki ezek közül Françoise levelét:

„25 évvel ezelőtt ugyanilyen helyzetbe kerültem, mint Mireille. Boldog voltam, hogy az Úr szolgálatába állhatok és olyan rendkívüli hatással, mint ő. De sajnos akkor a tánc a kolostorok főnöknői számára nagyon gyanús volt, úgyhogy választanom kellett: Istent szolgálom, vagy táncolok. Az Úr szolgálatában akartam maradni, szerencsétlenségemre, mert nem értettek meg és visszautasítottak, mint ördögtől megszállottat. Tegnap este nagy örömmel állapítottam meg, hogy a szerzetesi életben jelentős változás következett be és arra gondoltam, milyen jó Mireille Nègre-nek, hogy 25 évvel később született. A világon senki sem kételkedhet abban, milyen fájdalmat jelent — különösen 20 évesen — művészetünk miatt elutasításban részesülni. Bárcsak tudnék új életet kezdeni vagy bánatomban meghalni!”

Egy montaubani tévénező név nélkül írt Mireille-nek:

„Nem szabad megállnia! Tovább kell csinálnia! Ön az isteni Fényt villantotta föl nekünk. Azt a Fényt, amely Önben rejlik, és amelyet nehézségek árán, de az Igazságban talált meg.

Ön valami fönségeset tud kifejezni, művészetet és lelket egyesítve. Tanításával hirdet és táncával, ami Önnél a test színváltozása, imádság, amelyet Istennek ajánl. Igen, menjen a kórházakba, börtönökbe, ott is érintse meg a lelkeket! Menjen a mai üres templomokba és emberek ezrei fognak oda visszatérni. Nem azért, hogy egy előadást lássanak, hanem hogy Önnel együtt imádkozzanak.”

A nyolcéves Sylvie írja tánctanárnőjének:

„Tudtam, hogy jól tudsz táncolni, de azt hiszem, még soha ilyen jól nem táncoltál, mint most a tévében! Hétfőn mával és papával izgatottan ültünk a tévé elé, hogy lássunk.

Amikor táncolni láttalak, elsírtam magam örömömben. Nagyon elégedett lehetsz. Olyan jól tudsz táncolni! Sokan láttak téged Vouvant-ból a televízióműsorban. Ebben egészen biztos vagyok. Rólad beszéltek múlt szombaton. Egy könnyűatlétikai versenyen voltam, és ott az egyik vezető, akárcsak én, lelkesedett ennyi báj láttán.”

Tánc Rómában

Mireille visszatér Vouvantba. Mindenki várja a csodalényt. Az egész falu ott tolong a kolostor kapuja előtt, a nővérek, az iskolások, a szülők. Itt van végre ez a karcsú és sápadt lény, aki egy márciusi napon a képernyőn termett. Sugárzón öleli át Mireille nővér az egész falut az ünnepi hangulatban.

Megújult erővel folytatja a táncanfolyamot: szerdán délutánonként a gyerekeknek, szombatonként a felnőtteknek... De ismét fölmerül szerzetesnői jövőjének kérdése. Mireille még mindig nem tette le örök fogadalmait. A faluban mindenki „Mireille nővérnek” nevezi. Különösen a gyerekek. Messziről megismerik maga varrta barna ruhájáról és kis lila kendőjéről. Am az egyház szemében sem nem kármelita, sem nem vizitációs nővér. Hát akkor mi? Semmi? De mégis valami? Egy eset!

Szeretettel, de kissé merészen fogadták be őt Vouvant-ban a vizitációs nővérek, amikor elhagyta a Kármelt. Megindította őket tántoríthatatlan szándéka, hogy Istent rendi közösségben szolgálja. Amikor ajtajukon kopogtatott, az „egyház melegét” nyújtották neki, amit nem nélkülözhetett. Részt vett a kolostori élet kötelességeiben is: házimunkában, szolgálatokban, kórusimában. És akkor jött a tánc. A főnöknőnek nem volt ellenvetése. Értékelte és kedvelte. Még azt is elfogadta, hogy a tánc a kolostoron kívül folyik. Igen, belement ebbe a kockázatba...

Milyen kockázatba? Mireille kíséret nélkül volt, amikor táncolt. Minél inkább nyilvánosság elé lépett művészi apostolsá-

gával, annál nehezebbé vált helyzete elkerülhetetlenül a hagyományos szerzetesi fegyelemben. Teréz nővér egyetértett azzal, hogy Mireille táncanfolyamokat adott, elhagyta a kolostort ilyenkor, hogy nyilvánosan föllépjen, hogy újságírókkal találkozzék. A főnöknő mindezt elfogadta... De a kolostori közösség élete mégis kissé zavartrá vált. A főnöknő nem kételkedett növendéke hitében, sem küldetésében, amelyet művészetével kívánt teljesíteni. De éppen ez a művészi tehetség, ez a különleges hivatás volt összeegyeztethetetlen a vizitációs nővérek életformájával és a rend lelkiségével. Teréz nővér gyakran beszélt erről Mireille-el. Nehéz párbeszéd volt ez. Hogyan lehetne másként? Mireille számára a rendi szabályzat kérdése másodrendű volt, bár megértette jelentőségét. Ő mindenekeelőtt tanúságot akart tenni. Az a belső erő vezérelte, amely az igazi romantikus lelkekben lakik.

1983. májusában Mireille-t meghívta az olasz televízió, Jacques Chancel műsorába. Micsoda lehetőség! Ekkor ünnepelte II. János Pál pápa 63. születésnapját. Hirtelen elhatározással kezdett Mireille csomagolni. A fejében már megszületett egy ötlet... Nemcsak az, hogy találkozhat a pápával, hanem hogy táncolhat neki! Vannak ötletek, elgondolások, amelyek megvalósulnak. Hogyan? Van, aki véletlennek, varázslatnak vagy sorsnak nevezi, — mások meg Gondviselésnek...

A RAI olasz televízió adása május 17-én került műsorra, a pápa születésnapjának előestéjén. Mireille nagy várakozással utazik a stúdióba, mint egy gyerek, aki először megy nyaralni, tengert látni. Táncol a stúdióban, ezen a szigeten, a színes fény-szórók keresztútjében, olaszok milliói előtt, meglepetve, ámulva.

Tánc közben a pápára gondoltam. Állhatatosan érte imádkoztam. A Szentatya megérdemli, hogy neki ajánljam

fáradásaim eredményét. A tánc volt az én virágcsokrom. Neki, „szegénynek” — ahogy imámban Krisztusnak mondtam — ma este mosolyognia kell. Annak az embernek, aki az egész egyház terhét hordja a vállán.

Következő nap, május 18-án Mireille nővér a Szent Péter térre megy, hogy részt vegyen a heti általános kihallgatáson. Több, mint 40 ezer ember gyűlt össze és mind várták a pápa ismert alakját. Végre megérkezett. „Boldog születésnapot, János Pál”. A tömeg lelkesen ujjong. A pápa mosolyog, integet, aztán az emberek felé indul. Mireille-nek szerencséje van, az első sorban áll.

Találkozás II. János Pállal

Figyeltem, ahogy felém közeledett a pápa. Most láttam végre, amiről a Kármelban az újságokban olvastam. Karjára vette a gyerekeket. Megcsókolta a betegeket. Kezet fogott az emberekkel. Odafigyelt arra, amit mondtak neki. Annyira megindultam, hogy magamban azt kérdeztem, vajon lehet-e bátorságom megszólítani? Már késő volt! Már előttem állt. Egyenesen a szemembe nézett, mire fölkiáltottam: „Szentatyá, tegnap este csak Önnek táncoltam!” Egy pillanatra elcsodálkozott, aztán elmosolyodott, fejemre tette a kezét és azt mondta: „Áldjon meg az Isten”. Aztán tovább ment.

Megrendültem. Biztos, hogy semmi különösét nem mondtam neki. De a Szentatyá megáldott. Amikor kezét a fejemre tette, olyan volt, mintha az egész egyház köszöntene és elismerne. Ragyogtam.

Alig bírtam magammal, amikor láttam, hogy a Szentatyá a másik oldalon visszafelé jön. Nem csalódtam, odajött hozzám. „Ön francia, azt hiszem... és táncol?” Röviden beszélünk egymással, mialatt megállapíthattam rendkívüli emléke-

zötehetségét és főleg figyelmes odahallgatását. Az volt a benyomásom, hogy nagyjából tájékozva van helyzetemről. De ez csak egészen személyes benyomásom. Végül is nem sok apáca végez tánc-apostolkodást a világon!

Ez a váratlan találkozás a pápával megkettőzte merészségemet. Mivel már Rómában voltam, alkalmat kellett keresnem, hogy a kúria prelátusaival beszéljek. Miért ne? Ez soha vissza nem térő alkalom volt arra, hogy ügyemet tisztázzam és tanácsot kérjek. Mindenütt nagyon udvariasan, sőt barátságosan fogadtak. Meghatott, hogy „Mireille nővérnek” szólítottak. Itt Rómában jobban megerősített ez a megszólítás, mint bárhol másutt a világon.

Mit mondtak a prelátusok? A pápa nagyon szereti a művészeket. Különösen érzékeny a művészet különböző kifejezési formái iránt és különösen is a keresztény művészet iránt. És szerzetesi hivatással kapcsolatban mit mondtak? Megerősítették, hogy a világon nincs olyan szerzetesrend, amelyet művészek részére alapítottak volna. Kivéve a harmadik világ egyes országait. Beszélgető partnerem számára hivatással érdekes kérdést vetettem föl. Biztosított róla, hogy tovább fog az ügyről gondolkodni. Azzal a bizonyossággal hagytam el Rómát, hogy Isten szépségének táncsal való ki nyilatkoztatása valóban szükséges. De föl kellett magam vereztnem merészséggel és türelemmel. Lelki harcomat pusztá kézzel kell megharcolnom. Védő struktúrák nélkül, talán eszköztelenül? Kétségtelenül egyedül. Senki ellen nem harcolok. Sem eszmékért sem érdekekért. Én csak egyért harcolok: Krisztusért.

Búcsú Vouvantól és új feladatok

Vendée-ba történt visszatérésekor Mireillet új megpróbáltatás várja. Vouvant-ban és környékén a légkör észrevétlenül megváltozott. Híresztelések terjednek. Mireille gúny és vádas-

kodás céltáblája lesz. A szélsőségesen konzervatív környezet az ellen a nő ellen fordul, aki „nővérnek” szólíttatja magát, holott egyáltalán nem az. Sőt, micsoda botrány! Egyenesen a testét használja arra, hogy az evangéliumot hirdesse. Mások, még a vidék elkötelezett keresztényei is, kételkednek szavahihetőségében. Törekénynek, naivnak, eleve elveszettnek találják.

Ezt nehéz elviselni. Kereszt! Kétségtelenül jobb elmenni és másutt keresni az útját. Megint egy megkedvelt helyet elhagyni, a kötelekeket elvágni, még a gyerekekkel is, akikkel Mireille Istent táncolta! Mégis el kell utaznia. Teréz nővér javasolja, hogy béreljen a faluban lakást. Ő elutasítja. Már más táj hívja. 1983. nyarán meghívják a tánc- és zeneművészeti fesztiválra Avignonba, Carpentrasba és Bagnoles-de-l’Orne-ba. Mireille nővért jobban megértik művészek körében, mint igazi családjában, a keresztények között? Így igaz. „Az én pusztaságom addig fog tartani, amíg Isten akarja”. Mireille nővér, ez a „cigánylány” elhagyja Vouvant-t, készen arra, úgy mint még soha, hogy sátrát másutt üsse föl...

Avignonban és Carpentrasban a Golovine Balett-társulattal működött együtt. Ők régi barátok. Cathérine, Solange Golovine menyee, aki — mint tudjuk — Mireille egyik legkedvesebb tanárnője volt. Cathérine és Mireille együtt készítették el Johann Sebastian Bach Magnificat-jának koreográfiáját. A bemutató estéjén, július 15-én Mireille nővér följegyezi benyomásait:

Cathérine és én itt valami nagyon eredetit alkottunk. Az egész bizonyos hangsúlyt kapott az oratórium kis kápolnájának spirális építészeti formájától, amelyben táncoltunk. Ez a kápolna valóságos kóruster a táncolásra! A Magnificat kialakítása megfelelt a bennem lévő mélységes váagnak: összekapcsolni a művészetet és a hitet. Az a művészet, amely nemcsak esztétikus, szép, hanem szimbolikusan, jelképesen kifejezi hitemet, már a keresztény apostolság formája. Mindenesetre a keresztény művészetnek meg kell felelnie a magas művészi

követelményeknek. Enélkül nem fejezheti ki a szakrálist sem. Ez nem megy magától. A Magnificat tánca a szemlélődés gyümölcse. Ezzel azt akarom mondani: olyan mozgás, amely extázissá fokozódik, azaz túlszárnyalja magát a hit fényében.

Ezt a táncot azoknak ajánlom, akik a hit fényébe bele akarnak merülni, hogy így behatolhassanak a keresztény misztériumokba — a jó Pásztor mérhetetlen legelőin.

A táncosnő a Magnificatban élő ikon, „az isteni harmónia munkása”, az „Istennel való egység tolmácsa”, „mindannak követe, ami fentről való”.

Igen, a táncosnő az idelent való dolgokat emeli föl egyetlen forrásuk felé. Istenhez, aki mindent teremtett. A Magnificatban Istentől jövő hullám éri a táncosnőt, az élő ikont, és így a teljesen emberré lett istenihez tér vissza minden.

Tánc a kolostorban

Avignonban Mireille nővér végre föllélegezhet. Kegyelmi hatása van, a nézők érzik ezt. Megismerik az utcán, autogramot kérnek tőle. Fölkeresik a szünetekben, egyszerűen csak azért, hogy köszönetet mondjanak neki. Az avignoni Kármel ad neki szállást a fesztivál egész idejére. Csinos kis lakása van, amely a Kármelhez tartozik.

Mireille nővér kerékpáron megy a napi próbákra. Jó edzés ez. De arra is jó, hogy élvezze a tájat, amely levendula illatú. Ezt a parfümöt szereti legjobban. Egyszóval: Mireille nővér boldog! Mégegy meglepetés vár rá. Mielőtt véget ér a fesztivál, fölkéri a Kármel főnöknője, hogy táncoljon a konvent előtt. Csodálatos! Istennek van még meglepetése táncosnője számára!

Augusztusban Mireille nővér Normandiába utazik. Bagnoles-de-l'Orne-ban megismeri Françoise Legrée-t, a párizsi Opera

jövendő sztárját. Jól megértik egymást. Ők a szólistái a „Balett egy koncertre” című műnek trombitára és orgonára. Vivaldi, Bach, Csajkovszkij. Az előadásnak sikere van. A nyilvánosság tíz év után ismét felfedezi Mireille Nègre-t. Ő nem olyan táncosnő, mint a többiek. Ahogyan nem is olyan szerzetesnő, mint a többi. Ez a karcsú és kecses, hosszú hajú és csillogó szemű nő ámulatba ejt és meglep. Mint az a kis fakereszt, amit a nyakában hord. Ez egyetlen ékszere. Mireille nővér ezt nem jámborságból hordja, hanem azért, hogy a világba kiáltsa: minden szépség Istené. Ez a kis kereszt, amely tánc közben mozog, — valóságos kihívás Mireille nővér szemében.

Isten női testet adott nekem

Manapság gyakran kérdezik tőlem: „Ki Ön tulajdonképpen?” Először azt válaszolom: egy nő. A kérdezők mindig mosolyognak, ha azt hallják, hogy egy szerzetesnő először is nőnek nevezi magát. Nem értem, miért mosolyognak. Szmély szerint igen jól érzem magam, mint nő. Nem vagyok harcos feminista. De nő vagyok.

Föl kellett volna talán adni női mivoltomat, amikor Krisztushoz tértem? Biztosan nem. Isten női testben teremtett. Ezt kell fölhasználnom arra, hogy dicséretét énekeljem. Isten tánctehetséget adott nekem. Ezt az ajándékot kell gyümölcsöztetnem. Isten azt kívánja tőlem, hogy életemet egészen neki szenteljem. Ebből sok minden következik. Először is az, hogy nem élek házasságban, hogy jobban szolgálhassam Őt, jobban szerethessem és teljesen rendelkezésére álljak a világnak. Miért látnak folyton ellentmondást a házasság nélküli állapot és a nőiesség között? Amennyire én látom, a férfi nőtlenségét nem kérdőjelezi meg. Akkor hát miért teszik ezt a nő esetében?

A szerzetesnő olyan nő, aki csak Istennek akar tetszeni. Ez abszolút választás. Feltétel nélküli. Visszavonhatatlan.

De azért Isten soha nem kívánja, hogy az ember föladja női mivoltát. Nem hiszem. A szerzetesnőnek nem kell láthatatlanná válnia. Ellenkezőleg, nőies nőként kell élő és látható jellé válnia, Jézus szeretetének jelévé. Erős nőként! Sugárzó nőként!

A külső megjelenés ehhez hozzátartozik. Még ha a szerzetesélet lényege elsősorban spirituális természetű is. De a szerzetesnő is tanú! Miért ne kellene megpróbálnia, hogy szép legyen szegénységében? Csinos színekbe öltözött. A színek nem a gazdagság jelei, mint egyesek gondolják. Tévedés! A színek a föltámadás, az öröm, a dinamizmus jelei is lehetnek. Miért ne tehetne ily módon is nyilvános tanúságot valaki Isten szeretetéről és szépségéről?

Nézzük csak a gyerekeket! Mennyire szeretik a színeket és a tarka ruhákat! Van érzékük hozzá. Vouvant-ban tanítványaiknak rajzokat és képeket osztogattam jutalmul. Igazán csekélységek voltak. Mégis szépnek találták. Merem állítani, hogy ezek a kis ajándékok kellőképpen elérték, hogy bátorítsák és segítsék őket további tánceredményeikre. Igen, a színek erőt tudnak adni.

Egy szerzetesnőnek nem tetszelegnie kell női mivoltával, sem panaszkodni amiatt, hanem egészen el kell fogadnia. Nőnek lenni számomra nem jelentheti, hogy olyanná tegyem magam, mint egy férfi. Pl. rövide nyírt hajjal. Ugyanez vonatkozik a szerzetesnőkre is. Nem tudom a Szűzanyát rövid hajjal elképzelni. A szobrászok és festők is mindig dús, szép hajjal ábrázolják. Még fátyol alatt is. Kacérság volna, ha valaki megőrzi hosszú haját? A kacérság egészen más dolog. A kísértés keresése, annak egyik formája. Ifjúkoromban kacér voltam. Méghozzá szertelenül! Szenvedélyesen szerettem a színes szalagokat, gyűrűket, nyakláncokat és karkötőket. És egyáltalán nem voltam közömbös a bókokra. Krisztushoz térésem óta kerestem a lehetőséget, hogy boldogságomat kifelé megmutassam. Talán kinevetnek ezért! De fülbevalók he-

lyett most két kis érmet hordok a fülemen. Nevetséges, mondhatják! De olyan ez, mintha azt mondanám: „Szeretlek!” Egy mátka szívesen visel kis aranykeresztet a nyakában, amelyet szerelmese ajándékozott neki. Egy pap egyszer annyira fölbosszankodott ezen, hogy követelte, vegyem le a fülemről az érmekeket. Először megtettem engedelmességből, Jézus nevében. De bevallom, hogy ez az áldozat volt.

Manapság módomban áll úgy öltözködni, ahogy jónak tartom. Megpróbálok mindig egyszerűen, de csinosan öltözni. Megjelenésemmel is Krisztus tanúja akarok lenni. Krisztus maga varratlan köntöst hordott. Vagyis: egyszerű ruhadarabot, de a maga idejében bizonyos mértékig elegánsat. Mióta nem hordok apácaruhát és lila kendőt, előszeretettel hordok hosszú, színes ruhákat. A föltámadt Jézus, akit táncolok, nemcsak koreográfusom, hanem öltözködésemben is vezet. Ruháimat magam varrom. Előszeretettel használok tavaszi színekben játszó anyagokat. És különösen lilát. Azért szeretem, mert a föltámadás jelképe. Ilyenformán Jézusnak öltözöm. És a világnak. Nem azért, hogy tetsszem a világnak. Hanem, hogy a világ számára élő ikon legyek, Isten szeretét és örömét tükrözve.

Aszkézis — életerőim végső föláldozása

A szerzeteseletet jellemző szigort úgy értelmezem, mint a belső aszkézisnek egy formáját. Ez a fegyelem. Számomra ez életerőim végső föláldozását jelenti. Kihívás számomra? Azt hiszem, nem egészséges ezt a szigort láthatóvá tenni, például a szomorú rendi ruha viselésével. Jézus értékeli, ha egy nő az ő kedvéért széppé teszi magát. Hogy Őt ünnepelje és Őt hirdesse a nyilvánosság előtt.

Annyira szeretem Őt! Ez a szeretet olyan hatalmas! Hogyan fejezhetném ki magam? Isten sohasem szakít az emberrel. Bármennyire is akarnánk! A hálátlanságok, gyöngeségek,

hitetlenségek ellenére is Ő a szeretet. Csak mi tudunk szakítani Vele. Szabadok vagyunk. Sajnos gyakran és sokféleképpen élünk is ezzel. De Isten mindig a Szeretet marad. Ez számomra egyre fölfoghatatlanabb. Az Ő mindig megújuló türelme, irgalma az én lelki küzdelmem hatóereje. A művészet nem feledteti a világ ellentéteit. Valaki ezt mondta: „A művészek műalkotások alkotói. A művészet ezért olyan új valóság, amely hozzátartozik a világmindenséghez.” A művész nem menekülésre ösztönöz. Megpróbálja az embert bevonni Isten fonatába. Nem felejt, hogy Isten a Szeretet. Vagyis: amikor jobban szereti egyik ember a másikat, Istent szereti.

Szent Pál mondja: „Minden, ami szép, Istenhez tartozik.” A II. Vatikáni Zsinat ugyancsak megerősítette: „Az ember alkotásait a Szentségnek kell bemutatni”. Ez az én törekvésem. Istent táncolni, hogy a világot és egyházat arra emlékeztessem: a művészet mindenekelőtt Istené. Remélem, erre tudom szentelni életem hátralévő éveit. Ez sürgetően szükséges.

Világunkat az erőszak, zsarnokság, türelmetlenség és munkanélküliség gyötri. Válságnak nevezik ezt. Nemcsak anyagi, hanem lelki-szellemi válság ez a nagy üresség. Úgy tűnik, ennek a világnak semmiféle remény nem tud bátorságot adni. Nem tudja az emberek érthető nyugtalanságát mérsékelni. A tanácstalan, kételyekkel bajlódó világ a halállal birkozik. A félelem szüli az erőszakot és annak minden formáját. Az ember belső ereje a pusztítás szolgálatában áll. Fegyverekhez nyúl, hajlik a faji előítéletekre, a türelmetlenség minden formájára. És itt van a munkanélküliség nyomora, különösen a fiataloké, akik beteg társadalmunk terheit hordozzák. A harmadik világ közelebb kerül hozzánk.

Táncomnak közelebb kell hoznia Istent az emberekhez

Abban az éjszakában, amely egyre sötétebben ereszkedik a népekre és nemzetekre, még mindig megmarad az a lehetőség, hogy a Kereszt lelki valóságára tekintsünk. Ez az Isten, a szeretet vérével megjelölt Isten az egyetlen remény az emberiség számára. A tánc tükröt tarthat minden ember elé, amelyben megpillanthatják Krisztust a kereszten, hogy meghallják hívását. Hogy megnyissák szívüket mások, vagyis Isten előtt. Táncomat pohár vízként nyújtom a gazdagoknak és szegényeknek, hogy újra rátaláljanak az élet ízére és növekedjék a bizonyosság utáni szomjúság. Legyen ez csak egy perc csupán. Ha a tánc az embereket csak egy percre kiemeli a világ süketítő zajából és közelebb viszi Istenhez, a hallgatás hallhatóvá és szeretete érezhetővé válik.

Feladatom nagyon nehéz, tudom. De miért félnék? Ismerem gyöngeségeimet, törékenységemet, sebezhetőségemet. Egyszerűen megpróbálok Jézus mellett haladni. De előrehaladni, bármi áron is... Hűen az evangéliumhoz és az egyházhoz, ismerve lehetőségeimet és korlátaimat. „Uram, add, hogy menjek”, hogy minden testvéremmel találkozzak és kezet nyújthassak nekik!

Feladatom — akárcsak minden keresztényé — nehéz ebben a világban, amely annyira ellentmond Jézus üzenetének. A reményt akarom hirdetni, amelynek ellenáll ez a világ, amelyet fél meghallgatni — ezt a reményt akarom hirdetni tánccal. Megpróbálok fölkínálni a világnak a szépség, jószág és szeretet eszményét. Minden erőm egyedül arra irányul, hogy erre az eszményre emlékeztessenek.

Az egyházat tánccal kiengesztelni

Szeretném az egyházzal ismét megszerettetni a táncot. És általában a művészetet. Mivel számomra a tánc és a hit egy,

van mit tennem. A tánc elmélkedés és liturgia együtt. Ugyanakkor apostoli tevékenység is, mert a világ felé fordul. Kétségtelenül minden más művészetnél jobban képes hirdetni Isten országa örömhírét. Elfogadja az egyház felajánlásomat, művészetemet, egy nő kiáltását, aki mindennél jobban szereti Krisztust?

Arról álmodom, hogy kórházakban, klinikákon, börtönökben fogok táncolni. Mindenütt, ahol szenvedés, fájdalom, magány van, föl akarom kínálni pohár vizemet. Különösen az idősebb emberekre gondolok. Főleg azokra, akiknek nincs családjuk, egészségük, barátjuk, akiknek semmijük sincs! Vissza kell adni a reményt ezeknek az embereknek, akik már nem várnak semmit, csak a halált. Jézus mosolyának táncát akarom nekik nyújtani. Már egyetlen látogatás oly boldoggá teszi őket! Ez az egyik legszebb álmom: táncolni betegek, idősek előtt. Segítség nélkül ezt nem tudom megvalósítani. De nem adom föl. Istennél semmi sem lehetetlen.

Nagyon csodálom, amit Teréz anya Kalkuttában, a haladók házában tesz. A világ legszegényebbeiről való gondoskodása a hegyi beszédből ered. A nyolc boldogságból. „Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságosságot. Megvigasztalják őket.” Teréz anya példáját akarom követni itt és most. Az általam föl kínált pohár víz talán kevésbé konkrét: egy tánc, egy akvarell, egy költemény. De a cél mégis ugyanaz: reményt ébreszteni a szegények szívében.

A szegények! Mindenütt találkozunk velük. A nagyvárosok peremén, utcáinkon, vidéken. Mindnyájukat föl akarom keresni. A tánc békét és örömet tud adni nekik. Aztán hátra vannak még a lelkileg szegények, a megtört szívűek, a meg nem értettek, a társadalom peremére szorítottak, a kirekesztettek. Mindazok, akik szeretethiányban szenvednek. Hozájuk is el kell mennem, hogy művészetemet kínáljam nekik. Igen, a szakrális művészetnek mindig elsősorban a szegényekhez kell eljutnia. Tudjuk, hogy a világ leggazdagabbjai

minden ember között a legszegényebbek lehetnek, ha nem szeretnek és ha nem szeretik őket.

Szeretném mindenütt kiáltani: „Isten szeret titeket! Nem engedi, hogy elveszsetek. Nem tudok mást nyújtani nektek, csak a táncot, amelyet karommal, lábammal alakítottam ki. Ezt a munkát Istenért, Istennek végeztem, tehát értetek, hogy fölnyissam szemeteket és fületeket.”

Ó, Istenem! Milyen merészség kell ahhoz, hogy elinduljak hazulról, rács nélkül. Nem lesz előttem rács és mögöttem se csukódik be rács, a Kármel védő rácsa. Milyen márnak kell eltöltenie, és mennyire bele kell veszejenem magam a Te időtlen táncodba, Uram! Egyszerű látogatást teszek a szegényeknél, gazdagoknál, a nélkülözőknél és jóllakottaknál, a hajléktalanoknál és a kényelmes otthonokban élőknel... Mert mindenki, aki a szeretet szűk útján jár, meglát Téged, Istenünk, már nem a teremtés gazdagságában, hanem végtelen kicsinyként az újra-teremtésben. Így jössz, hogy lakást készíts bennünk...

Teljes szívemből remélem: egy napon a keresztény művészek összefognak, hogy ezt a vallási és művészi eszményt megvalósítsák. Festők, költők, szobrászok, zenészek, táncosok. Mindenki, aki szépet alkot, Isten hívására összefog, hogy az igazság és béke tanúja legyen. A művészek dolga az is, hogy a hit kifejezésének új formáira találjanak és azzal megajándékozzák az egyházat és a világot.

Mireille hivatása most: életét eltáncolni, az emberarcokkal és tájakkal egy ritmusban. Talán holnap vagy holnapután nekünk táncol...

Amikor ezen a nyári napon a Baie des Anges-on elváltam tőle, azokra gondoltam, akik egy napon táncát nézik majd. Eszembe jutott az a mondat, amelyet a spirituális atya mondott

Mireille-nek Vouvant-ban: „A hit láthatatlan. De itt most valamit láthattunk belőle, megérintettük.”

Ez az egyszerű nő sem nem világítótorony, sem nem szikra. Olyan szentjánosbogár, aki a sötétben egy kicsit világít az embereknek. Mireille nővér szerte a világon táncol mindazoknak, akik a hitetlen Tamáshoz hasonlítanak, akiknek keze, pillantása és cselekvése kételkedik és remél.

Igen, mindenkinek táncol, nekünk táncol és éneklő élete dalát: „Neked táncolok, Uram!”

TARTALOM

A KIADÓ ELŐSZAVA.....	5
BEVEZETŐ	7
 I. A PÁRIZSI OPERÁBAN	
A majdnem halálos baleset.....	9
Az orvos tánctanulást javasol.....	11
Az apa megvalósítja lánya álmait.....	13
„Ha az orvosok így meglátnak”.....	15
Hogyan tanultam meg úrrá lenni a fájdalomon?.....	17
A mindennapos erőszak megtapasztalása.....	19
Első nagy csalódásom.....	21
Itt volt a cél.....	23
Királyi titok.....	25
Először a nyilvánosság rivaldafényében.....	26
A baleset következményeinek leküzdésére alkalmazott módszerem.....	31
Valóban szenvedélyesen lelkesedtem művészetemért?	33
Az Opera prima balerínája.....	35
Miért táncolok egyáltalán?.....	36
Hallatlan lelki szomjúság.....	37
Egyetlen könyv sem érintette szívemet.....	39
Végül eljött világosságom: Jézus.....	41
Nagypapa, az én „előfutárom”.....	43
Elvették öltözőmet az Operában.....	44
Első kapcsolatom a Kármellel.....	47
Pszichológushoz küldenek.....	49
„Noviciátus” a nagypapánál.....	51

II. A KÁRMEL

„Örülten” Isten felé.....	55
Mélységes boldogságban.....	57
Lelki nyugalanságban.....	61
Enyéim ujjonganak és táncolnak örömben.....	64
A test holmi nem-kíváncos elem az istentiszteletben?	67
Rajzolás és történetek írása.....	69
Kékesfehér bohóc.....	70
„A kegyelem nem rontja le a természetet, hanem tökéletesíti”	74
Testünkkel mondott ima.....	75
A tánc, mint fölszabadító önuralom.....	76
A háromszemélyű Isten — tánc.....	77
A tánc — a külső és belső tér fölfedezése.....	79
A tánc formát ad lelkesedésünknek.....	81
A tánc mindentől való elszakadást is jelenthet.....	82
Tánc közben imádsággá válni.....	84
Imát és szenvedést tanulva.....	86
Mutat Isten nekem egy új „Ígéret Földjét”?.....	89

III. A JÖVŐT TÁNCOLNI

Mirelle lassan erőre kap.....	92
Táncolni gyerekekkel — és anyákkal.....	93
Tánc Istenért — a televízióban.....	99
Tánc Rómában.....	105
Találkozás II. János Pállal.....	107
Búcsú Vouvantól és új feladatok.....	108
Tánc a kolostorban.....	110
Isten női testet adott nekem.....	111
Aszkézis — életerőim végső föláldozása.....	113
Táncomnak közelebb kell hoznia Istent az emberekhez.....	115
Az egyházat táncsal kiengesztelni.....	115

